

BIBLIOGRAFIA

SLOVENSKO A SLOVÁCI V ROKOCH DRUHEJ SVETOVEJ VOJNY

Výberová bibliografia publikovaných prác v rokoch 2018 – 2022

BOŽENA ŠEĎOVÁ

Bibliografia je pokračovaním výberových bibliografií publikovaných v rokoch 2000/2001, 2005, 2012, 2021 a 2023, v ktorých bolo postupne spracované obdobie 1990 – 1999, 2000 – 2004, 2005 – 2009, 2010 – 2014, 2015 – 2017 slovenskej i zahraničnej vojenskej historiografie (uverejnené vo *Vojenskej histórii*, č. 3 – 4/2000, s. 149 – 168, č. 1/2001, s. 147 – 163, č. 3/2005, s. 133 – 159, č. 4/2012, s. 137 – 185, č. 3/2021, s. 163 – 187, č. 4/2021, s. 171 – 198 a č. 4/2023, s. 178 – 204). Nadväzujúca výberová bibliografia prináša bibliografický súpis pôvodných vedeckých a odborných prác, ako aj popularizačno-odbornej tvorby k problematike Slovenska a Slovákov v období druhej svetovej vojny s primárnym zameraním na aspekty vojenskej a vojenskopolitické a dokumentuje zameranie, výsledky, ako aj určitý posun slovenskej a sčasti aj zahraničnej historiografie v skúmaní a spracovaní danej problematiky, prípadne aj jej popularizácii. Umožňuje tiež sledovať spracovanie určitých čiastkových tém z rôznych aspektov a naopak zistiť, ktoré udalosti a problémy neboli v doterajšej odbornej literatúre tematizované.

Bibliografia obsahuje základné informácie o monografiách, syntézach, mono- i polytematických zborníkoch, vedeckých štúdiách, statiach, edíciách prameňov, odborných článkoch i memoároch. Viaceré drobné články sme zaradili v prípade, keď sú jednými z mála informačných zdrojov k danej osobnosti alebo problému. Výber nezahŕňa pamätnice, recenzie, nekrológy, správy, kroniky, rozhovory, práce dokumentujúce umeleckú reflexiu vojnovéj tematiky a protifašistickej rezistencie, zmienky o pamätných tabuliach, pamätníkoch vojnovým obetiam budovaných v povojnovom období a podobne. Výber taktiež neobsahuje materiály didaktického a publicistického charakteru.

Napriek súvislostiam daného vojnového obdobia s predchádzajúcou, vývojovo determinujúcou etapou neboli do bibliografie začlenené príspevky týkajúce sa udalostí, ktoré sa odohrali v kritickom roku 1938 – počas autonómnej slovenskej existencie a začiatočného obdobia samostatného Slovenského štátu, keďže v roku 2019 bola publikovaná vo *Vojenskej histórii* samostatná bibliografia – *Rok 1938 vo vojensko-politických súvislostiach vývoja v Československu v 30. rokoch 20. storočia* (č. 1, s. 162 – 183). A napriek česko-slovenskej dejinnej previazanosti zasa nemohli byť z priestorových limitov zahrnuté mnohé biografie a spomienky českých osobností a práce týkajúce sa čs. protifašistického odboja. V problematike hospodárstva, spoločnosti, školstva, kultúry a podobne sme tiež museli postupovať veľmi selektívne. Na vojnové obdobie priamo nadväzujúce témy ako vojnové škody, osudy exponentov režimu, vyrovnanie sa s „gardistickou minulosťou“, retribučná politika a prax, ako aj perzekúcie osobností západného odboja i mnohých ďalších sme taktiež nemohli zaradiť.

Štúdie jednotlivých autorov v monotematických zborníkoch predmetného obdobia nie sú väčšinou v bibliografii rozpisované samostatne, uvádzaný je však obsah zborníka. Štruktúru bibliografie tvoria širšie alebo užšie tematické skupiny, v rámci ktorých sú jednotlivé záznamy radené abecedne. V publikačne početnejšie zastúpených skupinách sú predradené knižné publikácie a potom nasledujú ostatné zdroje. V prípade, že sa práca dotýka dvoch alebo viacerých tematických skupín, zaradili sme ju len do jednej prevažujúcej, alebo do poslednej časti bibliografie.

Pri spracovaní výberovej bibliografie boli použité databázy, interné kartotéky a ďalšie sekundárne zdroje Vojenského historického ústavu, voľne dostupné internetové databázy, Slovenská národná bibliografia, zoznamy použiteľ, odporúčanej a citovanej literatúry v predmetných monografiách a ďalšie. Bibliografia má výberový charakter, avšak v prípade, že sme opomenuli nejaké zásadnejšie práce vydané v rokoch 2018 – 2022, vopred ďakujeme za upozornenie.

Slovenská republika 1939 – 1945

Die Evakuierung der Deutschen aus der Slowakei 1944/45 : Verlauf, Kontexte, Folgen / Martin Zückert, Michal Schvarc, Martina Fiamová. - München : Collegium Carolinum - Verl. Vandenhoeck & Ruprecht GmbH & Co., 2019. - 341 s. : pram. a lit., reg. (Veröffentlichungen des Collegium Carolinum; Bd. 139). - ISBN 978-3-525-31075-5.

Disciplinované mesto : Zásahy politiky do verejného priestoru na Slovensku 1938 – 1945 / Patrícia Fogelová, Martin Pekár. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2021. - 197 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-8152-977-1.

Klírofašisti : Slovenskí kňazi a pokúšenie radikálnej politiky (1935 – 1945) / Miloslav Szabó. - Bratislava : Slovart, spol. s r. o., 2019. - 207 s. : fotogr., lit. - ISBN 978-80-556-3902-4.

Kněz prezidentem : Slovensko Jozefa Tisa / Andrzej Krawczyk, z pol. orig. přel.: Michala Benešová. - Praha : Academia - Středisko společných činností AV ČR, 2019. - 361 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-200-2963-8.

Kronika Slovenského štátu 1939 – 1941 / Ľudovít Hallon a kol. Praha : Ottovo nakladatelství, s.r.o., 2019. - 272 s. : fotogr. Další autori: Igor Baka, Martina Fiamová, Ján Hlavinka, Ľubica Kázmerová, Jaroslava Roguľová, Miroslav Sabol, Michal Schvarc. ISBN 978-80-7451-754-9.

Kronika Slovenského štátu 1941 – 1943 / Ľudovít Hallon a kol. - Praha : Ottovo nakl. v spolupráci s HÚ SAV a VHÚ, 2022. - 400 s. : fotogr., reg., pram. a lit. Další autori: Igor Baka, Anna Falisová, Martina Fiamová, Katarína Haberlandová, Matej Hanula, Ján Hla-

vinka, Ján Holko, Ľubica Kázmerová, Matej Medvecký, Miroslav Sabol, Michal Schvarc. ISBN 978-80-7451-859-1.

Ľudácka čítanka : Sila propagandy, propaganda sily / Ed.: Anton Hruboň. - Bratislava : Premedia, 2019. - 327 s. - ISBN 978-80-8159-761-9.

Sen x skutočnosť : umenie & propaganda / Ed.: Katarína Bajcurová, Petra Hanáková, Bohunka Koklesová. - Bratislava : Slovenská národná galéria, 2020. - 439 s. : fotogr. - ISBN 978-80-8059-199-1.

Slovensko a Európa v roku 1940 / Marek Syrný a kol. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2020. - 231 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-89514-93-9. Obsah: Gonč, Vladimír: Restart programů pro Evropu v domácím hnutí odporu a v exilu: Demokratická idea Evropy v roce 1940, s. 5-20; Řepa, Tomáš: Boj československé pěší divize a pilotů ve Francii v roce 1940, s. 21-30; Olejko, Andrzej: 1940 – Rok przełomu. Lotnictwo czechosłowackie i polskie w walce w Bitwie o Brytanię, slovenské Vzdušné zbrane w okresie rozwoju w sojuszu z Luftwaffe, s. 31-61; Baka, Igor: Působenie Nemeckej vojenskej misie na Slovensku v roku 1940, s. 62-80; Uhrin, Marian: Slovenská útočná vozba, s. 81-91; Pejs, Oldřich: Štefan Tatarko, vojenský atašé v Berlíně, s. 92-105; Nižňanský, Eduard: Politika antisemitizmu na Slovensku v roku 1940, s. 106-124; Tabaková, Alena: Arizačné zákony a ich realizácia na príklade mesta Prešov, s. 125-141; Polehla, Kamil: Moravské autonomistické organizace mezi lety 1938 – 1945, s. 142-155; Kopeček, Pavel: Rok 1940 v českém a moravském národním odbojovém hnutí v kontextu průběhu 2. světové války a formování evropské protinacistické rezistence, s. 156-168; Syrný, Marek: Percepce Ľudáckeho režimu v propagande

slovenských komunistov v roku 1940, s. 169-180; Jiroušek, Bohumil: Hovory s dějinami Karla Lažnovského, s. 181-185; Parenička, Pavol: Delegácia Slovenskej univerzity na oslavách 185. výročia založenia Lomonosovej univerzity v Moskve, s. 186-194; Černák, Tomáš: Futbal a politika na Slovensku počas roka 1940 na príklade klubu ŠK Bratislava, s. 195-203; Volentier, Lukáš: Hospodárska a sociálna situácia podniku Sandrik v rokoch 1939 – 1940, s. 204-216.

Slovensko v roku 1945 : Oslobodenie Slovenska 1944 – 1945 / Viera Kováčová a kol. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2020. - 638 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-89514-91-5. Obsah: Nižňanský, Eduard – Michala Lônčíková: Obraz nepriateľa v propagande slovenského štátu – náčrt problému, s. 11-43; Fremal, Karol: Partizánske hnutie na strednom Slovensku v zime a na jar 1945, s. 44-58; Krištofik, Juraj: Partizánska skupina Hurban ako súčasť 2. čs. partizánskej brigády J. V. Stalina a jej podiel v bojových stretnutiach proti nemeckým jednotkám a príslušníkom POHG v jeseň 1944 a na jar 1945, s. 59-84; Pažurová, Helena: Tretí partizánsky pluk brigády kpt. A. S. Jegorova, s. 85-100; Poláková, Miroslava: Podíl partyzánských skupin na procese osvobodování moravsko-slovenského pomezí v někdejší okrese Uherský Brod, s. 101-116; Vaněk, Oldřich: Partizánske hnutie a hĺbkový prieskum počas bojov pri Liptovskom Mikuláši (január – apríl 1945), s. 117-127; Tesárek, Pavel – Potocký, Peter: Vznik a činnosť „skupiny Havránek“ v apríli 1945, s. 128-138; Soubigou, Alain: Francúzska účasť v Slovenskom národnom povstaní (1944 – 1945), s. 139-157; Hofírek, Tomáš: Nemecké jednotky, útvary a zväzky v údolí Váhu na jar 1945 – príspevok k ich identifikácii, organizácii a adekvátnemu označovaniu, s. 158-175; Halaj, Dušan: Boje 1. čs. armádneho zboru o Malú Fatru, s. 176-183; Mičianik, Pavel: Rumunské letectvo nad Slovenskom 1944 – 1945, s. 184-221; Pejs, Oldřich: Účasť rumunských tankistů při osvobodování Československa a Rakouska, s. 222-242; Grec, Marius Ioan – Grec, Ema-

nuel Marius: Stránky živej histórie: Rumuni z oblasti Arad na československom bojisku (1944 – 1945), s. 243-249; Baka, Igor: Nasadenie slovenskej armády na opevňovacie práce pre potreby okupačného režimu, s. 250-260; Hallon, Ľudovít – Baka, Igor: Nasadenie civilného obyvateľstva na Slovensku na opevňovacie práce okupačným režimom 1944 – 1945 vo svetle nemeckých prameňov, s. 261-287; Chytka, Stanislav V.: Likvidácia dělostřelecké výroby v Ružomberku na podzim 1944, s. 288-295; Hešterová, Zdenka: Evakuácia a ničenie zbrojárskych závodov na strednom Považí, s. 296-305; Mičko, Peter: Agónia slovenského hospodárstva na konci druhej svetovej vojny, s. 306-319; Konečný, Stanislav: Hospodárske a sociálne problémy na východnom Slovensku v roku 1945 a ich riešenie, s. 320-333; Račko, Peter: Evanjelici na Liptove po potlačení SNP, s. 334-348; Koreň, František: Orava v roku 1945, s. 349-356; Ristveyová, Katarína: Spoločensko-politická situácia v Komárne v období Szálasiho režimu (október 1944 – marec 1945), s. 357-368; Garek, Martin: Spoločensko-politická situácia v inkorporovaných obciach Hornej Oravy a severného Spiša 1944 – 1945, s. 369-382; Hruboň, Anton – Igaz, Tomáš: K histórii žandárstva počas nemeckej okupácie Slovenska, s. 383-393; Chytka, Stanislav V.: Pohotovostný oddiel HG v Ružomberku, s. 394-400; Potocký, Peter – Tesárek, Pavel: Činnosť poľného práporu HG na území dnešného Rakúska a Česka v roku 1945, s. 401-413; Černák, Tomáš: Z väzenia do vysokej politiky. Viliam Široký a Július Ďuriš v prvej polovici roka 1945, s. 414-423; Pešek, Jan: Komunistická strana Slovenska v roku 1945, s. 424-434; Behmatov, Artur: Žurnalistika na oslobodenom území, s. 435-443; Sabol, Miroslav: Rozpad infraštruktúry po prechode frontu a jej obnova ako celonárodná úloha Slovenska, s. 444-457; Kmeť, Norbert: Odbojáři – členovia Slovenskej národnej rady – a ich snaha o očistu povojnového verejného života, s. 458-472; Karaba, Rastislav: Vplyv vojnových udalostí na cirkevný a náboženský život katolíckych veriacich od roku 1944 až do oslobodenia, s. 473-488; Petranský, Ivan A.: Formovanie

novej cirkevnej politiky štátu v roku 1945, s. 489-500; Jelinek, Jeshajahu Andrej: Formovanie povojnového režimu na Slovensku v roku 1945 a vojnu preživiš Židia, s. 501-511; Uhrin, Marian: II. partizánska brigáda gen. M. R. Štefánika v oslobodzovacích bojoch v roku 1945, s. 512-525; Jankech, Juraj: Repatriácia Židov do obnovenéj Československej republiky v kontexte povojnovej spoločenskej revitalizácie roka 1945, s. 526-540; Vitko, Martin: K počiatkom organizovania bývalých partizánov v roku 1945 (na príklade okresnej odbočky Zväzu slovenských partizánov v Prievidzi), s. 541-548; Gabčo, Martin: Zväz slovenských partizánov (SSP) a integrácia partizánov do povojnového života v Československej republike v priebehu roka 1945, s. 549-557; Valko, Roland: Pohľad na partizánske hnutie na Slovensku v roku 1945, s. 558-564; Száraz, Peter: Možnosti a limity obnovenia diplomatických vzťahov Československa so Španielskom v kontexte veľmocenskej politiky na konci vojny, s. 565-573; Gaľka, Olivia – Jasiński, Łukasz: Poľsko v máji 1945 a po ňom. Medzi politickou opozíciou a ozbrojenou rezistenciou, s. 574-585; Choťkova, Elena: O význame Veľkého víťazstva vo svetle aktuálnych problémov európskej bezpečnosti, s. 586-590.

Slovensko 1938 – 1945 : Poštová história, zv. 1 – 2 / Miroslav Bachratý. - Bratislava : vl. nákl., 2020. - 773 s. : fotogr., obr., tabl., lit. - ISBN 978-80-570-1622-9.

Slovenský štát 1939 – 1945 : Válka, spoločnosť, život / Ed.: Martin Vitko. - Bratislava : Extra Publishing, s. r. o., 2019. - 84 s. fotogr., dok., 1 CD. - (Živá historie). ISBN 978-80-7525-222-7.

Slovutný pán prezident : Listy Jozefovi Tisovi / Madeline Vadkerty; aut. spolup.: Ján Púčík. - Žilina : Absynt, s. r. o., 2020. - 229 s. - ISBN 978-80-8203-163-1.

1939 – Rok zlomu / Ed.: Marek Syrný. - Banská Bystrica - Praha : Múzeum SNP v spolup. s Historickým ústavom AV ČR, 2019. - 502 s. : fotogr., reg. ISBN 978-80-89514-70-0. Obsah: Vladimír Gonč: Jak zabránit válce? Jakou Evropu po válce? De-

mokratické evropanství v roce 1939, s. 11-24; Jan Němeček: Za svobodné Československo ve svobodné Evropě! s. 25-34; Vít Smetana: Velká Británie a 15. březen 1939, s. 35-46; Peter Száraz: Závěrečná fáze československých vztahov so španielskou republikánskou vládou, nadviazanie diplomatických stykov s frankistami a ich pokračovanie po rozbití Druhej republiky v roku 1939, s. 47-54; Valentina V. Marjina: Pakt Molotov-Ribbentrop: česko-slovenský ohlas, s. 55-76; Michal Šmigel – Vjačeslav Meňkovskij: „Ukrajinská karta“ v predvečer nemecko-poľskej vojny (1939) a ukrajinský legión plk. Romana Suška, s. 77-86; Dariusz Dąbrowski: Powstanie i organizacja legionu Czechów i Słowaków, s. 87-100; Jiří Plachý: Počátky československého vojenského odboje na britských ostrovech, s. 101-107; Drahomír Jančík: Zbrojení nacionálně socialistického Německa a jeho expanze do českých zemí v roce 1939, s. 108-126; Stanislav Kokoška: Počátky hnutí odporu v Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939, s. 127-134; Jan Vajskebr – Jan Zumr: Velitelský sbor operačních skupin a oddílů bezpečnostní policie a SD při obsazování československého pohraničí a vnitrozemí, s. 135-145; Pavla Plachá: Policejní perzekuce žen v prvních měsících Protektorátu Čechy a Morava, s. 145-155; Martina Hubálková: Zmeny vo vývoji českého školstva v období po vzniku Protektorátu Čechy a Morava, s. 156-162; Miroslava Poláková: Moravský separatismus a snahy o kolaboraci na Moravském Slovácku po vzniku Protektorátu Čechy a Morava, s. 163-178; Tomáš Řepa: Podkarpatská Rus 1939 – vyhlášení Karpatské Ukrajiny, s. 179-189; Jan Rychlík: Vyhlášení samostatnosti Karpatské Ukrajiny a její místo v ukrajinském národním diskurzu, s. 190-199; Róbert Arpáš: 1939 – rok zlomu v česko-slovenských vzťahoch, s. 200-207; Stanislav Mičev: Legionári proti vyhláseniu Slovenského štátu, s. 208-211; Bohumil Jiroušek: Slovensko v Českém časopise historickém v roce 1939, s. 212-216; Jozef Leikert: Slovák Marek Frauwirth, jeden z deviatich popravených nacistami 17. novembra 1939 v Prahe, s. 217-230; Ondrej Podolec: Inštitucionálne konštituovanie

vlády Slovenského štátu v roku 1939, s. 231-244; Stanislav Mičev: Slovensko v lete 1939, s. 245-250; Eduard Nižňanský: Politika antisemitizmu na Slovensku v roku 1939, s. 251-274; Csaba Vida: Slovensko-maďarská vojna v roku 1939 z aspektu Maďarska. Operácie v údolí rieky Uh, alebo Malá vojna, s. 275-283; István Janek: Slovensko-maďarské vzťahy očami sovietskej diplomacie v roku 1939 – 1940, s. 284-298; Marian Uhrin: Slovenská útočná vozba na jeseň 1939, s. 299-311; Andrzej Olejko: Wojna powietrzna nad Państwem Słowackim w 1939 r. czyli zarys działań lotnictwa polskiego w wojnie słowacko-polskiej, s. 312-323; Pavol Matula – Juraj Lepiš: Inkorporácia severného Spiša a hornej Oravy v roku 1939 v kontexte spoločensko-politických reflexií, s. 324-333; Karol Fremal: Nekomunistický odboj na Slovensku v roku 1939, s. 334-349; Marek Syrný: Slovenskí komunisti v roku 1939, s. 350-362; Ondrej Druga: Spolupráca vojvodinských Slovákov s československým odbojovým hnutím v roku 1939, s. 363-376; Peter Mičko: Perspektívy a východiská slovenského hospodárstva pri vzniku Slovenského štátu v kontexte medzinárodno-politických súvislostí, s. 377-389; Lukáš Volentier: V novom štáte s novou menou (podunajský dolár – zázrak alebo fiasko?), s. 390-401; Martin Zückert: Zmena v roku 1939 – nové podmienky aj v horských oblastiach Slovenska?, s. 402-409; Juraj Krištofik: „Keď Javorina rozdeľovala a spájala“. Politické pomery a odbojové aktivity v pohraničných okresoch Myjava a Nové Mesto nad Váhom po 15. marci 1939, s. 410-425; Viktor Brádnanský: Hospodárske problémy obyvateľstva okresu Hnúšťa v roku 1939, s. 426-433; Alena Mikulášová – Miroslav Palárik: Zásahy do vydavateľskej praxe v období autonómie 1938/1939 na príklade nitrianskeho regiónu, s. 434-446; Martin Jindra: Zastavení činnosti Cirkve československé (husitské) na Slovensku, s. 447-454.

Tisovi poza chrbát : Príbehy odporu voči ľudáckemu režimu / Ed.: Jozef Hyrja. - Bratislava : Hadart Publishing s. r. o., 2020. - 350 s. : fotogr., pram. a lit. Autori: Jozef Hyrja,

Monika Vrzgulová, Denisa Nešťáková, Dušan Segeš, Anton Hruboň, Eva Škorvanková, Filip Pavčík, Soňa Gyarfašová, Stanislav V. Chytka, Jana Odrobiňáková, Martin Posch, Miroslav Barič, Katarína Zavacká. (Tomáš Štern: Namiesto doslovu: Jozef Tiso a jeho interakcie so židovskou komunitou, s. 303-341). ISBN 978-80-99941-25-1.

Vojnová Bratislava 1939 – 1945 / Peter Szalay, Michal Bogár, Katarína Haberlando-vá, Nina Bartošová, Laura Krišteková. Bratislava : Marenčin PT, spol. s r. o., 2020. - 335 s. : fotogr., pram. a lit., reg. (Ed. Bratislava - Pressburg). - ISBN 978-80-569-0131-1.

* * *

Angriffsgruppe Schultheiss : Nasazení Luftwaffe ze slovenských letišť proti Polsku v září 1939 / Michal Plavec. In: Vojenská história. - Roč. 23, č. 3 (2019), s. 156-173. ISSN 1335-3314.

Bratislava (Pressburg) ako satelit Berlína: architektúra a politika počas národnosocialistickej a fašistickej vlády (1938 – 1945) / Richard Němec. In: Mesto a vojna v 20. storočí : Nové pohľady na Nemecko, strednú a východnú Európu / Zost.: Christoph Cornelißen, Martin Pekár, Václav Petrbok. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika - Šafárik Press, 2022, s. 195-223 : fotogr. ISBN 978-80-574-0131-5.

„Budujeme slovenského nadčloveka!“ Eugenické myslenie a kultúra rasovej hygieny v Slovenskom štáte : (časť 1) / Anton Hruboň. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 2 (2020), s. 4-11 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Geopolitické postavenie Slovenska v rokoch druhej svetovej vojny / Ľubomír Lip-ták. In: Republika Česko-Slovensko : Od monarchie k vlastnému štátu. Ilúzie verzus realita II. časť / Miroslav Pekník a kol. - Bratislava : Ústav politických vied SAV - Veda, 2021, s. 252-263. ISBN 978-80-224-1891-1.

„Každý Nemec uvedených ročníkov sa má bez vyzvania dostaviť pred komisie“ : Nábor a služba slovenských Nemcov vo Waffen-SS

1939 – 1945 / Michal Schvarc. In: Historický časopis. - Roč. 67, č. 4 (2019), s. 659-694. ISSN 0018-2575.

Kežmarok počas druhej svetovej vojny : Prejavy nacizmu v meste / Vladimír Julián Ševc. In: História. Revue o dejinách spoločnosti. - Roč. 17, č. 2 (2018), s. 24-28 : fotogr. ISSN 1335-8316.

Legislatívne rámce sociálneho bývania v Slovenskej republike v rokoch 1939 – 1945 a jeho realizácia na príklade mesta Prešov / Patrícia Fogelová. In: Studia historica Nitriensia. - Roč. 24, č. 1 (2020), s. 189-205. ISSN 1338-7219.

Ľudia píšu prezidentovi republiky Jozefovi Tisovi o židovskej otázke (1939 – 1944) / Madeline Vadkerty. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 16, č. 4 (2020), s. 36-42 : fotogr. ISSN 1336-6297. ISSN 1336-6297.

Militärischer Rückzug und konkurrierende Gebietsräumungen : Akteure, Planungen und Praktiken der Evakuierung in der Slowakei 1944/45 / Martin Zückert. In: Militärgeschichtliche Zeitschrift. - Roč. 81, č. 1 (2022), s. 146-173. ISSN 2193-2336.

Nálady a postoje slovenskej spoločnosti v rokoch II. svetovej vojny / Marek Syrný. In: Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 276-297. ISBN 978-80-88292-51-7.

Nasadenie civilného obyvateľstva na Slovensku na opevňovacie práce okupačným režimom 1944 – 1945 vo svetle nemeckých prameňov / Ľudovít Hallon, Igor Baka. In: Slovensko v roku 1945 : Oslobodenie Slovenska 1944 – 1945 / Viera Kováčová a kol. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2020, s. 261-287. ISBN 978-80-89514-91-5.

Od uznání k vyhlášení války: Slovenská republika a vztahy se Sovětským svazem

1939 – 1941 / Jan Němeček. In: Acta historica Posoniensia XXXVII. Slovensko a Rusko v zlomových okamihoch dejín: ľudia, idey, udalosti (Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, konanej 12. – 14. 9. 2018 v Prešove). Bratislava : FiF UK v Bratislave – Inštitút histórie FiF Prešovskej univerzity - Slovensko-ruská komisia historikov, 2020, s. 126-135. ISBN 978-80-8127-306-3.

Okolo Slovenska : Prvý ročník cyklistických pretekov a dobová propaganda / Peter Bučka. In: Historická revue. - Roč. 29, č. 9 (2018), s. 74-77 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Replacement of Municipal Political Elite as a Tool for Seizing Power and Consolidating an Authoritarian Regime in Slovakia 1938 – 1940 / Martin Pekár. In: The City and History : Mesto a dejiny. - Roč. 9, č. 1 (2020), s. 93-111. ISSN 1339-0163.

Rusínska otázka v období prvej Slovenskej republiky (1939 – 1945) / Stanislav Konečný. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobnák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 155-167. ISBN 978-80-89860-10-4.

Slovenská otázka a osvobození Československa / Zlatica Zudová-Lešková. In: Vítězství a osvobození 1945 / Eds.: Jan Němeček, Petr Prokš, Zdenko Maršálek. - Praha : Historický ústav AV ČR, 2019, s. 83-91. ISBN 978-80-7286-334-1.

Slovensko od porážky povstania do prechodu frontu (november 1944 – máj 1945) / Martin Lacko. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobnák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 46-50. ISBN 978-80-89860-10-4.

Stará Ľubovňa v období Slovenskej republiky (1939 – 1945) / Eduard Laincz. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských

dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dabilor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobňák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 184-207. ISBN 978-80-89860-10-4.

Tí z druhého tábora : Politická ilegalita proti ľudáckemu režimu do roku 1941 / Juraj Kríštofik. In: Historická revue. - Roč. 30, č. 3 (2019), s. 20-27 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Tvorba symbolov Slovenského štátu a štandardy prezidenta Slovenskej republiky v roku 1939 / Ladislav Vrtel. In: Historica LI. Universitas Comeniana : Zborník k 70. narodeninám profesora Leona Sokolovského. - Bratislava : Univerzita Komenského, 2020, s. 34-56. ISBN 978-80-223-4989-5.

Výmeny mestských politických elít na Slovensku po páde medzivojnovy československej demokracie (Prešov, 1938 – 1944) / Martin Pekár, Zuzana Tokárová. In: Studia historica Nitriensia. - Roč. 23, č. 1 (2019), s. 144-157. ISSN 1338-7219.

Vysnívaná matka alebo nechcená macocha? Vznik Slovenského štátu a jeho reflexia v radoch dolnozemskej Slovákov / Miroslav Kmeť. In: Historická revue. - Roč. 30, č. 3 (2019), s. 50-55 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Vznik a existencia Slovenskej republiky 1939 – 1945 : Politicko-historická analýza / Peter Schvantner. In: Historický zborník. - Roč. 29, č. 2 (2019), s. 134-149. ISSN 1335-8723.

Slovenská diplomacia a postoje zahraničia k Slovensku

Slovenská liga v Amerike a Slovenská republika (1939 – 1945) 1. časť / Ján Bobák. In: Slovenský časopis historický. - Roč. 2, č. 2 (2022), s. 86-134.

Švajčiarsko a prvá Slovenská republika (1939 – 1945) : Politicko-hospodárske vzťahy dvoch malých štátov / Štefan Parák. - Bratislava : Post Scriptum, s.r.o., 2022. - 386 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - (Libri Historiae

Slovaciae, séria Monographiae; zv. 17). - ISBN 978-80-8218-042-1.

* * *

Hľadání vhodného spojence : Konec slovensko-juhoslávských vzťahů a navázání styků mezi Slovenským státem a nezávislým státem Chorvatsko v roce 1941 / Milan Sovilj. In: Historický časopis. - Roč. 66, č. 2 (2018), s. 289-310. ISSN 0018-2575.

Možnosti, limity a vývojové etapy zahraničnej politiky Slovenského štátu / Ivana Reptišová. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 1 (2022), s. 5-14 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Prehľad šifier používaných na Slovensku počas druhej svetovej vojny : 2. časť – diplomatické šifry / Eugen Antal, Otokar Grošek, Pavol Zajac. In: Vojenská história. - Roč. 24, č. 3 (2020), s. 95-108 : obr. ISSN 1335-3314.

The reflection of Slovak politics in 1940 in Nicolae Lahovary's diplomatic reports / Radu Florian Bruja. In: Acta Historica Neosoliensia. - Roč. 23, č. 1 (2021), s. 96-113. ISSN 1336-9148. ISSN 1336-9148.

Visit of the Slovak military delegation to Romania (February – March 1942) on the background of attempts to renew the Little Entente / Igor Baka. In: Vojenská história. - Roč. 26, č. 1 (2022), s. 56-78. ISSN 1335-3314.

Tretia ríša a Slovensko

Die deutsch-slowakischen Beziehungen und der Krieg gegen die UdSSR (1941 – 1945) / Igor Baka. In: Vojenská história. - Roč. 22, č. 2 (2018), s. 35-69 : fotogr. ISSN 1335-3314.

Formy expanzie nemeckého kapitálu na Slovensko 1939 – 1945 / Ľudovít Hallon, Michal Schvarc. In: Vlastnícke režimy a majetkové konflikty v 20. storočí : Nemecko a Československo v medzinárodnom kontexte / Zost.: Dieter Gosewinkel, Roman Holec, Miloš Řezník. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2022, s. 157-181. ISBN 978-80-574-0140-7.

„S rišou naveky a nikdy inak!“ Otázka budúcnosti Slovenska a slovenského národa v Hitlerovej Európe / Anton Hruboň. In: Historická revue. - Roč. 30, č. 3 (2019), s. 28-35 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Úloha Nemecka v drevárskom priemysle Slovenska 1935 – 1945 : Inštitucionálny vývoj a obchod s drevom / Ľudovít Hallon, Peter Mičko, Miroslav Sabol. In: Historický časopis. - Roč. 67, č. 2 (2019), s. 289-310. ISSN 0018-2575.

Úloha Nemecka v drevárskom priemysle Slovenska 1939 – 1945 : Kapitálové vzťahy / Ľudovít Hallon, Peter Mičko, Miroslav Sabol. In: Historický časopis. - Roč. 67, č. 3 (2019), s. 521-539. ISSN 0018-2575.

Politický systém a režim, mocensko-represívny aparát Slovenskej republiky, ? propaganda

Fašizmus náš slovenský : Korene, podoba a reflexie fašizmu na Slovensku (1919 – 1945) / Anton Hruboň a kol. Bratislava : Premedia, 2021. - 308 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-8159-811-1.

Hitler's Priests in Slovakia? On the Convergence of Catholicism and Fascism in Nazi „New Europe“ / Miloslav Szabó. In: Soudobé dějiny : Czech Journal of Contemporary History. - Roč. 29, č. 3 (2022), s. 691-723 : fotogr. ISSN 1210-7050.

Hlinkova mládež na športoviskách / Peter Bučka. In: História. Revue o dejinách spoločnosti. - Roč. 18, č. 5 (2019), s. 40-44 : fotogr. ISSN 1335-8316.

Ideológia vytesaná do kameňa : Politika, krvný mýtus a vojenské pomníky v ére Slovenského štátu / Anton Hruboň. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 2 (2022), s. 11-20 : fotogr. ISSN 1338-6379.

K nacionálnym koncepciám Štefana Polakoviča, Maximiliána Chladného Hanoša a Alexandra Hirnera v období slovenského

štátu / Michaela Lenčesová. In: České, slovenské a československé dějiny 20. století XIII. - Hradec Králové : Historický ústav FF Univerzity Hradec Králové, 2019, s. 175-188. ISBN 978-80-7435-750-3.

Ľudácke aktivity na záchranu slovenskej štátnosti pre povojnové obdobie / Vladimír Varinský. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 2 (2019), s. 37-44 : fotogr. ISSN 1338-6379.

„Národná revolúcia sa neskončila!“ : Premena Slovenska z autoritatívneho na národnosocialistický štát / Anton Hruboň. In: Historická revue. - Roč. 30, č. 3 (2019), s. 14-19 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Pohotovostný oddiel HG v Ružomberku / Stanislav V. Chytka. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 1 (2019), s. 65-69 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Symbody Slovenskej republiky z rokov 1939 – 1945 / Ladislav Vrtel. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 16-24 : obr. ISSN 1338-6379.

Vojenská prehliadka 30. októbra 1944 v Banskej Bystrici / Tomáš Hofírek, Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 81-84 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Vojna a propaganda : Ako ľudácky režim obhajoval boj Slovenska proti ZSSR / Anton Hruboň. In: Historická revue. - Roč. 32, č. 6 (2021), s. 22-27 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Židovská a rómska otázka na Slovensku, antisemitizmus a holokaust

Antisemitizmus a holokaust na Slovensku v dokumentoch nemeckej proveniencie 1938 – 1945 : Antisemitismus und Holocaust in der Slowakei in Dokumenten deutscher Provenienz von 1938 – bis 1945 / Eduard Nižňanský, Katarína Psicová. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2021. - 710 s. : biogr. prílo., reg. - ISBN 978-80-89514-99-1.

Arizácie židovského majetku počas Slovenského štátu / Eduard Nižňanský. In: *Vlastnícké režimy a majetkové konflikty v 20. storočí : Nemecko a Československo v medzinárodnom kontexte* / Zost.: Dieter Gosewinkel, Roman Holec, Miloš Řezník. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2022, s. 297-324. ISBN 978-80-574-0140-7.

Arizačný proces a jeho vplyv na slovenskú spoločnosť / Ivan Kamenec. In: *Obraz a odraz osobnosti modernej doby : K „70“ historikov Jana Peška a Stanislava Sikoru / Slavomír Michálek a kol.* Bratislava : Historický ústav SAV - Veda, 2019, s. 283-299. ISBN 978-80-224-1733-4.

Baro mariben : The Attitude of the Slovak Authorities towards the Roma Community in Slovakia Between 1939 and 1945 / Karol Janas. - Odessa : Odessa Regional Institute of Public Adm. National Academy for Public Adm. under the President of Ukraine, 2019. - 122 s. : pram. a lit. - ISBN 978-966-394-097-7.

Die Verfolgung und Ermordung der europäischen Juden durch das nationalsozialistische Deutschland 1933 – 1945. Bd. 13: Slowakei, Rumänien und Bulgarien / Mariana Hausleitner, Souzana Hazan, Barbara Hutzelmann, Bandkoordination: Ingo Loose. - Berlin - Boston : Walter de Gruyter GmbH, 2018. - 800 s. : dok., reg. - ISBN 978-3-11-036500-9.

Katastrofa slovenských Židov : Vzostup a zánik bratislavských Židov / Aron Grünhut. - 2. vyd. - Bratislava : Marenčin PT, spol. s r. o., 2021. - 221 s. : fotogr. - ISBN 978-80-569-0777-1.

Po stopách tragédie : Holokaust na Slovensku / Ivan Kamenec. - 2. rozš. vyd. - Bratislava : Premedia, 2020. - 295 s. : pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-8159-188-4.

Prežil som pochod smrti : Rozprávania chlapca z Bratislavy, ktorý natruc prežil : Skutočný príbeh / Pavel Taussig. - Bratislava : Grada Slovakia, s. r. o., 2020. - 202 s. : fotogr. - ISBN 978-80-8090-073-1.

Tábor smrti Sobibor : Dějiny a odkaz / Eds.: Ján Hlavinka, Peter Salner. - Bratislava : Marenčin PT, spol. s r. o., 2019. - 263 s. : fotogr., pram. a lit. ISBN 978-80-569-0449-7. Obsah: David Silberklang: Lublinská oblasť a Akcia Reinhard, s. 13-38; Tomasz Oleksy-Zborowski: Vyhľadzovací tábor Sobibor, s. 39-66; Sara Berger: Pôvod a motivácia páchatel'ov vo vyhľadzovacom tábore Sobibor, s. 67-100; Dieter Pohl: Sobibor: Súdy s páchatel'mi, s. 101-118; Ján Hlavinka: Deportácie Židov zo Slovenska do tábora smrti Sobibor, s. 119-142; Lukáš Příbyl: Zkušenosti s natáčením svědectví oral history při dokumentování transportů z Protektorátu Čechy a Morava, s. 143-166; Zuzana Panczová: Konšpiračné teórie a holokaust: súčasné podoby popierania holokaustu v slovenských internetových zdrojoch, s. 167-200; Peter Salner: Súčasná reflexie holokaustu na Slovensku, s. 201-232.

* * *

Akcia Reinhardt a deportácie slovenských Židov do Lublinskej oblasti v dokumentoch / Ján Hlavinka, Michal Schvarc. In: *Historický časopis*. - Roč. 69, č. 4 (2021), s. 729-754. ISSN 0018-2575.

Arizácie židovských podnikov v okrese Zvolen v rokoch 1940 – 1942 / Jozef Pavlov. In: *Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP*. - Roč. 7, č. 1 (2018), s. 15-24 : fotogr. ISSN 1338-6379.

„Čo Židia dnes v Slovenskej republike vlastní, to je v podstate majetkom slovenského národa.“ Príprava, priebeh a dôsledky arizácie židovského majetku na Slovensku v rokoch 1938 – 1945 / Martina Fiamová. In: *Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945* / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 158-185. ISBN 978-80-88292-51-7.

Deportácie slovenských Židov v priebehu 2. svetovej vojny / Katarína Ristveyová.

In: Vojenská osveta. Spoločenskovedné semináre. - Roč. 18-19, medzičíslo (2021 – 2022), s. 23-34. ISBN 978-80-89609-28-4.

Deportácie Židov zo Spiša v septembri 1944. K začiatkom a chronológii druhej vlny deportácií Židov zo Slovenska / Michal Schvarc, Ján Hlavinka. In: Historický časopis. - Roč. 69, č. 4 (2021), s. 677-692. ISSN 0018-2575.

Emigranti, alebo vyhnanci? (Vystahovateľské akcie Židov zo Slovenska po vzniku autonómneho Slovenska) / Katarína Hradská Mešková. In: Obraz a odraz osobnosti modernej doby : K „70“ historikov Jana Peška a Stanislava Sikoru / Slavomír Michálek a kol. Bratislava : Historický ústav SAV - Veda, 2019, s. 253-267. ISBN 978-80-224-1733-4

K prvým slovenským legislatívnym ideovým návrhom štátom organizovanej lúpeže židovského majetku / Katarína Zavacká. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 16, č. 4 (2020), s. 53-57 : fotogr. ISSN 1336-6297.

Listy Jozefovi Tisovi : Učme sa o holokauste na Slovensku prostredníctvom príbehov / Madeline Vadkerty. In: Historická revue. - Roč. 17, č. 3 (2021), s. 44-47 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Ľudia píšu Čatlošovi (Prosbopisy Židov adresované ministerstvu národnej obrany v rokoch 1939 – 1942) / Tamara Janecová. In: Historický časopis. - Roč. 69, č. 2 (2021), s. 345-369. ISSN 0018-2575.

Medzi deportáciami a povstaním: postavenie židovského obyvateľstva na Slovensku v rokoch 1943 – 1944 / Ján Hlavinka, Martina Fiamová. In: Obraz a odraz osobnosti modernej doby : K „70“ historikov Jana Peška a Stanislava Sikoru / Slavomír Michálek a kol. Bratislava : Historický ústav SAV - Veda, 2019, s. 269-282. ISBN 978-80-224-1733-4.

Nacistické vyvražďovanie Rómov a ich boj v Povstaní. Ako si pripomíname vyvražďovanie Rómov / Branislav Ondruš. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč.

67, č. 20 (2022), s. 4-5 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Nariaďujeme, vyhlasujeme...! Výber diskriminačných opatrení voči Cigánom/Rómom na Slovensku v rokoch totality 1939 – 1945 spracovaný z fondov MV SR, Štátneho archívu v Nitre / Lýdia Lehoczka. In: Historický časopis. - Roč. 68, č. 4 (2020), s. 723-734. ISSN 0018-2575.

„Naši úbohí židovskí bratia“ : Švédske snahy o záchranu Židov na Slovensku počas II. svetovej vojny / Denisa Nešťáková, Eduard Nižňanský. In: Studia historica Nitriensia. - Roč. 23, č. 1 (2019), s. 122-143. ISSN 1338-7219.

Náčrt problematiky židovských deportácií a výnimiek v okrese Zvolen / Jozef Pavlov. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 1 (2019), s. 33-42 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Návrhy definície „pojmu žid“ na Slovensku v rokoch 1938 – 1939 / Pavol Makyna. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 16, č. 4 (2020), s. 22-35 : fotogr. ISSN 1336-6297.

Nemecký poradca Erich Gebert a jeho snahy o ovplyvnenie priebehu arizácií na Slovensku / Eduard Nižňanský, Katarína Psicová. In: Historický časopis. - Roč. 69, č. 4 (2021), s. 693-728. ISSN 0018-2575.

Perzekúcia Rómov v slovenskom štáte v rokoch 1939 – 1945: problematika pracovných útvarov vo fondoch okresného, župného a policajného úradu v Nitre / Tomáš Kráľovič. In: Studia historica Nitriensia. - Roč. 23, č. 2 (2019), s. 456-474. ISSN 1338-7219.

Porajmos : Rómsky holokaust : Perzekúcie na Slovensku / Pripr. Miloslav Ščepka, Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 7 (2020), s. 16-19 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Poznámky k realizácii právnych noriem antisemitskej politiky na Slovensku / Ivan Kamenec. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 16, č. 4 (2020), s. 58-65 : fotogr. ISSN 1336-6297.

Premľané zločiny nesmú byť zamlčané / Zuza Kumanová. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 3 (2021), s. 7 : fotogr. ISSN 0323-2018. (rómske perzekúcie).

Prenasledovanie Židov na Slovensku po vypuknutí Slovenského národného povstania / Matej Beránek. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobňák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 92-108. ISBN 978-80-89860-10-4.

Slovenské transporty s nemeckou precíznosťou / Viera Kováčová. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 6 (2022), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

„So Židom som nevyjednával“ : K arizáciám spisovateľa Ľudovíta Mistríka-Ondrejova / Ján Hlavinka. In: Historický časopis. - Roč. 67, č. 3 (2019), s. 501-519. ISSN 0018-2575.

VI. robotný prapór Pracovného zboru MNO a deportácie Židov v roku 1942 / Igor Baka. In: Vojenská história. - Roč. 26, č. 2 (2022), s. 107-132. ISSN 1335-3314.

Šo'a v Slovenskom štáte očami evanjelickej cirkvi augsburského vyznania / Boris Kořínek. In: Historie – otázky – problémy. - Roč. 13, č. 1 (2021), s. 146-166. ISSN 1804-1132.

Topológie holokaustu na východoslovenskom vidieku / Hana Kubátová. In: Historický časopis. - Roč. 69, č. 4 (2021), s. 601-625. ISSN 0018-2575.

Tragédia trenčianskych Židov / Patrícia Pastrňáková. In: Historická revue. - Roč. 29, č. 4 (2018), s. 80-87 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Tragické osudy Rómov v Podpoľaní počas druhej svetovej vojny / Arne B. Mann. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobňák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum

– hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 168-183. ISBN 978-80-89860-10-4.

Viera alebo rasa. Dilemy tvorby prvých protižidovských noriem na Slovensku / Katarína Zavacká. In: Historický časopis. - Roč. 69, č. 4 (2021), s. 579-599. ISSN 0018-2575.

Vplyv protižidovských zákonov a nariadení na postavenie židovského obyvateľstva v okrese Martin v rokoch 1938 – 1942 / Ján Žucha. In: Archívny almanach. - Roč. 4 (2021), s. 112-123. ISBN 978-80-972999-3-4.

Výchova a vzdelávanie židovských detí v pracovných táboroch / Katarína Mešková Hradská. In: Slovensko proti fašizmu : Slovensko na strane demokracie : Životné jubileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 129-143. ISBN 978-80-89523-66-5.

Začiatok najmenejšej kapitoly / Matej Beránek. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 3 (2022), s. 36-37 : fotogr. ISSN 1336-1910. (židovské deportácie r. 1942).

„Ztracený transport“ mnozí nepřežili / Milena Městecká. In: Národní osvobození. - Roč. 31 / 98/, č. 17-18 (2020), s. 13 : fotogr. (Bergen Belsen). ISSN 0231-8161.

Žena – muž – tábor : K otázke vplyvu rodu na prežívanie holokaustu / Denisa Nešťáková. In: Historický časopis. - Roč. 69, č. 4 (2021), s. 627-654. ISSN 0018-2575.

Židia v Nitrianskej župe s dôrazom na život a osudy Židov v Kolíňanoch / František Buda. In: Acta judaica Slovaca. - Roč. 25 (2022), s. 3-30. ISBN 978-80-8060-378-6.

Židovská komunita v okrese Stará Ľubovňa v rokoch 1938 – 1945 / Eduard Laincz. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 15, č. 4 (2019), s. 72-95 : fotogr. ISSN 1336-6297.

Život a priebeh deportácií v pracovnom a koncentračnom tábore v Seredi (vzdelávací program) / Peter Vanko. In: Acta judaica Slovaca. - Roč. 25 (2022), s. 68-92. ISBN 978-80-8060-378-6.

Situácia na anektovanom a inkorporovanom území Slovenska

Hospodárska a sociálna politika na Podkarpatské Rusi (1939 – 1944) / Jan Rychlík. In: Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 74-85. ISBN 978-80-88292-51-7.

Hospodárska a sociálna politika na území pripojenom k Maďarsku / Miroslav Michela. In: Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 86-107. ISBN 978-80-88292-51-7.

Informovanost exilové vlády o náladách na Podkarpatské Rusi / David Hubený. In: Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 254-275. ISBN 978-80-88292-51-7.

Petitioners of Jewish Property in Košice: A Case Study on the Holocaust and Local Society in a Slovak-Hungarian Border Region / László Csősz, Veronika Szeghy-Gayer. In: The City and History : Mesto a dejiny. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 75-101 : fotogr. ISSN 1339-0163.

Pobyt nemeckej brannej moci na Záhorí v kontexte vzťahov s domácim obyvateľstvom a slovenskými úradmi / Adam Bieleš. In: Vojenská história. - Roč. 24, č. 2 (2020), s. 24-41. ISSN 1335-3314.

Politické systémy na území rozbitého Československa a právní postavení Čechů a Slováků na odtržených územích / Jan Rychlík.

In: Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 24-41. ISBN 978-80-88292-51-7.

Prenasledovanie Slovákov v Maďarsku v rokoch 1938 – 1944 / Martin Lacko. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobňák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 245-251. ISBN 978-80-89860-10-4.

Slováci žijúci v Poľsku a ich účasť na protifašistickom odboji v rokoch 1939 – 1945 / Lubomír Molitoris. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobňák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 75-91. ISBN 978-80-89860-10-4.

Slovenské Drážďany bez pamätníka. Zatiaľ / Štefan Horváth, Martin Krno. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 5 (2021), s. 9 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Nové Zámky).

Uzol : Vojnový príbeh Nových Zámok / Marek Hudec. - Žilina : Absynt, s. r. o., 2022. - 187 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-8203-326-0.

Záhľadné bombardovanie Košíc / Boris Macko. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 15-16 (2021), s. 10 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Židia na území inkorporovanej Oravy v rokoch 1939 – 1945 / Martin Garek. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 14, č. 1 (2018), s. 15-32 : fotogr. ISSN 1336-6297.

Hospodárstvo, školstvo, kultúra v Slovenskej republike

Vzostup a pád hospodárskeho vývoja Slovenska 1942 – 1945 / Ľudovít Hallon, Peter Mičko a kol. Bratislava : Veda - Historický ústav SAV, 2019. - 589 s. : pram. a lit., obr. príl. - ISBN 978-80-224-1779-2.

* * *

Analýza historiografie dejín robotníctva v slovenskom štáte (1939 – 1945) v období do roku 1989 / Adam Šumichrast. In: Studia historica Nitriensia. - Roč. 23, č. 2 (2019), s. 259-292. ISSN 1338-7219.

„Bez zákonného oprávnenia vymohli si vstup...“ K zápasu o prežitie Sokola na Slovensku 1938 – 1948 / Marína Zavacká. In: V supermarkete dejín : Podoby moderných dejín a spoločnosti v stredoeurópskom priestore : Pocta Elene Mannovej / Gabriela Dudeková Kováčová. - Bratislava : Veda - Historický ústav SAV, 2021, s. 354-389 : obr. ISBN 978-80-224-1897-3.

Cestovný ruch pod dohľadom Tisovho režimu / Miroslav Sabol. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 2 (2022), s. 21-29 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Časopis Slovenské pohľady (1939 – 1945) v zajatí ľudáckej ideológie / Peter Mráz. In: Historický časopis. - Roč. 70, č. 3 (2022), s. 515-532 : fotogr. ISSN 0018-2575.

Formovanie organizačnej štruktúry a aktivity obchodných spoločností slovenských papierenských a celulózových podnikov v rokoch 1939 – 1945 / Peter Mičko. In: Historický časopis. - Roč. 69, č. 3 (2021), s. 491-519. ISSN 0018-2575.

Hospodársky zázrak? / Peter Mičko. In: Historická revue. - Roč. 30, č. 3 (2019), s. 36-43 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Hospodársky zázrak : Fakty a legendy o Slovenskom štáte / Ľudovít Hallon. In: História. Revue o dejinách spoločnosti. - Roč. 20, č. 3 (2021), s. 43-45 : fotogr. ISSN 1335-8316.

Charakteristika slovenského hospodárstva v rokoch 1939 – 1945 / Peter Mičko. In: Ve

stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 44-73. ISBN 978-80-88292-51-7.

Konjunktúra, arizácia, inflácia: podoby slovenského hospodárstva v rokoch 1939 – 1945 / Ľudovít Hallon. In: Historická revue. - Roč. 33, č. 6 (2022), s. 27-30 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Kultúra a osвета v kompetencii Ministerstva školstva a národnej osvety 1938 – 1944 / Ľubica Kázmerová. In: Obraz a odraz osobnosti modernej doby : K „70“ historikov Jana Peška a Stanislava Sikoru / Slavomír Michálek a kol. Bratislava : Historický ústav SAV - Veda, 2019, s. 203-216. ISBN 978-80-224-1733-4.

Kultúra režúca a rúbajúca : Ako slovenskí umelci spoluvytvárali Hitlerovu „novú Európu“ / Anton Hruboň. In: Historická revue. - Roč. 33, č. 9 (2022), s. 6-12 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Moskovské poukážky / Viera Jurková. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 3 (2022), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Obraz vojny v slovenských hraných kinofilmoch o období 1939 – 1945 / Eva Vženteková. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 1 (2019), s. 6-17 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Od Tatier po Azovské more – „prvý slovenský celovečerný film“ / Petra Hanáková. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 2 (2019), s. 5-15 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Podiel Tatra banky na financovaní priemyslu Slovenska 1939 – 1945 / Ľudovít Hallon. In: Od denára k euru : Fenomén peňazí v dejinách Slovenska. - Bratislava : Veda, 2021, s. 245-288.

Priemysel v období 1. Slovenskej republiky (1939 – 1945) na príklade okresu Hnúšťa

/ Patrik Beňuš. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 17, č. 4 (2022), s. 3-23 : fotogr. ISSN 1336-6297.

Reforma školstva v období slovenského štátu : Židovské školstvo / Ľubica Kázmerová. In: História. Revue o dejinách spoločnosti. - Roč. 18, č. 3 (2019), s. 46-47 : fotogr. ISSN 1335-8316.

Robotníci v Slovenskom štáte / Miroslav Sabol. In: Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 224-240. ISBN 978-80-88292-51-7.

Slovenské peniaze v rokoch 1939 – 1945 / Lenka Vrabľová. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 5 (2022), s. 47 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Sociální bezpečnost. Příslib kolaborantů i odbojářů / Jakub Rákosník. In: Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 108-119. ISBN 978-80-88292-51-7.

Sonda do problematiky ústavnej starostlivosti o deti v Slovenskom štáte na príklade okresných detských domovov / Viktória Rigová. In: Acta Historica Neosoliensia. Roč. 25, č. 1 (2022), s. 67-87. ISSN 1336-9148.

Trinásta komnata Tisovho režimu : Sex a sexualita na Slovensku 1939 – 1945 / Anton Hruboň. In: Historická revue. - Roč. 29, č. 5 (2018), s. 62-68 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Vrecko s mincami / Lukáš Volentier. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 1 (2022), s. 53-54 : fotogr. (striebozná desaťkorunová minca). ISSN 1338-6379.

Zbrojársky priemysel na Slovensku

České, moravské a slovenské zbrojovky pro bojiště 2. světové války / Vladimír Francev. In: Armáda. - Roč. 3, č. 12 (2021), 50 s. ISSN 2571-3639.

Československá vojenská technika za II. světové války / Vladimír Francev. In: Armáda. - Roč. 3, č. 10 (2021), 50 s. ISSN 2571-3639.

Hitlerove oceľové dcéry na Slovensku : Slovenské zbrojovky na Považí / Zdenka Hešterová. In: Historická revue. - Roč. 30, č. 3 (2019), s. 44-49 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Letecká továrň v Trenčianskych Biskupiciach (1943 – 1945) / Zdenka Hešterová. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 1 (2020), s. 25-32 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Německé náboje v československých mu-ničkách /DP/. In: Střelecká revue. - Roč. 52, č. 4 (2020), s. 74-76 : fotogr. ISSN 0322-7650.

Slovenská armáda

Letka 13 : Najúspešnejšia slovenská stíha-cia letka v histórii 1939 – 1944 / Stanislav Bursa. - Piešťany : Balneological Museum Imricha Wintera v Piešťanoch - Trnavský samosprávny kraj, 2020. - 377 s. : fotogr., pam. a lit. - ISBN 978-80-89155-38-5.

* * *

Ach ta kázeň... Ze života slovenských vojáků / Oldřich Pejs. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 2 (2020), s. 12-24 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Atrapy tankov a ich použitie v slovenskej armáde 1941 – 1944 / Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 1 (2022), s. 40-44 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Avia B-534.93 ve službách Vzduš-ných zbraní / Martin Vyroubal. In: REVI. Dvuměsíčník o letadlech a letcích. - Roč. 28, č. 124 (2021), s. 22-23 : fotogr. ISSN 1211-0744.

Ďalekohľad poľný úplný vz. 9/13 / Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 7, č. 1 (2018), s. 79-85 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Diskriminácia Rómov v prostredí armády / Peter Kralčák. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 7 (2020), s. 20-21 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Důstojníci a rotmistři slovenské armády pod drobnohledem (1939 – 1940) / Oldřich Pejs. In: Vojenská historie. - Roč. 26, č. 3 (2022), s. 31-58. ISSN 1335-3314.

Hygienicko-zdravotné podmienky v pracovných jednotkách slovenskej armády / Peter Kralčák. In: Vojenská história. - Roč. 22, č. 1 (2018), s. 107-118. ISSN 1335-3314.

K projevům poslovenšťování ve slovenské armádě (1939 – 1940) / Oldřich Pejs. In: Vojenská historie. - Roč. 26, č. 1 (2022), s. 36-55. ISSN 1335-3314.

K tankom – nastúpiť! Poľná ústroj slovenských tankistov / Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 2 (2019), s. 65-69 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Kordíky pre dôstojníkov a rotmajstrov pozemného vojska v zbierkach Múzea SNP / Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 2 (2020), s. 81-85 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Národnostní menšiny ve slovenské armádě mezi březnem 1939 a červnem 1941 / Lubomír Hlavienka. In: Vojenská historie. - Roč. 24, č. 1 (2020), s. 110-135. ISSN 1335-3314.

Nasadenie slovenskej armády na opevňovacie práce pre potreby okupačného režimu / Igor Baka. In: Slovensko v roku 1945 : Osloboodenie Slovenska 1944 – 1945 / Viera Kováčová a kol. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2020, s. 250-260. ISBN 978-80-89514-91-5.

Nemecké 10,5-cm poľné húfnice vz. 18 (leFH-18) v slovenskej a 1. čs. armáde na Slovensku / Marian Uhrin. In: Vojenská história. - Roč. 22, č. 2 (2018), s. 70-87 : fotogr. ISSN 1335-3314.

Niektoré aspekty budovania dôstojníckeho a poddôstojníckeho zboru Pracovného zboru národnej obrany / Peter Kralčák. In: Slovensko proti fašizmu : Slovensko na strane demokracie : Životné jubileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 116-128. ISBN 978-80-89523-66-5.

Obuv slovenskej a povstaleckej armády / Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 1 (2020), s. 73-79 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Odzbrojenie Východoslovenskej armády : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Jozef Bystrický. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 6 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Osud slovenských posádek v okupovaném západoslovenském území / Oldřich Pejs. In: Vojenská historie. - Roč. 23, č. 1 (2019), s. 45-68. ISSN 1335-3314.

Pásové traktory Praga T 9 a Praga T 6SS / Marian Uhrin. In: Hobby historie – osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století. - Roč. 9, č. 41 (2018), s. 30-33 : fotogr. ISSN 1804-2228. ISSN 1804-2228.

Personální předpoklady zrodu slovenské útočné vozby / Oldřich Pejs. In: Slovensko proti fašizmu : Slovensko na strane demokracie : Životné jubileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 93-115. ISBN 978-80-89523-66-5.

Prehľad šifri používaných na Slovensku počas druhej svetovej vojny : 1. časť – vojenské šifry / Eugen Antal, Otokar Grošek, Pavol Zajac. In: Vojenská história. - Roč. 24, č. 2 (2020), s. 42-55. ISSN 1335-3314.

Rýchla divízia v bitke o Rostov na Done v roku 1942 / Peter Vanek. In: Historia nova 16. - Bratislava : Katedra slov. dejín FiF UK, 2020, s. 87-108 : mp., fotogr., https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/ksd/h/Hino16.pdf ISBN 978-80-8127-275-2.

S Nemcami až do konca : Mobilizácia okupačného režimu na Slovensku na konci druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 12 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Samohybné delá Marder III vo výzbroji slovenskej armády / Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 1 (2020), s. 17-24 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Samopaly slovenskej a povstaleckej armády (1939 – 1945) / Marian Uhrin. In: Vojenská história. - Roč. 22, č. 1 (2018), s. 56-81 : fotogr. ISSN 1335-3314.

Slovenská armáda 1939 – 1945 / Marian Uhrin. In: Armáda. - Roč. 2, č. 7 (2020), 50 s. : fotogr. ISSN 2571-3639.

„Siegarade“ 2 : Vojenská prehliadka (prehliadky) 29. a 30. októbra 1944 v Banskej Bystrici / Tomáš Hofírek, Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 2 (2022), s. 51-57 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Slovenská armáda a Optický ústav K. P. Goerz Bratislava / Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 1 (2019), s. 79-82 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Slovenskí vojaci v Taliansku : Situácia na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 7 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Stalo sa pri vojsku v Bystrici... Dvanásť (a viac) vojenských príbehov z Banskej Bystrice / Peter Chorvát. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 1 (2022), s. 31-39 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Studijní cesta Vysokej vojennej školy do Nemecka a po okupované Francii a Belgii v roce 1940 / Ivan Fuksa. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 2 (2022), s. 5-9 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Štátna slovenská vojenská reálka (1942 – 1945) II. časť / Jaroslav Kozolka. In: Vojenská história. - Roč. 23, č. 1 (2019), s. 69-93. ISSN 1335-3314.

Vojenský vysokoškolský internát (1942 – 1943) / Jaroslav Kozolka. In: Vojenská história. - Roč. 23, č. 2 (2019), s. 36-60. ISSN 1335-3314.

Vojenský vysokoškolský internát (1943 – 1945) : II. časť / Jaroslav Kozolka. In: Vojenská história. - Roč. 23, č. 4 (2019), s. 53-81. ISSN 1335-3314.

Zrod slovenskej armády a štátni občanství / Oldřich Pejls. In: Vojenská história. - Roč. 24, č. 3 (2020), s. 71-94. ISSN 1335-3314.

Židé a slovenská armáda v prvém roce po jejím vzniku / Oldřich Pejls. In: Vojenská história. - Roč. 24, č. 1 (2020), s. 88-109. ISSN 1335-3314.

Ťaženie proti Poľsku

„Dziennik wojenny 1. pulku piechoty“ armii slowackiej (23. sierpnia – 6 września 1939 r.) / Igor Baka, Dawid Golik. In: Przegląd archiwalny Instytutu pamięci narodowej. - Tom 13 (2020, vyšlo 2021), s. 275-296 : fotogr. ISSN 1988-1254.

Slovenská armáda vo vojne proti Poľsku : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 1 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Ticho pred búrkou „Čudná vojna“ na prelome rokov 1939/1940 / Juraj Krištofik. In: Historická revue. - Roč. 31, č. 2 (2020), s. 6-11 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Vojna proti Poľsku (1939) v próze Margity Figuli a Františka Švantnera / Tamara Janečová. In: Vojenská história. - Roč. 24, č. 4 (2020), s. 123-144. ISSN 1335-3314.

Wehrmacht na Slovensku a invázia do Poľska / Adam Bielez. In: Historický zborník. - Roč. 30, č. 2 (2020), s. 56-70. ISBN 978-80-223-4989-5.

Slovenská armáda na východnom fronte

Slovenská armáda vo vojne proti Sovietskemu zväzu a slovensko-nemecké vzťahy (1941 – 1945) / Igor Baka. - Bratislava : Vojenský historický ústav, 2019. - 537 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-89523-60-3.

* * *

A szlovák Gyorshadosztály létrehozása és részvétele a Kijev Környéki harcokban / Ferdinánd Cservénka. In: Hadtörténelmi közlemények. - Roč. 113, č. 20 (2020), s. 275-300. ISSN 0017-6540.

Document about the Slovak Army and the Beginnings of Genocide Committed Against the Jewish Population on the Eastern Front / Igor Baka. In: Judaica et Holocaustica. Peer-reviewed scientific journal. - Vol. 12, No. 1-2 (2021), s. 62-100. ISSN 2644-7045.

Dokumenty o účasti jednotiek slovenskej Zaisťovacej divízie na protipartizánskej operácii „Bamberg“ na prelome marca a apríla 1942 / Igor Baka, Michal Schvarc. In: Historický časopis. - Roč. 70, č. 2 (2022), s. 331-358. ISSN 0018-2575.

Dva dokumenty o zdravotnom stave slovenského vojska na východnom fronte v roku 1942 / Viktor Gabáni. In: Vojenská história. - Roč. 24, č. 1 (2020), s. 156-161. ISSN 1335-3314.

Keď bojujeme za tých, **čo nás** chcú zničiť : Slovensko v operácii Barbarossa / Anton Hruboň. In: Historická revue. - Roč. 32, č. 6 (2021), s. 28-33 : fotogr. ISSN 1335-6550.

O pláne prechodu Jurechovej divízie k Červenej armáde / Vladimír Mikunda. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 22 (2020), s. 9 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Príprava a priebeh protipartizánskej akcie „Adi“ v auguste 1942 v kontexte participácie slovenskej armády na vyhladzovacej vojne proti ZSSR / Igor Baka. In: Nacistická politi-

ka voči slovanským národom / Ed.: Juraj Lepš. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2022, s. 7-26. ISBN 978-80-974274-2-9.

Rýchla divízia : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 3 (2021), s. 47 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Slovenská armáda a prepadnutie Sovietskeho zväzu v roku 1941 : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 2 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Slovenská armáda a vyhladzovací charakter vojny na východnom fronte (1941 – 1943) / Igor Baka. In: Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 298-319. ISBN 978-80-88292-51-7.

Slovenská Rychlá divize v bojích na řece Mius 1941 – 1942 / Lubomír Hlavienka. In: Armáda. - Roč. 4, č. 13 (2022), 50 s. : fotogr. ISSN 2571-3639; ISBN 978-80-7648-059-9.

Slovenský svedok vraždenia na Ukrajine / Jan Adamec. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 14 (2021), s. 1 a 14 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Správa šéfa nemeckej leteckej misie na Slovensku o ceste na Krym (máj – jún 1943) / Peter Šumichrast. In: Vojenská história. - Roč. 26, č. 1 (2022), s. 101-121. ISSN 1335-3314.

Stáž absolventov oddelenia „B“ intendancie Vysokej vojennej školy v Nemecku a na východnom fronte 1942 / Jaroslav Kozolka. In: Vojenská história. - Roč. 25, č. 4 (2021), s. 119-139. ISSN 1335-3314.

Vianoce 1943 v Pluku slovenských dobrovoľníkov / Jozef Bystrický. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 25-26 (2018), s. 18 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Vojenské a politické dôsledky agresie proti ZSSR / Stanislav Mičev, Ján Stanislav. In:

Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 13 (2021), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Zaistovacia divízia : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 4 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Česko-slovenský zahraničný protifašistický odboj

Deníky 1939 – 1945 / Ivo Ducháček, Eds.: Pavel Horák, Richard Vašek. - Praha : Nakl. Lidové noviny v spolup. s Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR, 2022. - 561 s. : fotogr., reg. - ISBN 978-80-7422-848-3.

Zapomenout znamená zradit : Československý zahraniční i domácí odboj za druhé světové války / Libor Nedorost. - Velké Přílepy : Olympia, s.r.o., 2021. - 638 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-7376-636-8.

* * *

Anglická blúza výsadkára / Gabriel Blaško. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 9 (2020), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Babylon Istanbul : Československá zpravodajská expozitura v Turecku ve světle pracovní cesty Františka Fryče / Marek Vašut. In: Moderní dějiny. Časopis pro dějiny 19. a 20. století. - Roč. 28, č. 1 (2020), s. 159-183. ISSN 1210-6860.

Boj o Železná vrata / Vladimír Marek. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 30, č. 10 (2019), s. 48-49 : fotogr. ISSN 1211-801X.

I ženy šly do boje / Vladimír Marek. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 32, č. 4 (2021), s. 49-51 : fotogr. ISSN 1211-801X. (čs. zahraničný odboj).

K počátkům československého zahraničního odboje po osmdesáti letech – francouzská perspektiva / Karel Straka. In: Historie a vojenství. - Roč. 69, č. 2 (2020), s. 4-51 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Krakov, 30. dubna 1939 : Zahraniční vojenská skupina československá v Polsku / Jiří Plachý. In: Paměť a dějiny. Revue pro studium totalitních režimů. - Roč. 13, č. 1 (2019), s. 3-15 : fotogr. ISSN 1802-8241.

Legendární jedenáctka / Vladimír Marek. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 30, č. 4 (2019), s. 40-41 : fotogr. ISSN 1211-801X. (voj. spravodajstvo, F. Moravec).

Medaila Za chrabrost' pred nepriateľom / Viera Jurková. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 11 (2022), s. 47 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Období druhé světové války : Služební tělovýchova u československých zahraničních jednotek doplňovala bojovou přípravu / Peter Bučka. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 29, č. 1 (2018), s. 48-49 : fotogr. ISSN 1211-801X.

Odvážni Slováci vo Varšavskom povstaní / Michal Tomasz Wójciuk. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 24 (2021), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0323-2018. (535. čata Slovákov Armii Krajowej).

Počátky československé a jugoslávské exilové vlády v Londýně za druhé světové války / Milan Sovilj. In: Soudobé dějiny. - Roč. 26, č. 4 (2019), s. 472-493. ISSN 1210-7050.

Slováci v česko-slovenskom zahraničnom odboji / Jozef Bystrický. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 1 (2020), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny 2 – 12 / Bystrický, Jozef: Prvá vznikla v Poľsku; 1. československá pešia divízia vo Francúzsku; Blízky východ a severná Afrika; Československé perute kráľovského letectva; Československá samostatná obrbná brigáda vo Veľkej Británii; 1. československý samostatný poľný prápor v ZSSR; Brigáda, ktorá pomáhala oslobodzovať západnú časť Ukrajiny; Pluk slovenských dobrovoľníkov v ZSSR; 2. československá samostatná paradesantná brigáda v ZSSR; 1. čs. samostatný stíhací letecký pluk v ZSSR;

1. československá samostatná tanková brigáda v ZSSR. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 2 – 12 (2020), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Slovenský aspekt Varšavského povstania / Juraj Kasarda. In: Dejiny – internetový časopis Inštitútu histórie FF PU v Prešove. - Roč. 16, č. 1 (2021), s. 64-91 : obr. <http://dejiny.unipo.sk/Blog%20Posts/dejiny-12021.html>. ISSN 1337-0707.

Tajná válka „Made in England“ : Vybavení československých parašutistů 1941 - 1942 / Zdeněk Špitálník. In: Historie a vojenství. - Roč. 71, č. 2 (2022), s. 64-83 : fotogr. ISSN 0018-2583.

The Beginnings of the Czechoslovak and Yugoslav Exile Governments in London during the Second World War : Expectations, Possibilities, and Reality / Milan Sovilj. In: Czech Journal of Contemporary History. - Roč. 8, (2021), s. 5-28. ISSN 1210-7050.

Válka v éteru po 27. květnu 1942 / Prokop Tomek. In: Historie a vojenství. - Roč. 71, č. 2 (2022), s. 42-57 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Vojenská medaila Za zásluhy / Peter Holík. In: Obrana. Měsíčník MO SR. - Roč. 30, č. 12 (2022), s. 47 : fotogr. (čs. voj. medaila Za zásluhy II. stupně). ISSN 1336-1910.

Vojenská symbolika československého zahraničního a domácího vojska v letech 1939 – 1945 / Imrich Purdek. In: Slovensko proti fašismu : Slovensko na strane demokracie : Životné jubileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 144-173. ISBN 978-80-89523-66-5.

Vyslanectvo ČSR vo Washingtone od rozbitia republiky po uznanie exilovej londýnskej vlády (1939 – 1942) / Slavomír Michálek. In: Obraz a odraz osobnosti modernej doby : K „70“ historikov Jana Peška a Stanislava Sikoru / Slavomír Michálek a kol. Bratislava : Historický ústav SAV - Veda, 2019, s. 187-202. ISBN 978-80-224-1733-4.

Čs. vojenské jednotky na Východe

Andělé se samopalem : Výsadkářky 2. čs. samostatné paradesantní brigády v SSSR / Václav Kameník, Milan Kopecký. - Praha : Čs. obec legionářská - Epocha, 2021. - 261 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-87919-82-8; 978-80-278-0017-9.

Československé vojenské jednotky na východě : Svědectví dokumentů, fotografií a věcných exponátů o vzniku a bojové činnosti 1. čs. armádního sboru v SSSR / Miroslav Brož, Milan Kopecký. - Praha : Čs. obec legionářská - Epocha, 2019. - 495 s. : fotogr. - ISBN 978-80-87919-59-0; 878-80-7557-200-4.

Československé vojenské jednotky v ZSSR : Výstroj, ľahká pechotná výzbroj a iný intendenčný materiál I. časť / Roman Moravec, odb. spolupř.: Milan Kopecký, Zdeněk Špitálník, Marian Uhrin. - B. m. v. : b. v. (vydané s podporou ČSOL), 2021. - 291 s. : fotogr., tabl., pram. a lit. - ISBN 978-80-89694-96-9.

Československé vojenské jednotky v ZSSR : Výstroj, ľahká pechotná výzbroj a iný intendenčný materiál II. časť / Roman Moravec, odb. spolupř.: Milan Kopecký, Zdeněk Špitálník, Marian Uhrin, fotogr.: Mirka Mindárová, Dan Moravec. - B. m. v. : b. v. (vydané s podporou ČSOL), 2021. - 483 s. : fotogr. - ISBN 978-80-89694-97-9.

Ve stínu mužů : Ženy v československých vojenských jednotkách na východní frontě v letech 1942 – 1945 / Alena Flimelová, Roman Štěr. - Praha : Academia, 2021. - 491 s. : fotogr., pram. a lit., reg. (Edice 1938 – 1953; zv. 34). ISBN 978-80-200-3231-7.

* * *

Automobilní jednotky 1. československého armádního sboru v SSSR / Milan Kopecký. In: Armáda. - Roč. 1, č. 2 (2019), s. 3-7 : fotogr. ISSN 2571-3639.

Automobilní jednotky 1. československého armádního sboru 1944 – 1945 / Milan Kopecký. In: Armáda. - Roč. 1, č. 5 (2019), 50 s. : fotogr. ISSN 2571-3639.

Boje 1. čs. samostatního polního praporu u Sokolova. In: Legionářský směr. Bachmačský speciál. - Roč. 7 (2018), s. 16-45 : fotogr.

Boje u Žaškova / Aleš Binar. In: Národní osvobození. - Roč. 30 /97/, č. 3-4 (2019), s. 14-15 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Bojová zástava letcov / Viera Jurková. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 10 (2020), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Bojová zástava pre tankistov / Viera Jurková. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 8 (2020), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Československá medaila a sovietsky rad / Viera Jurková. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 12 (2020), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Československé ženy na východní frontě / Milan Kovář. In: Střelecká revue. - Roč. 50, č. 4 (2018), s. 68-69 : fotogr. ISSN 0322-7650.

Československý vojnový kríž 1939 a sokolovská medaila / Peter Holík. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 11 (2020), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Do bojů s Němci i banderovci : Geneze tankového vojska v československé východní armádě za 2. světové války / Aleš Binar. In: Národní osvobození. - Roč. 30 /97/, č. 7-8 (2019), s. 14-15 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Když toliko vděčilo tak málu : Od letecké bitvy o Británii, do které se zapojili i čs. piloti, uplynulo osmdesát let / Vladimír Marek. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 31, č. 10 (2020), s. 48-49 : fotogr. ISSN 1211-801X.

Na Dálném východě pod československou vlajkou : Naše jednotky v rámci Šanghajského dobrovolnického sboru 1940 – 1941 / Jiří Plachý. In: Paměť a dějiny. Revue pro studium totalitních režimů. - Roč. 13, č. 1 (2019), s. 106-113 : fotogr. ISSN 1802-8241.

Nové informace o bojích u Sokolova / Filip Kachel. In: Legionářský směr. Časopis Československé obce legionářské. - Roč. 9, č. 1 (2022), s. 18-21 : fotogr.

15. január – nedávno Deň čs. raketového vojska a delostřelectva / Jozef Bystrický. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 2 (2018), s. 9 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Počátky budování československé vojenské jednotky v SSSR. In: Legionářský směr. Bachmačský speciál. - Roč. 7 (2018), s. 2-5 : fotogr.

Poslední sestřel 310. čs. stíhací peruti / Jiří Rajlich. In: Historie a vojenství. - Roč. 69, č. 4 (2020), s. 78-89 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Povedz, kde tie hroby sú / Petr Švanda. In: Letectví + kosmonautika. - Roč. 95, č. 6 (2019), s. 72-75 : fotogr. ISSN 0024-1156 (letci 1. čs. zml, Polsko).

Před 75. lety vznikl v SSSR 1. československý armádní sbor / Aleš Binar. In: Národní osvobození. - Roč. 30 (97), č. 9-10 (2019), s. 14-15 : fotogr. ISSN 0231-8161.

„Přes spáleniště, přes krvavé řeky“ : Hudba československých vojenských jednotek v SSSR mezi lety 1942 – 1943 / Jiří Klůč. In: Historie a vojenství. - Roč. 70, č. 1 (2021), s. 36-55 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Průlom u Jasla. Čs. dělostřelci a tankisté v sovětské generální ofenzivě / Aleš Binar. In: Národní osvobození. - Roč. 33 /100/, č. 1 (2022), s. 3-4 : fotogr. ISSN 0231-8161.

75. výročí vzniku tankové brigády / Aleš Binar. In: Národní osvobození. - Roč. 30 /97/, č. 15-16 (2019), s. 14-15 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Vojáci České a slovenské legie v sovětském zajetí 1939 – 1941 / Jiří Plachý. In: Historie a vojenství. - Roč. 68, č. 3 (2019), s. 4-31 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Z nepřátelské uniformy do národní armády? Nábor zajatců jako politický a etický problém zahraničního odboje / Zdenko Maršálek. In: Historie – otázky – problémy. - Roč. 12, č. 1 (2020), s. 78-87. ISSN 1804-1132.

Zapomenutá střetnutí : Čs. brigáda u Vasilkova (1943) / Aleš Binar. In: Národní osvobození. - Roč. 32 /99/, č. 25/26 (2021), s. 10-11 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Ženy na frontě aneb i taková byla válka / Pavel Filla. In: Národní osvobození. - Roč. 31 /98/, č. 17-18 (2020), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Čs. vojenské jednotky na Západe, Blízkom a Strednom východe

Britské etapy : Putování za hroby československých vojáků / Libor Sečka. - Brno : Books & Pipes, 2021. - 177 s. : fotogr., příl. ISBN 978-80-7485-237-4.

Českoslovenští letci v RCAF, SAAF, SRAF a RAAF : V jednotkách Královského kanadského letectva, letectva Jihoafrické unie i Jižní Rhodesie a Královského australského letectva 1940 – 1945 / Miloslav Pajer. - Praha : Naše vojsko, s.r.o., 2018. - 358 s. : fotogr., tabl., pram. a lit. - ISBN 978-80-206-1693-7.

I ženy chtěly bojovat! Československé ženy v britských armádních pomocných sborech ATS a WAAF za druhé světové války / Karolína Stegurová. - Praha : Academia, 2021. - 287 s. : fotogr., pram. a lit., reg. (Edice 1938 – 1953). - ISBN 978-80-200-3181-5.

Křídla míří na Německo : 311. československá bombardovací peruť v období svého působení u Velitelství bombardovacího letectva RAF (červenec 1940 – květen 1942) / Miloslav Pajer. - 2. upr. a rozš. vyd. - Cheb : Svět křídel, 2019. - 639 s. : fotogr., pram. a lit., tabl. příl. - ISBN 978-80-7573-052-7.

Liberator 995 se nevrátil : 311. československá bombardovací peruť a příběh osmi letců osádky kapitána Otakara Žanty / František Adamec. - Praha : Epocha, 2021. - 691 s. : fotogr., příl., pram. a lit. - ISBN 978-80-278-0041-4.

Nad mraky : Každodennost 311. československé perutě RAF 1940 – 1945 / Dalibor Vácha. - Praha : Epocha, 2022. - 412 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80278-0068-1.

Ohnivá křídla : Z deníku válečného dopisovatele. Společné vydání reportáží Ohnivá křídla, Biskajská dramata a Cesta nejslad-

ší / Hugo J. Slípka. - Praha : Toužimský & Moravec, 2018. - 188 s. : fotogr. - (Hrdinové vzdušných bitev ; zv. 90). - ISBN 978-80-7264-188-8.

Rytíři nebes : 310. československá peruť : No 310 Czechoslovak Squadron / Jan Kratochvíl, Sabina Kratochvílová, Eva Pokorná. - Brno : Muzeum českého a slovenského exilu a muzeum RAF, 2021. - 705 s. : fotogr., reg. (Historie). ISBN 978-80-270-9956-6.

Rytíři nebes : 311. československá peruť : No 311 Czechoslovak Squadron / Jan Kratochvíl, Sabina Kratochvílová. - Brno : Muzeum českého a slovenského exilu a muzeum RAF, 2020. - 909 s. : fotogr., reg. (Historie). ISBN 978-80-270-7958-2.

Synové duhy : Záchrana letců RAF v kritických situacích 1940 – 1945 / Jindřich Marek. - Cheb : Svět křídel, 2022. - 263 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-7573-097-8.

* * *

Agde – kolébka čs. zahraniční armády / Jiří Plachý. In: Historie a vojenství. - Roč. 67, č. 3 (2018), s. 130-132 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Československé tanky v první fázi západního tažení 1940 / Aleš Binar. In: Armáda. - Roč. 4, č. 14 (2022), 50 s. : fotogr., mp. ISSN 2571-3639, ISBN 978-80-7648-065-0.

Československé vojenské jednotky na Středním východě a v severní Africe 1940 – 1943 / Ondřej Kolář. In: Armáda. - Roč. 3, č. 11 (2021), 50 s. ISSN 2571-3639.

Československé ženy sloužící za druhé světové války v britských pomocných sborech ATS a WAAF / Karolína Stegurová. In: Historie – otázky – problémy. - Roč. 12, č. 1 (2020), s. 102-113. ISSN 1804-1132.

Českoslovenští „paradispečeři“ v operacích SOE v letech 1941 – 1944 / Jindřich Marek. In: Historie a vojenství. - Roč. 71, č. 2 (2022), s. 20-41 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Českoslovenští vojáci na britských silnicích za 2. světové války / Jiří Plachý. In: Hobby historie – osobnosti, letectví a vo-

jenská technika 20. stoloetí. - Roč. 9, č. 42 (2018), s. 28-34 : fotogr. ISSN 1804-2228.

11. čs. poľný prápor Východný / Viera Jurková. In: Obrana. Mesečník MO SR. - Roč. 28, č. 4 (2020), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

K činnosti slovenských separatistů mezi vojáky Čs. samostatné obrněné brigády ve Velké Británii v letech 1943 – 1944 / Jiří Plachý. In: Historie a vojenství. - Roč. 67, č. 3 (2018), s. 63-87 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Kuttelwascherovy Hurricany a jejich zbarvení / Jiří Šebek. In: Letectví + kosmonautika. - Roč. 95, č. 1 (2019), s. 82-87 : fotogr. ISSN 0024-1156.

Nájezd na Dieppe 19. srpna 1942 a účast československých letců / Aleš Binar. In: Národní osvobození. - Roč. 33 /100/, č. 8 (2022), s. 4-5 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Návrat na kontinent : Čs. samostatná obrněná brigáda v operaci Overlord / Jiří Plachý. In: Hobby historie – osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století. - Roč. 9, č. 41 (2018), s. 56-62 : fotogr. ISSN 1804-2228.

Obrancovia Tobruku : Z histórie protiletadlovcov na Slovensku / Martin Stolár, Michal J. Stolár, Ladislav Záhradník. In: Vzdušné sily Ozbrojených síl Slovenskej republiky : Ročenka 2022. - Bratislava : Magnet Press Slovakia, 2022, s. 12-15 : fotogr. ISBN 978-80-89169-83-2.

Peruť so zástavou / Viera Jurková. In: Obrana. Mesečník MO SR. - Roč. 28, č. 3 (2020), s. 47 : obr. (311. čs. bombardovacia peruť). ISSN 1336-1910.

Příběh Wellingtonu T2990 se uzavírá / Michal Rak. In: Legionářský směr. - Roč. 10, č. 2 (2021), s. 60-63 : fotogr. [311. čs. bombardovacia peruť, Holandsko].

Válečné Vánoce ve Skotsku / Vladimír Marek. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 30, č. 12 (2019), s. 44-45 : fotogr. ISSN 1211-801X.

Výcvik čs. parašutistů v Británii / Zdeněk Špitálník. In: Střelecká revue. - Roč. 54, č. 3 (2022), s. 70-71 : fotogr. ISSN 0322-7650.

Výsadková operace DESTROYER a čs. odboj v Paříži v roce 1944 / Jindřich Marek. In: Historie a vojenství. - Roč. 71, č. 1 (2022), s. 44-63 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Z vichystické Francie na Tisovo Slovensko : Repatriace slovenských vojaků 1. čs. divize ve Francii do vlasti v letech 1940 – 1944 / Jiří Plachý. In: Historie a vojenství. - Roč. 69, č. 1 (2020), s. 4-43 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Zástava 1. čs. pešieho pluku / Viera Jurková. In: Obrana. Mesečník MO SR. - Roč. 28, č. 2 (2020), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Protifašistický odboj na Slovensku

Nekomunistický odboj na Slovensku v rokoch 1938 – 1944 / Karol Fremal. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2021. - 199 s. : fotogr., reg., pram. a lit. ISBN 978-80-89514-98-4.

Okamihy vzdoru v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Ilava / Vladimír Fraňo – Pavol Vitko. Bratislava : Vojenská podporná nadácia, 2019. - 171 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-972190-3-1.

Operace Karas : Zpravodajec mjr. Jaroslav Krátký ve službách Československa za druhé světové války / Lubor Nedbal. - Praha : Academia, 2019. - 428 s. : (Edice 1938 – 1953). - ISBN 978-80-200-2992-8.

V boji za slobodu : Protifašistický odboj v prešovskom regióne v rokoch 1939 – 1945 / Zost.: Ján Krajčovič, Jozef Čorba, Peter Švorc. - Prešov : Universum-EU, s.r.o., 2019. - 233 s. : fotogr. - ISBN 978-80-89946-10-5.

* * *

Ako sa formoval antifašistický blok / Stanislav Mičev. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 22 - 23 (2022), s. 6-7, 1 a 7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Justícia : Odbojová skupina MUDr. Františka Kocha v Bratislave : (pamäti chirurga v odboji, doplnené o spomienky členky skupiny Janky Pišnovcej) / Ferdinand Vrabel. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea

SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 44-47 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Medaila Za chrabrosť pred nepriateľom / Viera Jurková. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 11 (2022), s. 47 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Myšlienka slovanskej vzájomnosti v slovenskom hnutí odporu v rokoch druhej svetovej vojny / Karol Fremal. In: Nacistická politika voči slovanským národom / Ed.: Juraj Lepiš. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2022, s. 27-34. ISBN 978-80-974274-2-9.

Pripomenuli sme si 75. výročie Vianočnej dohody (5. – 6. časť) : Vytvorenie vojenského ústredia SNR a príprava ozbrojeného povstania; Predstava a skutočné prípravy ozbrojeného povstania / Jozef Bystrický. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 64, č. 5 – 6 (2019), s. 9 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Seredčania prispeli k porážke fašizmu / Ondrej Urban. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 17 (2022), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Vznik Vojenského ústredia : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Jozef Bystrický. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 1 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Partizánske hnutie na Slovensku

„Javorinu Nemci nikdy nedostanú“ : Partizánske hnutie v podjavorinskom kraji / Juraj Krištofik. In: Historická revue. - Roč. 33, č. 8 (2022), s. 53-59 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Partizánska obec Liptovská Teplička / Marcel Maniak. - Poprad : Jadro, 2018. - 103 s. : fotogr.

Partizánske a povstalecké obce na Slovensku / Marcel Maniak. - Poprad : TabitaArt, 2022. - 478 s. : fotogr., pram. a lit. ISBN 978-80-973804-2-7.

Trojanovi partizáni : História partizánskej brigády Pavel / Juraj Slaný. - Bratislava : Ikar, a. s., 2019. - 303 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-551-7093-0.

* * *

Aby sa na Čapajevovcov nezabudlo / Slavomír Fijalka. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 8 (2022), s. 1 a 3 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Krutá smrť v ľadových vlnách Hrona / Slavomír Fijalka. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 6 (2022), s. 1, 3 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Nitrianska part. brigáda, Pavel).

Partizáni na Slovensku : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Matej Medvecký. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 5 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Partizáni v predvečer SNP : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 4 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Partyzán Mišo a zapomenutá vražda : Pátrání po osudu jedného z posledných žijúcich Čechoslovákov, ktorí prošli sovětskými tábory, odhalilo nepotrestaný zločin / Adam Hradilek. In: Paměť a dějiny. Revue pro studium totalitních režimů. - Roč. 15, č. 4 (2021), s. 124-132 : fotogr. ISSN 1802-8241. (part. represie, Nižná Boca 1944).

Rok 1944 na severnom Spiši (so zameraním na bývalý okres Spišská Stará Ves) / Eduard Laincz. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobnák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 30-43. ISBN 978-80-89860-10-4.

Spomienka na jednu partizánsku nemocnicu / Štefan Novák. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 64, č. 11 (2019), s. 8. ISSN 0323-2018.

Teror na myjavských kopaniciach : Vyčítanie pseudopartizánskej skupiny Pavla Myjavského / Adam Šumichrast, Juraj Krištofik. In: Historická revue. - Roč. 30, č. 12 (2019), s. 50-54 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Teror pseudopartizánov na kopaniciach / Adam Šumichrast. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 4 (2022), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Úvahy nad monografiou Pažurová Helena: Jegorovova partizánska brigáda. Prvá čs. partizánska brigáda J. V. Stalina / Karol Fremal. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 7, č. 1 (2018), s. 74-78 : fotogr. ISSN 1338-6379.

V Liptovskej Kokave spomínali / Emília Fronková. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 11 (2018), s. 8. ISSN 0323-2018.

Slovenské národné povstanie

Der Partisanenaufstand im Hauerland und in der Zips (im Tatra-Gebiet) Sommer 1944 und danach : Erlebnischilderung / J. F. Turtchan. Aachen : Helios Verlags- und Buchvertriebsgesellschaft, 2019. - 182 s. ISBN 978-3-86933-242-0.

Hlási sa slobodný slovenský vysielateľ / Jana Odrobiňáková. - Bratislava : Múzeum SNP, 2019. - 111 s. : fotogr., pram. a lit., 1 CD. - ISBN 978-80-89514-65-6.

Obranný úsek Plesnivec : Horúca jeseň 1944 v priestore Vernár – Telgárt – Šumiac – Pohorelá / Marcel Maniak. - [Poprad] : TabitaArt, 2020. - 199 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-973804-0-3.

Povstanie : 60 dní národa I. august – čas priprav / Gustáv Murín. - Bratislava : Magnet Press Slovakia, s.r.o., 2022. - 134 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-89169-82-5.

Povstanie roku 1944 : Bolo národné, slávne, užitočné? / Peter B. Podolský. - 5. upr. a dopln. vyd. - Bratislava : vl. nákl. v Post Scriptum, s. r. o., 2020. - 191 s. : pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-8218-015-5.

Slovenské národné povstanie – medzi minulosťou a odkazom pre dnešok / Ed.: Marek Syrný. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2020. - 136 s. : fotogr., pram. a lit., reg. ISBN 978-80-89514-92-2. Obsah: Mi-

čev, Stanislav: Slovenské národné povstanie a jeho odkaz, s. 5-7; Stanislav, Ján: Širšie súvislosti nacistickej okupácie Slovenska a postoje ľudáckej garnitúry k Povstaniu, s. 8-19; Filonenko, Sergej Ivanovič: O histórii sovietsko-československej vojenskej spolupráce počas Veľkej vlasteneckej vojny, s. 20-24; Michela, Miroslav: Oslavy výročí Slovenského národného povstania a utváranie novej socialistickej spoločnosti v 40. – 50. rokoch 20. storočia, s. 25-36; Valko, Roland: Deformácie výkladu SNP v rokoch 1949 – 1960, s. 37-44; Macháček, Michal: Mezi historiografií a politikou. Příběh Svedectva o SNP Gustáva Husáka, s. 45-60; Fremal, Karol: Odborná a náučno-populárna literatúra o odboji a SNP v rokoch 2014 – 2019, s. 61-70; Vyhliďal, Milan: Generál Vladimír Přikryl (1895 – 1968). Životní pouť velitele 2. čs. paradesantní brigády 20. stoletím, s. 71-83; Řepa, Tomáš: Účastník Slovenského národního povstání Ján Ursíny a jeho další osudy, s. 84-91; Uhrin, Marian: Osudy povstaleckých tankistov, s. 92-98; Pavlov, Jozef: Povoynové osudy členov Revolučného okresného národného výboru vo Zvolene, s. 99-112; Volentier, Lukáš: Pohľad na zlato Slovenského štátu, s. 113-122.

Slovenské národné povstanie – východisko k slovenskej národnej štátnosti : (K 75. výročiu SNP) / Jaroslav Chovanec. - Martin : Matica slovenská, 2019. - 308 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-8128-241-6.

Slovenské povstání bez mýtů a legend / Vladimír Žikeš, Ed.: Zlatica Zudová-Lešková. - 2. vyd. - Praha : Academia, 2021. - 346 s. : fotogr., bibliogr., lit. (Paměť; sv. 123). - ISBN 978-80-200-3191-7.

Tri Duby / Jozef Modrovich; ed.: Peter Šumichrast. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2019. - 351 s. - ISBN 978-80-89514-60-1.

Židia v Slovenskom národnom povstaní : Židé v Slovenském národním povstání / Zlatica Zudová Lešková a kol. - Banská Bystrica - Praha : Múzeum SNP v spolup. s Historickým ústavom AV ČR, 2021. - 366 s. : fotogr., pram. a lit., reg. ISBN 978-80-89514-97-7; 978-80-7286-384-6. Obsah: Zlatica Zudo-

vá-Lešková: Židia v kataklizme 20. storočia, s. 9-26; Peter Weiss: Vojnové šialenstvo – Osudy Židov – Pamäť nás všetkých, s. 27-30; Václava Horčáková: K historiografii židovského odporu a odboje v letech druhe světové války na Slovensku, s. 31-40; Ivan Kamenec: Predpoklady a príčiny zapojenia sa židovských obyvateľov do protifašistickej rezistencie na Slovensku, s. 41-52; Katarína Mešková-Hradská: Činnosť Ústredne Židov a aktivity Pracovnej skupiny pred druhou vlnou deportácií (január 1943 – august 1944), s. 53-79; Marek Syrný: Komunistická strana Slovenska, Židia a židovská otázka v rokoch 1939 – 1943, s. 80-91; Radim Gonda: Cesta k aktivnímu boji proti fašismu. Případ Eduarda Belase – Hellingera, s. 92-104; Milan Hes: Ukrývaní Židé během a po Slovenském národním povstání. Dny strachu, s. 105-121; Eva Irmanová: Postavení Židů v Maďarsku v letech 1938 – 1945. Odpovědnost a vina, s. 122-140; Zlatica Zudová-Lešková: Židovskí šlichim v európskom boji v rokoch 1940 – 1945 s dôrazom na Slovenské národné povstanie, s. 143-167; Tomáš Lang: Vojenská misia Amsterdam na pomoc slovenským Židom a Slovenskému národnému povstaniu, s. 168-187; Zdenko Maršálek: Židovští vojáci v 2. československé samostatné paradesantní brigádě v SSSR, s. 188-207; Blanka Soukupová: Hrdinové od Dukly a mučedníci z Terézína, s. 208-229; Stanislav Mičev – Pavol Parenička: Predstavitelia slovenskej kultúry židovského pôvodu počas druhej svetovej vojny a Slovenského národného povstania (1939 – 1945), s. 230-251; Tomáš Radil: Každý mohl a měl bojovat proti fašismu pro něj dostupnými prostředky a způsoby, s. 252-258; Jan Rektor: Příběh Magdalény Rektorové, s. 261-265; Dalma Špitzerová: Život v strachu, s. 266-274; Pavel Branko-Haas: Odboj a Mauthausen, s. 275-280; Bedřich Vohryzek: Koncentračný pracovný tábor Nováky – ťažko mi je spomínať, s. 281-290; Zlatica Zudová-Lešková: Otvorený zoznam Židov, účastníkov protifašistického a protinacistického odboja na Slovensku a Slovenského národného povstania (1939 – 1945), s. 291-324; Petr Weiss: Důležitost jména (Místo doslovu), s. 327-333.

* * *

Apologetika Slovenského národného povstania / Stanislav Mičev. In: Cesta Slovenska k vzniku samostatného štátu v roku 1993 / Miroslav Pekník a kol. - Bratislava : Veda - Ústav politických vied SAV, 2021, s. 389-416. ISBN 978-80-224-1920-8.

Boj o Telgárt : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 10 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Boje o Strečniansku tiesňavu, Vrútky a Priekopu : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 7 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Boje v Slovenskom národnom povstaní : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Matej Medvecký. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 8 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Epizódy z bojov pancierových vlakov počas SNP / Lukáš Volentier, Tatiana Kviatková. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 2 (2021), s. 53-57 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Historický odkaz Karpatsko-duklianskej operácie a Slovenského národného povstania / Juraj Šimko. In: Vojenská osveta. Spoločenskovedné semináre. - Roč. 16, č. 1 (2019), s. 22-36. ISBN 978-80-89609-19-2.

K problematike výzbroje povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku / Marian Uhrin. In: Slovensko proti fašizmu : Slovensko na strane demokracie : Životné jubileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 185-204. ISBN 978-80-89523-66-5.

Kombinovaná letka : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Peter Šumichrast. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 8 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Na margo menovania generála Viesta za veliteľa povstaleckej armády na Slovensku (I. časť) / Igor Baka. In: Vojenská história.

- Roč. 24, č. 4 (2020), s. 38-57. ISSN 1335-3314.

Na margo menovania gen. Viesta za veliteľa povstaleckej armády na Slovensku (II. časť) / Igor Baka. In: Vojenská história. - Roč. 25, č. 1 (2021), s. 56-75. ISSN 1335-3314.

Peší prapór Dávid (Safir) v Povstaní / Marián Uhrin, Pavel Tesárek. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 7, č. 1 (2018), s. 25-32 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Poštové služby počas SNP / Richard R. Senček. In: Bojovník. Dvojtyždenník anti-fašistov. - Roč. 65, č. 12 (2020), s. 8. ISSN 0323-2018.

Povstalecké boje na Hornej Nitre : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 11 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Povstalecké zvesti : Práca s textom / Lukáš Volentier. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 1 (2022), s. 55-57 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Povstalecké zvesti : Práca s obrazovým materiálom / Jakub Mičev. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 2 (2022), s. 81-84 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Povstanie očami poslancov Snemu Slovenskej republiky : Dokument / Peter Bielik. In: Historický zborník. - Roč. 29, č. 2 (2019), s. 210-221. ISSN 1335-8723.

Povstanie v literatúre: slovenské drámy o SNP (1945 – 1949) / Veronika Svoradová. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 2 (2021), s. 15-21 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Prechod zvyškov oravskej vojenskej skupiny na povstalecké územie a ich ďalšia činnosť v októbri 1944 / Pavel Tesárek. In: Vojenská história. - Roč. 24, č. 2 (2020), s. 84-97. ISSN 1335-3314.

Prepad hotela Slávia vo Vrútkach. K situácii v Turci v predvečer vypuknutia SNP / Igor

Baka. In: Slovensko proti fašizmu : Slovensko na strane demokracie : Životné jubileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 174-184. ISBN 978-80-89523-66-5.

Príprava Slovenského národného povstania a otázka obnovy Československa / Stanislav Mičev. In: Republika Česko-Slovensko : Od monarchie k vlastnému štátu. Ilúzie verus realita II. časť / Miroslav Pekník a kol. - Bratislava : Ústav politických vied SAV - Veda, 2021, s. 264-280. ISBN 978-80-224-1891-1.

Prípravy Slovenského národného povstania : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Matej Medvecký. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 6 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Prístroje zámerné vz. 34 / Martin Říha, Marian Uhrin, Lukáš Volentier. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 2 (2022), s. 85-89 : fotogr. ISSN 1338-6379.

75. výročí Slovenského národného povstání : Významný milník na ceste k obnovení Československa / Ionnis E. Sideropoulos. In: Národní osvobození. - Roč. 30 / 97/, č. 16-17 (2019), s. 1 a 13 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Slovenské národné povstanie jubilejné, no nepatetické a preto pravdivé / Ivan Kamenec. In: Príbehy 20. storočia : Odboj. - Roč. 2, č. 3 (2019), s. 18-20. ISSN 2585-9048.

SNP – najvýznamnejšia kapitola novodobých dejín / Jozef Bystrický. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 64, č. 17 (2019), s. 17 : fotogr. ISSN 0323-2018.

SNP a okres Stará Ľubovňa / Michal Murcko. In: V prelomovom desaťročí (česko) slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobňák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 15-29. ISBN 978-80-89860-10-4.

SNP a školopovinné deti / Oskar Šalko. In:

Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 64, č. 8 (2019), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

SNP 1944 – základné črty / Martin Lacko. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobnák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 10-14. ISBN 978-80-89860-10-4.

SNP urýchlilo oslobodenie východného Slovenska / Peter Holík; red.: Boris Macko. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 3 (2021), s. 4-5 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Správa mjr. int. Ernesta Czayku o činnosti intendantie VI. taktickej skupiny počas SNP / Jaroslav Kozolka. In: Vojenská história. - Roč. 25, č. 1 (2021), s. 125-141. ISSN 1335-3314.

Spravodajská skupina Nina-Mária v spomienkach Sásovčanov / Emil Javorka. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 7, č. 1 (2018), s. 52-56 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Štátoprávne koncepcie o Slovensku v kontexte Slovenského národného povstania / Jaroslav Chovanec. In: Vojenská história. - Roč. 23, č. 3 (2019), s. 174-199. ISSN 1335-3314.

Ukrytý poštový príbeh / Richard R. Senček. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 13 (2020), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Vojáci prepravování vzduchem / Marek Vladimír. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 30, č. 1 (2019), s. 44-45 : fotogr. ISSN 1211-801X. (2. čís. spd brigáda).

Vojenské ústredie a Červená armáda : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Jozef Bystrický. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 3 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Vojenský plán povstania : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Jozef Bystrický.

In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 2 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Vypuknutie Slovenského národného povstania : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 5 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Vznik Vojenského ústredia : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Jozef Bystrický. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 1 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Za federatívne Československo : Slovenské národné povstanie / Róbert Arpáš. In: História. Revue o dejinách spoločnosti. - Roč. 18, č. 4 (2019), s. 18-24 : fotogr. ISSN 1335-8316.

Zostrel lietadla Henschel Hs-129 stíhačmi 1. čsslp 18. 10. 1944 / Peter Ušiak. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 2 (2019), s. 45-50 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Ženy v Slovenskom národnom povstaní / Erika Mészárosová. In: Príbehy 20. storočia : Odboj. - Roč. 2, č. 3 (2019), s. 25-27 : fotogr. ISSN 2585-9048.

Zahraničná pomoc slovenskému protifašistickému odboju

Operácie sovietskeho diaľkového letectva nad Slovenskom v rokoch 1944/45 : časť 2. Furmani / Stanislav Bursa. [Bratislava] : Degart, s.r.o., vl. nákl., 2019. - 328 s. : fotogr., lit. - ISBN 978-80-971891-4-3.

Siločiary sovietskej pomoci SNP a vzdušný most : časť I. / Ján Stanislav – Stanislav Bursa. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2019. - 239 s. : fotogr., pam. a lit., reg. - ISBN 978-80-89514-69-4.

Spojenectvo z núdze : Spolupráca SOE a československej spravodajskej služby počas 2. svetovej vojny / Martin Posch. - Bratislava : Veda - Historický ústav SAV, 2021. - 175 s. : pam. a lit., reg. - ISBN 978-80-224-1895-9.

* * *

Američtí letci v SNP. In: Národní osvobození. - Roč. 31 /98/, č. 19-20 (2020), s. 16 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Podpora z českej strany bola srdečná a nezištná : Pripomínáme si 74. výročie Slovenského národného povstania v auguste 1944 / Zlatica Zudová-Lešková. In: Národní osvobození. - Roč. 29 /96/, č. 17/18 (2018), s. 1 a 3 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Pôsobenie diverzno-spravodajských oddielov generálneho štábu Červenej armády na Orave / Juraj Slaný. In: Vojenská história. - Roč. 26, č. 3 (2022), s. 59-88. ISSN 1335-3314.

Prípád pilota Archipova a jeho posádky / Adrián Drobnák. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobnák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 216-244. ISBN 978-80-89860-10-4.

Sovietska operačná skupina 5. orlovského leteckého zboru diaľkového doletu v rámci vzdušného mosta a jej veliteľ gard. plk. B. F. Čirskov / Stanislav Bursa – Ján Stanislav. In: Slovensko proti fašizmu : Slovensko na strane demokracie : Životné jubileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 205-225. ISBN 978-80-89523-66-5.

Spomienka na amerických letcov v Zohore / Oľga Drahošová. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 10 (2020), s. 4. ISSN 1336-1910.

Ústup povstalcov z východu : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 9 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Ústup povstaleckých síl z Turca : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Jozef Bystrický. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 12 (2022), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Zachránili Američanov / Emil Šimončík. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 1 (2019), s. 74-77 : fotogr. (americkí letci, Veľká Fatra). ISSN 1338-6379.

Zbraně výsadek z východu / Petr Blahuš. In: Střelecká revue. - Roč. 53, č. 5 (2021), s. 76-77. ISSN 0322-7650.

Protipovstalecká činnosť a fašistické represálie na území Slovenska

Nikdy viac! Príbeh vypálených obcí / Marcel Maniak. - Poprad : Popradská tlačiareň, s.r.o., 2019. - 231 s. : fotogr. - ISBN 978-80-89613-26-7.

* * *

Asymetrická letecká válka. Nasazení Luftwaffe proti povstaleckému Slovensku, srpen – říjen 1944 / Jiří Rajlich. In: Slovensko proti fašizmu : Slovensko na strane demokracie : Životné jubileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 226-299. ISBN 978-80-89523-66-5.

Bez jediného rozsudku: 120 popravených / Martin Krno. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 7 (2022), s. 1, 4-6 : fotogr. ISSN 0323-2018. (transporty, Mauthausen).

Hromnice 1945 / Ján Holička. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 5 (2018), s. 8. ISSN 0323-2018. (represálie, Bánovce nad Bebravou, Miezgovce).

Nasadenie 14. haličskej divízie Waffen-SS na povstaleckom Slovensku (október 1944 - január 1945) / Michal Šmigel'. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 2 (2020), s. 32-43 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Obec Egřeš – zapísaná v zozname vypálených obcí Slovenska / Adela Timková. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 22 (2020), s. 23 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Pamiatka strašného nacistického besnenia / Viera Kováčová. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 6 (2021), s. 1 a 3 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Kalište).

Prehľad špeciálnych nemecko-slovenských jednotiek nemeckej tajnej služby na Slovensku v rokoch 1944-45 / Peter Potocký, Pavel Tesárek. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 1 (2022), s. 15-25 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Sonderkommando 7a (s prihladením na severné Slovensko v období novembra 1944 až februára 1945) / Stanislav V. Chytka. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 2 (2022), s. 37-49 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Špeciálne protipartizánske jednotky / Stanislav Mičev, Marian Uhrin. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 1 - 2 (2021), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Bojová činnosť na území Slovenska v rokoch 1944 – 1945 a jeho oslobodzovanie

Babylon armád : Boje medzi Ipľom a Hronom, zima 1944 – 1945 / Pavol Šteiner. - Bratislava : Magnet Press Slovakia s.r.o., 2018. - 160 s. : fotogr., mp., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-89169-44-3.

Babylon armád 2 : Boje medzi Hronom a Váhom, február – apríl 1945 / Pavol Šteiner. - Bratislava : Magnet Press Slovakia s.r.o., 2019. - 183 s. : fotogr., mp., reg., pram. a lit. ISBN 978-80-89169-65-8.

Červený prívál : Boje medzi Váhom a Moravou, jar 1945 / Vladimír Koppan. - Bratislava : Magnet Press Slovakia s.r.o., 2021. - 150 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-89169-75-7.

Draho vykúpená sloboda / Marcel Marniak. - Poprad : TabitaArt, 2021. - 391 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-973804-1-0.

Nemrzačte naši historii / Olin Jurman, Jozef Bystrický a kol. - [Brno] : Veteráni ozbrojených síl a bezpečnostních sborů, z. s.,

2021. - 292 s. : fotogr. [ďalší autori: Ludvík Engel, Jiří Petráš, Jaroslav Bašta]. ISBN 978-80-907740-5-6.

Oslobodenie Slovenska a koniec druhej svetovej vojny / Stanislav Mičev a kol. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2020. - 334 s. : fotogr., pram. a lit., reg. ISBN 978-80-89514-94-6. Obsah: Mičev, Stanislav: Niekoľko poznámok k 1. výročiu Slovenského národného povstania, s. 7-13; Kmeť, Norbert: Politici a antifašizmus, s. 14-33; Nižňanský, Eduard: Nemecko-slovenské vzťahy 1944-45. Od začiatku SNP do konca vojny. S nacistickým Nemeckom až do trpkého konca! s. 34-53; Hlavinka, Ján: Až do posledných momentov okupácie: Deportácie Židov z územia Slovenskej republiky v rokoch 1944 – 1945, s. 54-68; Posch, Martin: Československo a plány Special Operations Executive v záverečnej fáze druhej svetovej vojny. Od Slovenského národného povstania po koniec vojny v Európe, s. 69-85; Balcová, Milena: Technický prápor - posledná opora slovenskej armády, s. 86-98; Fiamová, Martina: Evakuačné opatrenia slovenskej vlády na konci 2. svetovej vojny, s. 99-115; Leikert, Jozef: Podiel spisovateľa a novinára Ladislava Mňačka na oslobodení Československa, s. 116-128; Volenter, Lukáš: Sonda do oslobodzovania vybraných podnikov na strednom Slovensku, s. 129-142; Uhrin, Marian – Tesárek, Pavel: Ústup jednotiek 2. pešieho pluku Domobrany z priestoru Trenčín – Nemšová v roku 1945, s. 143-160; Poláková, Miroslava: Osvobozovanie prihraničného okresu Uherský Brod v dubnu 1945 (ve spolupráci s miestnymi partyzánskymi jednotkami), s. 161-175; Hallon, Ľudovít – Sabol, Miroslav – Falisová, Anna: Vojnové škody v priemysle, infraštruktúre a v zdravotných pomeroch Slovenska, s. 176-199; Vyhlídal, Milan: Československé vojenské spravodajstvá v poslednom válečnom roku 1945, s. 200-207; Schvarc, Michal: Evakuácia etnických Nemcov z dunajsko-karpatského priestoru 1944/1945, s. 208-219; Hanzlík, František: Podíl Obranného spravodajství na perzekucii civilního obyvatelstva a vojáků bývalé armády Slovenské republiky v první polo-

vině roku 1945, s. 220-232; Olejko, Andrzej: Labutí spev spojenca... Vojenská činnost Polských vzdušných síl na Západe počas posledného roku druhej svetovej vojny, s. 247-261; Řepa, Tomáš: Bitva o Okinawu – poslední velká bitva 2. světové války, s. 262-276; Ostanek, Adam Adrian: Teherán – Jalta – Postupim. Polsko-sovietska „diplomatická vojna“ o budúcu podobu východnej hranice Poľska po 2. svetovej vojne, s. 277-298; Franz, Maciej: Posledné vojenské operácie stredomorského vojnového dejiska v roku 1945, s. 299-310.

Rumunské kokardy nad Československem : Letecké operácie rumunského letectva nad Československom od decembra 1944 do mája 1945 / Martin Cibula – Peter Kaššák – Radovan Frait. - B. m. v. : Degart, s.r.o., vl. nákl., 2019. - 206 s. : fotogr., lit., pril. - ISBN 978-80-971891-5-0.

Samostatný prapor lyžiarov samopalníkov / Marcel Maniak. - Turany : P+M Turany, 2020. - 95 s. : fotogr., pram. a lit. - ISBN 978-80-89694-70-9.

Tanky na Dyji 1945 : 1. Od Hronu k Moravě / Miloš Ludvík, Vítězslav Vítek. - Němčice : Skore s. r. o., 2020. - 193 s. : fotogr., mp., pram. a lit. - ISBN 978-80-270-8210-0.

* * *

Ako súviselo oslobodenie L. Mikuláša s Ostravskou operáciou? / Oldřich Vaněk. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 8 (2020), s. 4 : mp. ISSN 0323-2018.

Aktivita protisovietskych ozbrojených zložiek na územiach oslobodených Červenou armádou v rokoch 1944 – 1945 / Stanislav Mičev. In: Slovensko proti fašizmu : Slovensko na strane demokracie : Životné jubileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 313-322. ISBN 978-80-89523-66-5.

Boje druhej svetovej vojny na juhozápadnom Slovensku v spomienkach priamych účastníkov, príslušníkov nemeckého Wehrmachtu : Memoárová literatúra ako vojenskohistorický prameň / Pavol Šteiner. In:

Studia historica Nitriensia. - Roč. 23, č. 1 (2019), s. 171-192. ISSN 1338-7219.

Boje druhej svetovej vojny na juhozápadnom Slovensku v spomienkach priamych účastníkov, príslušníkov Červenej armády : Memoárová literatúra ako vojenskohistorický prameň / Pavol Šteiner. In: Studia Historica Nitriensia. - Roč. 25, č. 2 (2021), s. 477-494. ISSN 1338-7219.

Boje o Mikuláš a Martin : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Matej Medvecký. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 11 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Bombardovanie Rendezu počas II. svetovej vojny 26. 3. 1945 anglo-americkým letectvom / Dominik Vrba. In: Račiansky výber. - Č. 4 (2021), s. 11 : fotogr. ISSN 1339-0538.

Červená hladina Hrona / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 12 (2021), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Dvojdielna bojová dráma na dolnom Pohroní / Ján Hamar. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 4 (2021), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Chvilami to pripomínalo Stalingrad / Vladimír Marek. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 31, č. 3 (2020), s. 44-45 : fotogr. ISSN 1211-801X. (boje o Lipt. Mikuláš).

Karpatsko-duklianska operácia : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Igor Baka. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 9 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Na ceste k rieke Morava : Bojové nasadenie sovietskeho 23. streleckého a 25. gardového streleckého zboru po obsadení Bratislavy / Vladimír Koppan. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 25-30 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Operácia Záhradníčenie / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 27, č. 11 (2019), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910. (Dunaj – Čunovo, r. 1944).

Oslobodenie Bratislavy ako jeden zo základných predpokladov návratu satelitného štátu Nemecka do Československa / Vladimír Koppán. In: České, slovenské a československé dějiny 20. století XIII. - Hradec Králové : Historický ústav FF Univerzity Hradec Králové, 2019, s. 139-149 : mp. ISBN 978-80-7435-750-3.

Oslobodenie obce Zbudza Červenou armádou / Anton Meteňko. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 64, č. 23 (2019), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Osloboditelia si zaslúžia úctu : Bez kompromisov / Peter Weiss. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 10 (2022), s. 2 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Oslobodzovanie okresu Stará Ľubovňa / Michal Murcko. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobňák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 51-61. ISBN 978-80-89860-10-4.

Oslobodzovanie Slovenska : Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny / Matej Medvecký. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 10 (2021), s. 46 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Pohľadom protivníka : Informace německého vojenského zpravodajství o l. československém armádním sboru v průběhu Karpatsko-dukelské operace (září a říjen 1944) / Aleš Binar. In: Historie a vojenství. - Roč. 68, č. 3 (2019), s. 32-45 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Prechod frontu cez územie okresu Spišská Stará Ves / Eduard Laincz. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobňák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 62-71. ISBN 978-80-89860-10-4.

Rumunský kanon Reșița / Martin Dubánek. In: Střelecká revue. - Roč. 53, č. 8 (2021), s. 70-71 : fotogr. ISSN 0322-7650.

Silická planina, súčasť obranného postavenia v rokoch 1944 – 1945 / Milan Malček. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 64, č. 9 (2019), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Slovensko oslobodzovali vojaci troch spojeneckých armád / Jozef Bystrický. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 8 (2020), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Spomienka na leteckú tragédiu pri Gemerskej Polome / Milan Malček. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 64, č. 22 (2019), s. 8. ISSN 0323-2018.

Spomienka na oslobodzovanie Trenčianskych Teplic. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 10 (2020), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Tajov a Jabříková v rokoch 1944 – 1945 / Karol Fremal. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 31-35 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Zátarasý ako jeden z prvkov obrany Pevnosti Bratislava v rokoch 1944 – 1945 / Matúš Sládok. In: Fortifikačné systémy na území Bratislavy : Od praveku po 2. svetovú vojnu : Zborník príspevkov zo sympózia / Zost. a techn. red.: Petra Šimončíčová Koóšová, Anna Gondová. - Bratislava : Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, 2019, s. 289-303 : fotogr. ISBN 978-80-570-1577-2.

Slováci v zajateckých a pracovných táboroch

Odvliekanie obyvateľov Slovenska do ZSSR (1944 – 1945) / Martin Lacko. In: V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948 : Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017 / Eds.: Dalibor Mikulík, Eduard Laincz, Adrián Drobňák. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 109-113. ISBN 978-80-89860-10-4.

Sovietska výroba vojnových zajatcov : Zo spomienok Františka Kaletu / Peter Juščák. In: Historická revue. - Roč. 30, č. 4 (2019), s. 66-73 : fotogr. ISSN 1335-6550. (r. 1945 – vojnoví zajatci, internovaní).

Biografie, politické a vojnové profily, spomienky

Bachnár, Alexander: Mojich sto rokov. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2019. - 246 s. : fotogr., 1 CD. - ISBN 978-80-89514-67-0.

Bolestivé mlčanie / Alexandra Senfft; z nem. orig. prel.: Zuzana Demjánová. - Bratislava : Premedia, 2019. - 271 s. : fotogr., lit. (Hanns Elard Ludin). ISBN 978-80-8159-709-1.

Dobří vojáci padli... Ze vzpomínek válečného pilota / Stanislav Rejthar. - Praha : Volvox Globator, 2022. - 314 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-7511-679-6.

Gottwaldov demokrat : Zabudnutý príbeh Jána Ševčíka / Martin Horička. - Bratislava : Slovart, spol. s r. o., 2021. - 311 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-556-4571-1.

Guvernér Imrich Karvaš / Ľubo Olach. - Bratislava : Marenčin PT, spol. s r. o., 2019. - 220 s. : fotogr. - ISBN 978-80-569-0380-3.

Imrich Gablech : Velký úlet / Zdeněk Sadecký. Jindřichův Hradec : Jiří Soukup - Aviation Art Gallery, 2021. - 151 s. : fotogr. (s. 136-137: tabuľka úletov slov. letcov 1939 – 1944). ISBN 978-80-908326-0-2.

Jozef Tiso : Kňaz, politik, kolaborant / James Mace Ward; z angl. orig. prel.: Dezider Kamhal. - Bratislava : Slovart, spol. s r. o., 2018. - 424 s. : pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-556-1159-4.

Ladislav Šišovský : Dôstojník pro padlé vojáky / Oldřich Pejs. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 1 (2022), s. 26-30 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Ľudácka prevýchova : Mária Janšáková v Ilave roku 1939 a jej Cela č. 20 / Marína Zavacká. - Bratislava : Artforum, 2018. - 198

s. : fotogr., pram. a lit., reg. ISBN 978-80-8150-210-1.

Mýtus a kult Jozefa Tisu / Anton Hruboň. - Bratislava : Paradigma Publishing, 2022. - 223 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-973678-5-5.

Nacisti vedeli, ako sa volám : Jedinečný príbeh Slovenky z Michaloviec o prežití a odvahe v Auschwitzi / Magda Hellinger, Maya Lee, David Brewster; z angl. orig. prel.: Linda Magáthová. - Bratislava : Ikar, a. s., 2022. - 269 s. - ISBN 978-80-551-8560-6.

Obluda na koľajniciach / Štefan Horský. - Bratislava : SB Press v spolup. s Printservis, b. r. - 326 s. : kresby, lit. - ISBN 978-80-969626-1-7 (spomienky z Petržalky).

Peter Zaťko : Spomienky / Ed.: Stanislav Mičev. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2021. - 621 s. : fotogr., pram. a lit., reg. - ISBN 978-80-89514-96-0.

Plukovník generálneho štábu Ján Kukliš / Ján Vaňourek. - Mohelnice : Vyd. a nakl. M. Vaňourek, 2019. - 151 s. : fotogr. - ISBN 978-80-88028-11-6.

Poviem vám... / Vlado Strmeň. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2022. - 183 s. : fotogr. - ISBN 978-80-974274-1-2.

Rudolf Michal Viest v zrkadle prameňov a najnovších poznatkov historiografie / Ed.: Miloslav Čaplovič. - Revúca - Bratislava : Mesto Revúca – Vojenský historický ústav, 2018. - 120 s. : fotogr. ISBN 978-80-89523-50-4. Obsah: Čaplovič, Miloslav: Vojenská služba Rudolfa Michala Viesta do roku 1920, s. 11-16; Chorvát, Peter: Rudolf Viest - dôstojník československej armády 1920 - 1939, s. 17-20; Čaplovič, Miloslav: Obrazová príloha - Rudolf Michal Viest do roku 1939, s. 21-36; Bystrický, Jozef: Rudolf Viest v rokoch druhej svetovej vojny, s. 37-60; Čaplovič, Miloslav: Obrazová príloha - Rudolf Michal Viest 1939 - 1945, s. 61-96; Šumichrast, Peter: Vyznamenania armádneho generála in memoriam Rudolfa Viesta, s. 97-112; Šedová, Božena: Rudolf Viest v publikačnej tvorbe rokov 1945 - 2017, s. 113-117.

Učiteľka z Osvětami : Příběh o neobyčejné odvaze a zachráněných životech / Magda Hellingerová, Maya Leeová, David Brewster, z angl. orig. přel.: Eva Kadlecová Pourová. - Brno : CPRESS, 2022. - 319 s. - ISBN 978-80-264-4154-0.

Zajatecký denník povstaleckého dôstojníka Štefana Antolíka / Ed.: Jozef Bystrický. - Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2019. - 159 s. : fotogr. - ISBN 978-80-89514-59-5.

Zbraň – fotoaparát – odvaha : Fotograf Povstania Anton Ivan Székely. Weapon – Camera – Courage : Photographer of the Uprising Anton Ivan Székely / Zost.: Marek Syrný, Marian Uhrin, Ivan Kocák. - Banská Bystrica : Klub priateľov Múzea SNP, 2022. - 183 s. fotogr.+10 samost. fotogr., 1 list mobilizačnej vyhlášky. - ISBN 978-80-972559-4-7.

Životní příběh malé partyzáanky : Ernestína Švorcová rozená Pátoprstá / Ernestína Švorcová. - Praha : Čs. obec legionářská, 2021. - 107 s. : fotogr. - ISBN 978-80-87919-81-1.

* * *

Alfréd Wetzler 1918 - 2018 : Spomínáme s obdivom, úctou a vďačnosťou... / Oľga Hrabovská. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 12 (2018), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Andrej Martin Júny a obrana Malého Šturca / Helena Pažurová. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 57-63 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Anton a Antka / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 26, č. 6 (2018), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910. (slov. letec Anton Vanko).

Antonín Kalina, takmer zabudnutý hrdina / Adam Šumichrast. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 25-26 (2021), s. 11 : fotogr. ISSN 0323-2018. [záchranca 1 200 židovských a 100 rómskych detí].

Antonín Kalina zachránil v Buchenwalde stovky detí / Tomáš Mrva. In: Historická re-

vue. - Roč. 33, č. 12 (2022), s. 48-53 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Armádný generál Ludvík Svoboda / Jozef Bystrický. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 23 (2020), s. 9 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Bojovať pravdou / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 27, č. 8 (2019), s. 30-31 : fotogr. ISSN 1336-1910. (Karol Kuna).

Bojovní letci z Trenčianskych Teplic / Karol Glamoš. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 25-26 (2022), s. 4 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Bol nielen vojenským pilotom...! / Petr Švanda. In: Hobby historie – osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století. - Roč. 9, č. 42 (2018), s. 64-73 : fotogr. ISSN 1804-2228. (Mikuláš Lisický).

Cez periskop : Příbeh Roya Madsena a amerických letců ukrývaných na Slovensku / Mária Čemanová. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 85-91 : fotogr. ISSN 1338-6379.

„Čatloš mladý generál – do armády oheň vliat“ : Ze zákulisí slovenského důstojnického sboru / Oldřich Pejls. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 7, č. 1 (2018), s. 5-14 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Dôstojník, ktorý oslobodzoval ČSR / Branislav Balogh. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 24 (2021), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Michal Vajnagi).

Dôstojník troch armád / Petr Švanda. In: Hobby historie – osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století. - Roč. 9, č. 43 (2018), s. 34-41 : fotogr. ISSN 1804-2228.

Dotlouklo statečné srdce... / Petr Švanda. In: Legionářský směr. Časopis Československé obce legionářské. - Roč. 8, č. 2-3 (2019), s. 8-9 : fotogr. (Milan Píka).

Edita Grosmanová : Mala som výčitky, že som prežila / Sprac.: Sandra Polovková, Štefan Jurča. In: Príbehy 20. storočia : Ženská

silu. - Roč. 4, č. 3 (2021), s. 54-61 : fotogr. ISSN 2585-9048.

Generál Jan Kratochvíl a boje na Dukle / František Cinger. In: Národní osvobození. - Roč. 31 /98/, č. 19-20 (2020), s. 12 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Generál Ludvík Krejčí – příběh statečného vlastence / Jan Jandl. In: Národní osvobození. - Roč. 31 /98/, č. 7-8 (2020), s. 16 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Generál Vedral Sázavský: Smrt na prahu domova / Pavel Filla. In: Národní osvobození. - Roč. 31 /98/, č. 21-22 (2020), s. 12 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Generálmajor Emil Perko / Helena Pažurová. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 1 (2020), s. 55-60 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Generálmajor in memoriam Otto Smik. Najúspešnejší Slovák v britskom kráľovskom letectve / Peter Šumichrast. In: Arsenali. - Roč. 19, č. 3 (2022), s. 68-70 : fotogr.

Gottwaldov spojenec : Príbeh slovenského demokrata Jána Ševčíka / Martin Horička. In: História. Revue o dejinách spoločnosti. - Roč. 18, č. 2 (2019), s. 23-29 : fotogr. ISSN 1335-8316.

Hrdina XX. storočia : Zomrel brigádny generál v. v. Milan Píka (20. 3. 2019) / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 27, č. 5 (2019), s. 7 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Hrdina z Iwodzi my seržant Michael Strank / František Cséfalvay. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifasistov. - Roč. 65, č. 6 (2020), s. 9 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Ivan Otto Schwarz / Jiří Rajlich. In: Historie a vojenství. - Roč. 67, č. 1 (2018), s. 136-143 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Ivan Otto Schwarz : Do armády narukoval len štrnásťročný, o svojom veku musel klamať / Martin Reichl, Luděk Jirka. In: Príbeh 20. storočia : Odboj. - Roč. 2, č. 3 (2019), s. 72-73 : fotogr. ISSN 2585-9048.

Janko Bulík – významná osobnosť juhoslovenských Slovákov. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifasistov. - Roč. 65, č. 4 (2020), s. 9 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Ján Bulík : Odbojár z Dolnej zeme / Ondrej Druga. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 7, č. 1 (2018), s. 57-63 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Ján Marták – vlastenecký učiteľ a antifasista / Ján Hargaš. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifasistov. - Roč. 67, č. 22 (2022), s. 7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Ján Nálepka ako ho nepoznáme / Juraj Pavlis. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifasistov. - Roč. 67, č. 24 (2022), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Janko Čmelík (1905 – 1942), Národný hrdina Južoslávie / Samuel Jovankovič. In: Ročenka odbojárov 2019. - Bratislava : SZPB [2019], s. 93-94. ISBN 978-80-971976-6-7.

Jozef Gabčík : Muž, ktorý sa postavil Heydrichovi / Marek Syrný, Marianna Kmeťová. In: Historická revue. - Roč. 33, č. 5 (2022), s. 18-25 : fotogr. ISSN 1335-6550.

Jozef Špitál (1921 – 2021) / Jiří Klúč. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 2 (2021), s. 67 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Jozef Tiso jako hlava státu a nejvyšší vojenský velitel (od předsedy vlády k prezidentovi) / Oldřich Pejs. In: Vojenská historie. - Roč. 22, č. 2 (2018), s. 7-34: fotogr. ISSN 1335-3314.

Kapitán Vojtech Ábel / Marian Uhrin. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 1 (2020), s. 70-71 : fotogr. ISSN 1338-6379.

„Liečiteľka rán na tele aj na duši“ : Príbeh Márie Štubnerovej, ošetrovateľky II. slovenskej partizánskej brigády M. R. Štefánika / Lucia Sotáková. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 2 (2020), s. 56-59 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Ľudákom štátne rady nepatria! / Adam Šumichrast. In: Bojovník. Dvojtyždenník

antifašistov. - Roč. 67, č. 11 (2022), s. 1 a 4 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Albert Púčik, Anton Tunega, Eduard Tesár).

Michal Sečanský / Pavel Vimmer. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 1 (2020), s. 66-69 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Milo Urban ako šéfredaktor Gardistu / Tamara Janecová. In: Vojenská história. - Roč. 22, č. 2 (2018), s. 145-168 : fotogr. ISSN 1335-3314.

Mináčove piliere: láska k Slovensku a antifašizmus / Eduard Chmelár. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 17 (2022), s. 1, 6-7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Mjr. in memoriam Jozef Szabó, vlastenec a pedagóg / V. Karafa, Peter Kasarda. In: Ročenka odbojárov 2018. - Bratislava : Ústredná rada SZPB [2018], s. 83 : fotogr. ISSN 978-80-969517-4-1. ISBN 978-80-971976-5-0.

Muž, ktorý sa postavil zlu / Eleonóra Bujačková. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 10 (2020), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910. (Viliam Žingor).

Najmladší veliteľ partizánskej brigády / Ján Holička, Martin Krno. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 5 (2022), s. 6 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Teodor Pola).

Najúspešnejší Slovák v britskom Kráľovskom letectve : Generálmajor in memoriam Otto Smik / Peter Šumichrast. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 1 (2022), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Najvyšší intendant slovenskej armády plukovník intendantstva Filip Cramer / Jaroslav Kozolka. In: Vojenská história. - Roč. 24, č. 4 (2020), s. 89-122. ISSN 1335-3314.

Národovec a antifašista Janko Bulík nikdy nezlyhal / Samuel Jovankovič. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 13 (2022), s. 1 a 6-7: fotogr. ISSN 0323-2018.

Náš najlepší letec sa nedožil konca vojny : Vojnový pilot Otto Smik / Peter Šumichrast.

In: Hospodárske noviny, príl. HN magazín. - Roč. 4, č. 13 (2018), s. 29-31 : fotogr. ISSN 1335-4701.

Nezvestný už trištvrte storočia / Štefan Mocko. In: Záhorie. Náučno-popularizačný časopis venovaný dejinám, tradíciám, prírode a kultúre Záhoria. - Roč. 26, č. 3 (2018), s. 24 : fotogr. ISSN 1335-7840 (východný front, Jozef Macečka).

Nie sú mi známe dôvody, prečo nemôžem slúžiť v čs. armáde... : Výpovede plk. gšt. Alojza Ballaya na vyžiadanie orgánov čs. armády z roku 1946 k službe v slovenskej armáde 1939 - 1945 (3. časť) / Peter Šumichrast. In: Vojenská história. - Roč. 22, č. 2 (2018), s. 88-113 : fotogr. ISSN 1335-3314.

Od Stalingradu peklom bojov až po Lipťovský Mikuláš / Marcel Maniak. In: Ročenka odbojárov 2021. - Bratislava : SZPB, b. r., s. 101-102 : obr. ISBN 978-80-971976-8-1. (Karol Haško).

Od válečného dobrovoľníka k válečnému zločincovi : SS-Standartenführer Josef Witiska (1894 – 1946) / Jiří Rajlich. In: Hobby historie – osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století. - Roč. 9, č. 41 (2018), s. 46-55 : fotogr. ISSN 1804-2228.

Odišiel dlhoročný protifašistický bojovník / Marián Lukáč. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 64, č. 21 (2019), s. 10 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Pavol Šaranič).

Odišiel hrdinský odbojár generálmajor Iľanovský. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 66, č. 19 (2021), s. 2 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Odišiel protifašistický bojovník / Božena Kulhanová. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 6 (2018), s. 6. ISSN 0323-2018. (Štefan Mikálik).

Odznak Československý partizán / Peter Holík. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 5 (2021), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Odznak 1. čs. divízie Itálie / Peter Holík. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 9 (2021), s. 47 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Opustil nás bývalý partizánsky rozvied-
čik a tankista / Peter Baroš. In: Bojovník.
Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č.
11 (2018), s. 10 : fotogr. ISSN 0323-2018.
(Pavel Šmál).

Osemnásť „neznámych“ hrdinov má
svoje meno / Oldřich Vaněk. In: Bojovník.
Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č.
15-16 (2021), s. 8-9 : fotogr. ISSN 0323-
2018. (1. ČSAZ, Liptov).

Osobnosti v Archíve Múzea Slovenské-
ho národného povstania / Lenka Barbo-
riaková. In: Múzeum. Metodický, študijný
a informačný časopis pre pracovníkov mú-
zeí a galérií. - Roč. 67, č. 3 (2021), s. 22-26
: fotogr.

Osudy Antona Neumana – šéfa Kancelá-
rie prezidenta Slovenskej republiky / Pavol
Makyna. In: Pamäť národa. Nacizmus a ko-
munizmus vo svojej epoche. - Roč. 14, č. 1
(2018), s. 3-32 : fotogr. ISSN 1336-6297.

Osvienčim, Ostrava a víťazstvo : Daniel
Kostsánszky sa ako pätnásťročný rozhodol
bojovať proti nacistom / Pavol Vitko. In:
Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 27, č. 5
(2019), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Otec pomáhal financovať SNP, nako-
niec mu život zničili komunisti / Ľubica
Droppová. In: Príbehy 20. storočia : Ako
spočítať dobro. - Roč. 5, č. 4 (2022), s. 50-
54 : fotogr. ISSN 2585-9048. (Karol Mar-
kovič).

Partizánka Anka / Pavol Vitko. In: Ob-
rana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 3
(2020), s. 28-29 : fotogr. (Anna Bergero-
vá). ISSN 1336-1910.

50 rokov od smrti podpredsedu povsta-
leckej Slovenskej národnej rady Jozefa
Lettricha : V archívoch ukrajinskej NKVD
/ Marek Syrný. In: Vojnová kronika. Od-
borný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 2
(2019), s. 56-58 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Pavel Svoreň – lekár paradesantnej
brigády / Jozef Jambrich. In: Bojovník.
Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 6
(2020), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

„Pokiaľ viem, Slováci sú naši priatelia“.
K osudom nemeckých letcov zajatých počas
Slovenského národného povstania / Peter
Šumichrast. In: Slovensko proti fašizmu :
Slovensko na strane demokracie : Životné ju-
bileum Jozefa Bystrického / Peter Šumichrast
a kol. Bratislava : Vojenský historický ústav,
2020, s. 300-312. ISBN 978-80-89523-66-5.

Politik, čo sa stal partizánom / Martin Ho-
rička. In: Vojnová kronika. Odborný časopis
Múzea SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 64-68 :
fotogr. (Ján Ševčík). ISSN 1338-6379.

Pomocník partizánov z Mikuláša / Mária
Holušová. In: Bojovník. Dvojtyždenník an-
tifašistov. - Roč. 67, č. 2 (2022), s. 9 : fotogr.
(Pavel Chrapčiak). ISSN 0323-2018.

Por. duch. Štefan Sivák SDB / Martin Flos-
man. In: Vojnová kronika. Odborný časopis
Múzea SNP. - Roč. 9, č. 2 (2020), s. 50-55 :
fotogr. ISSN 1338-6379.

Posledná žijúca obrankyňa Čierneho Bal-
gu / Eduard Chmelár. In: Bojovník. Dvojtyž-
denník antifašistov. - Roč. 66, č. 21 (2021), s.
7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Poslední let Rudolfa Protivy / Pavel Van-
čata. In: REVI. Čtvrtletník o letadlech a let-
cích. - Roč. 25, č. 112 (2018), s. 2-7 : fotogr.
ISSN 1211-0744.

Povstaleckí hrdinovia sú našim žiari-
vým príkladom / Ján Kochan. In: Bojovník.
Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 24
(2022), s. 6 : fotogr. ISSN 0323-2018. (pohra-
ničná stráž).

Pred 98 rokmi sa narodil Otto Smik, čs.
letecké eso / Peter Šumichrast. In: Bojovník.
Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 1
(2020), s. 9 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Prežil som, to je náhoda / Denisa Žiaková.
In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. -
Roč. 63, č. 20 (2018), s. 9 : fotogr. ISSN 0323-
2018. (Ivan Otto Schwarz).

Príbeh povstalcu z Brezna Jozefa Kalivodu
/ Ondrej Urban. In: Bojovník. Dvojtyžden-
ník antifašistov. - Roč. 66, č. 21 (2021), s. 6 :
fotogr. ISSN 0323-2018.

Príbeh slovenského letca z Hanušoviec n/Topľou / Peter Šafranko. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 12 (2020), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Ján Kmec, RAF).

Produkt svojej doby – okresný veliteľ Hlinkovej gardy vo Zvolene Róbert Kubička / Jozef Pavlov. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 16, č. 2 (2020), s. 59-74 : fotogr. ISSN 1336-6297.

Profil a rodinná spomienka na partizánskeho veliteľa Teodora Polu / Milan Pola. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 1 (2019), s. 70-73 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Rad Slovenského národného povstania / Peter Holík. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 8 (2021), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Rodina Dubčekovcov v protifašistickom odboji / Karol Fremal. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 66, č. 20 (2021), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Rozlúčka s legendou / Ivan Kelement. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 26, č. 3 (2018), s. 7 : fotogr. ISSN 1336-1910. (Otto Schwarz).

S vojnovým veteránom plk. v. v. Jurajom Kohútom / Ján Krajčovič. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 24 (2020), s. 9-10 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Slovák národným hrdinom Juhoslávie / Samuel Jovankovič. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 19 (2022), s. 1 a 7 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Janko Čmelík).

Smrť v znamení smrtihlava / Marcel Maniak. In: Ročenka odbojárov 2022. - Bratislava : ÚR SZPB, b. r., s. 102-103 : fotogr. ISBN 978-80-971976-9-8. (popravení J. Šašinka, A. Drápal, Š. Felčer).

Smutná správa. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 64, č. 8 (2019), s. 10 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Albert Mikovíni, 2. čs. spd brigáda).

Spomienka na Jozefa Jablonku / Miroslav Ondráš. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 9 (2020), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Správa o poslednom žijúcom spolubojovníkovi Miloša Uhra. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 18 (2018), s. 8. ISSN 0323-2018. (Samuel Baran).

Statoční porazia aj strach / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 8 (2021), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910. (Ján Svitek).

Stíhač nacistov / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 26, č. 10 (2018), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910. (Emil Boček).

Stíhání Jozefa Gabčíka bezpečnostními složkami a justicí „slovenského štátu“ / Jiří Plachý. In: Historie a vojenství. - Roč. 71, č. 2 (2022), s. 148-150 : fotogr. ISSN 0018-2583.

Sto dvadsaťpäť rokov od narodenia Jána Ursínyho, povstaleckého a povojnového lídra slovenskej demokratickej politiky / Vojtech Čelko, Marek Syrný. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 2 (2021), s. 58-66 : fotogr. ISSN 1338-6379.

110. výročie narodenia povstaleckého a demokratického lídra Martina Kvetka / Marek Syrný. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 11, č. 2 (2022), s. 67-70 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Storočie povstaleckého vojaka Viktora Chmúru / Branislav Balogh. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 67, č. 18 (2022), s. 5 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Stretnutie ako zo sna aj tanky zastavilo... / Milan Bušo. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 15-16 (2020), s. 8. ISSN 0323-2018. (2. čs. spd brigáda, Anton Lovásko).

Šesťdesiatštyri rokov spomienok a nádejí / Milan Malček. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 18 (2020), s. 8 : fotogr. (Jozef Mazura). ISSN 0323-2018.

Štefan Dubček v komunistickom odboji 1938 – 1945 / Tomáš Baláž. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 17, č. 4 (2022), s. 3-21 : fotogr. ISSN 1336-6297.

Takto vyzerá ozajstný hrdina : Z bojových spomienok pplk. v. v. Ondreja Labanca z Čiernej nad Tisou / Ondrej Labanc. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 24 (2020), s. 11 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Tichý textilák Jozef Daneš / Stanislav V. Chytka. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 7, č. 1 (2018), s. 64-73 : fotogr. (Jozef Daneš). ISSN 1338-6379.

Tragický osud slovenských generálov / Peter Vojtek. In: Líder. - Roč. 7, č. 1 (2018), s. 14-19 : fotogr.

Trikrát v mieridlách smrti a víťazstvo / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 8 (2022), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910. (Anton Lovásko, 2. čs. spd brigáda).

Uctili jsme čs. letce / Petr Švanda. In: Národní osvobození. - Roč. 30 /97/, č. 1-2 (2019), s. 12 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Uplynulo 60 rokov od smrti genmjr. Alexandra Kordu : (18. 4. 1907 Vrútky – 13. 9. 1958 Brno) / M. Rausová. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 22 (2018), s. 8. ISSN 0323-2018.

Veteránske Vianoce : Vojaci vedia, kde je pravda / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 28, č. 12 (2020), s. 30-31 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Víťazstvo s talianskymi partizánmi (František Marek) / Pavol Vitko. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 30, č. 5 (2022), s. 28-29 : fotogr. ISSN 1336-1910.

Vojak štyroch armád – plukovník generálneho štábu Rudolf Pilfousek / Jaroslav Kozolka. In: Vojenská história. - Roč. 22, č. 1 (2018), s. 119-143 : fotogr. ISSN 1335-3314.

Vojak z fotografie : Kto bol Rudolf Bela-

vý? / Mária Švikruhová. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 5 (2018), s. 8 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Vojnový hrdina sa dožíva 95 rokov / Ľubomír Filo. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 12 (2020), s. 10 : fotogr. (Ján Štefánik). ISSN 0323-2018.

Vrátia sa pozostatky Ľ. Kukorelliho do Chrámu sv. Alžbety? / Vladimír Mezenecv. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 25-26 (2018), s. 14 : fotogr. ISSN 0323-2018.

Za ťaženie proti ZSSR / Peter Holík. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 4 (2021), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Zabudnutý hrdina „Saša Saldik“. In: Ročenka odbojárov 2022. - Bratislava : ÚR SZPB, b. r., s. 98-99 : fotogr. (podľa Gemerské zvesti 6/2021, krátené). ISBN 978-80-971976-9-8. (Ladislav Sládek).

Zapomenutý armádní generál [Sergej Jan Ingr] / Michal Voska. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 31, č. 10 (2020), s. 48-49 : fotogr. ISSN 1211-801X.

Zástava 2. československej parabrigády / Viera Jurková. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 29, č. 6 (2021), s. 47 : obr. ISSN 1336-1910.

Zemřel legendární letecký stíhač / Vladislav Kučík. In: Národní osvobození. - Roč. 29/96/, č. 5-6 (2018), s. 4 : fotogr. ISSN 0231-8161. (Miroslav Liškutín).

Zomrel František Bím, posledný partizán z Uhrovej skupiny / Oľga Hrabovská. In: Ročenka odbojárov 2018. - Bratislava : Ústredná rada SZPB [2018], s. 88 : fotogr. ISBN 978-80-971976-5-0.

Zomrel nám hrdina od Ľ. Mikuláša (-r). In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 5 (2020), s. 10 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Ján Jurčišin).

Zomrel posledný priamy účastník SNP. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 10 (2020), s. 10 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Albert Šoltýs).

„Ztracený rozvědčík“ Ján Polomský / Jiří Plachý. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 9, č. 1 (2020), s. 61-65 : fotogr. (Ján Polomský). ISSN 1338-6379.

Žbirka dodržal, čo sľúbil priateľovi / Martin Krno. In: Bojovník. Dvojtyždenník anti-fašistov. - Roč. 66, č. 25-26 (2021), s. 12-13 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Šimon Žbirka).

Životný príbeh obetavého bojovníka / Štefan Novák. In: Bojovník. Dvojtyždenník anti-fašistov. - Roč. 67, č. 19 (2022), s. 5 : fotogr. ISSN 0323-2018. (Jaroslav Prokop, part. činnosť).

Monografie, zborníky, štúdie, články a ďalšie práce presahujúce obdobie rokov 1939 – 1945 a vymedzené tematické skupiny

Evropa v plamenech : Protifašistický odboj v období druhej svetovej vojny sa zaměřením na region střední Evropy / Pavel Kopeček. - Praha : EPOCH s.r.o., 2019. - 228 s. : fotogr., pam. a lit., reg. - ISBN 978-80-7557-239-4.

Fašizmus / Jakub Drábik. Bratislava : Pre-media, 2019. - 644 s. : fotogr., pam. a lit., reg. ISBN 978-80-8159-781-7.

Gréckokatolícka cirkev na okupovaných územiach Československa 1938 – 1945 / Peter Borza. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2021. - 121 s. : pam. a lit., reg. - ISBN 978-80-8152-788-3.

Historie koncentračního tábora Mauthausen / Hans Maršálek, z něm. orig. přel.: Barbara Köpplová. - Praha : Academia, 2022. - 532 s. : fotogr., pam. a lit., reg. - ISBN 978-80-200-3242-3.

Holokaust okolo nás (Roky 1938 – 1945 v kultúrach spomínania) / Peter Salner, Monika Vrzgulová. - Bratislava : Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV - Marenčin PT, s. r. o., 2020. - 239 s. : fotogr., lit. a pam. (Etnologické štúdie, zv. 47). - ISBN 978-80-569-0744-3.

In the Shadow of Tyranny : Between Hitler & Stalin. Volume one / Peter B. Vlčko. - 2.

vyd. - Michigan : Tatra International Publishers Corp., 2021. - 1052 s. : fotogr., pam. a lit. - ISBN 978-1-7343777-6-7.

In the Shadow of Tyranny : Between Hitler & Stalin. Volume two / Peter B. Vlčko. - 2. vyd. - Michigan : Tatra International Publishers Corp., 2021, s. 1053-2195 : pozn., pam. a lit., reg. - ISBN 978-1-7343777-7-4.

Rozvědky : Historie Československého výzvědného zpravodajství 1918 – 1990 : Z pohledu bývalého důstojníka zpravodajské správy generálního štábu ČSLA / Vladimír Mohyla. - Praha : Brána, a. s., 2018. - 356 s. : fotogr., tabl., lit. - ISBN 978-80-7584-057-8.

Sestřel! Hlásím sestřel! 3 : Ti z druhé strany / Marek Brzkovský, Norbert Brzkovský. - Cheb : Svět křídel, 2021. - 183 s. : fotogr., lit. - ISBN 978-80-7573-087-9.

Stála expozícia Múzea holokaustu : Sprievodca múzeom / Pavol Mešťan a kol. - Bratislava : SNM - Múzeum židovskej kultúry, 2021. - 293 s. : fotogr., pam. a lit. (Judaica Slovaca, zv. 125). ISBN 978-80-8060-477-6.

Star of David : Under Tatra Mountains / Ješajahu Andrej Jelinek. - Bratislava : Slovak National Museum - Museum of Jewish Culture, 2020. - 566 s. : pam. a lit. (Judaica Slovaca; No. 124). - ISBN 978-80-8060-481-3.

Ťažké časy : (Roky 1938 – 1945 v aktuálnom spoločenskom diskurze) / Peter Salner, Soňa G. Lutherová, Zuzana Panczová. - Bratislava : Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV - Marenčin PT, s. r. o., 2020. - 127 s. : fotogr., lit. a pam. - ISBN 978-80-569-0673-6.

Ve stínu šoa : Československá exilová vláda a Židé během druhé světové války a po ní / Jan Lániček, z angl. orig. přel.: Sylva Fico-vá. - Praha : Academia, 2018. - 323 s. : pam. a lit., reg. - ISBN 978-80-200-2733-7.

* * *

Bojiská druhej svetovej vojny ako súčasť kultúrneho dedičstva / Pavol Šteiner. In: Fenomén kultúrneho dedičstva v spoločnosti – dejiny, súčasný stav a perspektívy V. / Eds.:

Ľuboš Kačírek, Nela Szabóová. - Bratislava : Aleph, [2022], s. 280-290. ISBN 978-80-89491-24-7.

Deň vojnových veteránov (11. november) / Miloslav Čaplovič. In: Vojenská história. - Roč. 22, č. 1 (2018), s. 205-206 : fotogr. ISSN 1335-3314.

Naše vojnové hroby sú v takmer 20 štátoch : Bojovník u Jany Kráľovej, Úsek vojnových hrobov, MV SR / Vladimír Dobrovič. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 63, č. 4 (2018), s. 4. ISSN 0323-2018.

Nemecký útok na Sovetský zväz a jeho dopady pro československý odboj / Ioannis E. Sideropoulos. In: Národní osvobození. - Roč. 32 /99/, č. 11-12 (2021), s. 6-7 : fotogr. ISSN 0231-8161.

Po boku vojsk armád víťaznej protifašistickej koalície 1939 – 1945 / Jozef Bystrický. - Bratislava : Oblastný výbor SZPB Trenčín v spolupr. s VHU, 2022. - 39 s. : fotogr.

Poklady z archívu / Pavol Šteiner, Vladimír Koppan. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 74-80 : fotogr. [južné Slovensko 1945, pozostatky voj. techniky]. ISSN 1338-6379.

Predstavy najvyšších vojenských predstaviteľov čs. londýnskej emigrácie z jari 1945 na riešenie tzv. slovenskej otázky v čs. brannej moci / Alex Maskalík. In: Vojenská história. - Roč. 26, č. 3 (2022), s. 119-144. ISSN 1335-3314.

Proměna nálad a chování obyvatelstva rozbitého Československa pohledem exilu / Jan Němeček. In: Ve stínu války: Protektorát Čechy a Morava, Slovenská republika, Říšská župa Sudety a další odtržená československá území v letech 1938/39 – 1945 / Eds. Jaroslav Pažout, Kateřina Portmann. Praha – Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů – Technická univerzita v Liberci, 2019, s. 242-253. ISBN 978-80-88292-51-7.

Social Status of the Interwar Jewish Political Elite in Prešov and its Influence on Surviving the Holocaust / Zuzana Tokárová. In: Historický časopis. - Roč. 69, č. 4 (2021), s. 655-676. ISSN 0018-2575.

Spomienky autonomistickej publicistiky a ľudáckeho režimu na M. R. Štefánika v rokoch 1919 – 1938 a 1939 – 1945 / Ferdinand Vrábel. In: Vojnová kronika. Odborný recenzovaný časopis Múzea SNP. - Roč. 8, č. 1 (2019), s. 43-50 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Trat' Slovenského národného povstania : História železničnej trate Banská Bystrica – Dolná Štubňa / Lukáš Volentier, Peter Mičko, Tatiana Kviatková. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 1 (2021), s. 49-56 : fotogr. ISSN 1338-6379.

Únikové cesty z Protektorátu Čechy a Morava a zo Slovenska v rokoch 1939 – 1940 a ich organizátori / Ferdinand Vrábel. In: Vojnová kronika. Odborný časopis Múzea SNP. - Roč. 10, č. 2 (2021), s. 38-43 : fotogr. ISSN 1338-6379.

O autorovi / About the author

Mgr. Božena Šedová
Vojenský historický ústav, Krajná 27,
821 04 Bratislava, Slovenská republika
e-mail: bozena.sedova@vhu.sk

ANOTÁCIE

ŠNAJDER, Bohuslav. *ROKY NADĚJE. Rozhovory s korespondenty z 2. světové války*. Praha : Gasset, 2023, 367 s., fotogr. ISBN 978-80-87079-82-9.

Autor prináša zaujímavý výber z rozhovorov so 120 sovietskymi a americkými vojnovými korespondentmi, slávnymi spisovateľmi, ktorí sa vo vojenskej uniforme zúčastnili 2. svetovej vojny, a s významnými historikmi, ktorí už vojnu poznali väčšinou len z archívov alebo spomienok účastníkov. Keďže rozhovory prebiehali v rokoch 1985 – 1987, v ovzduší doznievajúcej studenej vojny, sú nielen vzácnym svedectvom o vojnových udalostiach a ich prežívaní, ale aj vyjadrením určitých nádejí a očakávaní. Autor vychádzal z premisy, že 2. svetová vojna je v podstate jediným obdobím v histórii, keď Američania a Sovietsi bojovali ako spojenci proti tomu istému nepriateľovi a prežívali aspoň čiastočne podobnú vojnovú realitu.

Autor prináša okrem spomienok, odpovedí a názorov formovaných časovým odstupom aj ich komparáciu a analýzu v širších historických súvislostiach a nachádza tiež odpovede na viaceré otázky súvisiace s výskumom faktorov ovplyvňujúcich správanie človeka vo výnimočných, krízových situáciách, zdrojov ľudskej agresivity a násillia a konfliktných spúšťačov. Zdôvodňuje napríklad skutočnosť, že v Rusku sú spomienky na Veľkú vlasteneckú vojnu stále živé, zatiaľ čo 44 percent amerických respondentov nevie, že obidve krajiny boli spojencami v protihitlerovskom boji a podobne. Skúmanie odlišností a prerastania sporov do konfliktov vyústilo u B. Šnajdera až do čiastočnej psychologickéj analýzy rusko-amerických vzťahov.

Druhú, najrozsiahlejšiu časť práce tvoria pološtruktúrované rozhovory s 12 sovietskymi a 13 americkými najvýznamnejšími vojnovými korespondentmi, pričom každému rozhovoru predchádza stručný biografic-

ký profil osobnosti. Zatiaľ čo americkí a anglickí novinári mali napriek uniforme status civilistu, nesmeli nosiť zbraň a nepodliehali armádnemu veleniu, redakcia platila výdavky za ich ubytovanie, stravu, telefón, mzdu a pod., sovietski vojnoví korespondenti podliehali mobilizácii a dostali nielen vojenskú hodnotu, ale aj zbraň. Pohybovali sa v okolí frontu podľa príkazov redakcie, ale zároveň podliehali bežnému armádnemu veleniu. Vo chvíľach ohrozenia sa tak stávali radovými dôstojníkmi a plnili bežné bojové úlohy. Vzájomnú konkurenciu a klasické súperenie západných korespondentov nahrádzala stavovská solidarita. Akékoľvek významnejšie údaje sa mohli objaviť v novinách až po vydaní oficiálnych smerníc a príslušnej správy Sovietskej informačnej kancelárie. Obdobie ústupu, prvých šesť mesiacov vojny, bolo pre sovietskych novinárov najnebezpečnejšie a úroveň spravodajstva, napriek neúspechom, musela byť v súlade s oficiálnym optimizmom.

Bohuslav Šnajder uvádza ako prvý rozhovor so šéfredaktorom ústredných armádných novín *Krasnaja zvezda*, s generálom Davidom Ortenbergom, ktorého hodnotili aj viacerí respondenti ako veľkého profesionála a osobnosť stojacu za svojimi ľuďmi. Za dôležité považoval, aby členovia redakcie jazdili na front a pohybovali sa medzi vojakmi. On sám počas dvojročného šéfredaktorského pôsobenia uskutočnil veľa takýchto riskantných ciest. Posledné roky vojny už pôsobil ako veliteľ politického oddelenia a s 1. a 2. ukrajinským frontom prešiel od Lvova až do Prahy. Nasleduje rozhovor s ďalším novinárom redakcie *Krasnaja zvezda*, Alexandrom Krivickim, ktorý ako jediný respondent nesúhlasil s natáčaním rozhovoru, ale odpovedal na všetky otázky. Pravdepodobne to možno zdôvodniť jeho autorstvom legendy o vojakoch Panfilovovej jednotky. Vojnová kariéra Jevgenija Dolmatovského sa začala v armádných novinách *Karelská šíja*, ktoré patrili leningradskému

okruhu, a končila sa v Berlíne, kde steno-
grafoval priebeh rokovania veliteľa ber-
línskej posádky s generálom Čujkovom
o bezpodmienečnej kapitulácii hlavného
mesta a tiež bol svedkom podpísania ka-
pitulácie všetkých nemeckých branných
síl. Ďalšími autormi rozhovorov boli Jev-
genij Vorobjov, ktorý už desaťrocie pred
vojnou pracoval pre *Komsomolskú pravdu*,
vojnový korešpondent ústredných stranic-
kych novín *Pravda* Michail Baragin, ďal-
ší reportéri *Krasnoj zvezdy* – Ivan Goglov
a Pavel Trojanovskij. Nachádza sa tu tiež
rozhovor s verným Stalinovým zástancom
a obdivovateľom Ivanom Stadňukom, ktorý
pôsobil ako zástupca redaktora divízných
novín *Vorošilovská salva*, následne v no-
vinách 27. armády *Odvaha*. Jeho vojnová
dráha sa končí účasťou pri oslobodzovaní
Viedne a stretnutím so Spojencami v Gra-
zi. Nechýba ani jeden z dvoch sovietskych
vojnových korešpondentov, ktorí pôsobili
na západnom fronte, Danil Kraminov. Be-
sedoval s Montgomerym, zúčastnil sa tla-
čových konferencií Eisenhowera, Bradley-
ho, Pattona a pod. O svojich zážitkoch vo
vojnovom Anglicku a Francúzsku napísal
po vojne aj knihy.

Sovietskych novinárov a spisovateľov,
ktorí už boli známi a pracovali pre veľké
ústredné denníky ako *Pravda*, *Izvestija*,
Krasnaja zvezda, posielali na najťažšie úse-
ky frontu, zúčastňovali sa veľkých bitiek
a udalostí. Ich slová mali veľkú váhu a pô-
sobili na najširšiu čitateľskú obec. Práca
menej známych bola spojená len s jedným
frontom alebo jeho určitou časťou. Do vý-
beru zaradil autor aj Valentina Berežkova,
ktorý ako tlmočník z angličtiny a nemčiny
mal možnosť sledovať zblízka Stalina, Roo-
sevelta, Churchilla, Hitlera i Ribbentropa.
Ako novinár pôsobil až v druhej polovici
vojny. Podobne je tu rozhovor so známym
fotografom Jevgenijom Chaldejom – au-
torom najznámejšej fotografie so vztyčova-
ním sovietskej vlajky nad Reichstagom ako
symbolom sovietskeho víťazstva.

Rozhovory so sovietskymi korešpondent-
mi sú nielen zdrojom cenných informácií,

osobných príbehov, ale aj spôsobu uvažo-
vania a nazerania na rôzne vojnové i povoj-
nové témy. Väčšinou začali rozprávať sami
iniciatívne a potom nasledovali autorove
otázky, ktoré neboli pre nich vždy príjem-
né, ale každý sa ich snažil zodpovedať.

Rozhovory so západnými novinármi ro-
bil autor väčšinou v New Yorku a Chicagu
i v Key Weste na Floride. V čase nacistic-
kého vpádu do Sovietskeho zväzu pôsobilo
v Moskve len sedem západných korešpon-
dentov. Zmenou situácie začali západné
agentúry posielat' na východ svojich najlep-
ších reportérov. Sovietske úrady sa ich však
snažili držať v Moskve a púšťať na front len
vtedy, keď sa situácia vyvíjala priaznivo.
Každý novinár mal tiež prideleného mobi-
lizovaného domáceho spisovateľa.

Jedným z mála amerických novinárov,
ktorí ovládali ruštinu, bol Henry Shapiro.
V Moskve pôsobil s prestávkami 40 rokov.
Absolvoval všetky diplomatické recepcie
a ako zahraničný korešpondent pracoval pre
viaceré americké denníky a magazíny a tiež
pre tlačové agentúry. Už v 30. rokoch sa zú-
častnil, pravdepodobne ako jediný cudzi-
nec, troch veľkých verejných procesov so
Zinovievom, Kamenevom a Bucharinom.
O cenzúre sa vyjadril: „...*najnemilosrdnej-
šie fungovala počas studenej vojny, od roku
1947 až do Stalinovej smrti. Počas vojny sa
písalo omnoho ľahšie, keď Rusi postupovali
a Červenej armáde sa darilo. Pustili nás na
front, dostávali sme správy a mohli písať
zaujímavé články. Na začiatku vojny, keď
Rusi utrpeli veľké porážky... sme mohli čer-
pať materiály len z oficiálnych zdrojov...*“
(s. 152). Henry Cassidy pôsobil v ZSSR už
tiež pred nemeckým vpádom a ako koreš-
pondent *Associated Press* tam zotrval do
roku 1943. Napísal prvú reportáž očitého
svedka odoslanú zo ZSSR po jeho napad-
nutí. Jeho sovietskym sprievodom bol spi-
sovateľ Il'ja Erenburg, s ktorým ho mnohé
spájalo. Nasleduje rozhovor s ďalším z naj-
známejších amerických korešpondentov,
píšucich o ZSSR a Číne, Harrisonom Sa-
lisburym. V ZSSR pôsobil ako spravodajca
United Press v roku 1944 a o tejto krajine

napísal aj vyše desať kníh. Walter Kerr prišiel do ZSSR v období bojov o Moskvu ako korešpondent New York Herald Tribune. Leland Stowe zastupoval Chicago Daily News a svoje reportáže posielal z Nórska, Balkánu, barmského Rangúnu, následne z Číny a zo ZSSR, mohol teda porovnať atmosféru v Čankajškovej Číne a v Moskve. V ZSSR strávil s Iljom Erenburgom týždeň na fronte pri Rževe. Robert St. John ako spravodajca *Associated Press* pôsobil prvé mesiace vojny v Maďarsku, následne v Rumunsku, Grécku, Juhoslávii. Napríklad počas cesty z Juhoslávie do Egypta napísal desiatky článkov na základe rozhovorov s prepravovanými austrálskymi a novozélandskými vojakmi. William Shirer bol svedkom militarizácie Porýnia, anšlusu Rakúska, obsadenia Československa, prešiel horiacou Varšavou, vrátil sa na západný front a reportoval o podpísaní francúzskej kapitulácie v Compiègne. Dlhý žil v Nemecku a jeho *Berlínsky denník* je považovaný za jednu z kníh, ktoré najviac ovplyvnili vzťah Američanov k nacistickému režimu. Známy rozhlasový spravodajca CBS (Columbia Broadcasting System) Larry Lesueuer pôsobil v britskej uniforme najskôr vo Francúzsku, potom prežíval leteckú bitku o Britániu, a keď sa nemecká pozornosť presunula na východ, odišiel do Sovietskeho zväzu. Nasleduje rozhovor s Howardom Fastom, akreditovaným časopismi *Esquire* a *Coronet*, s ďalším rozhlasovým korešpondentom pre CBS, Williamom Dunnom, manželmi Shelley a Carlom Mydansovcami, ktorí skončili v japonskej internácii, s vojnovým korešpondentom časopisu *Time*, ktorého reportáž o následkoch zvrhnutia atómovej bomby bola označená za najlepšie americké novinárske dielo 20. storočia, so známym anchormanom relácie CBS *Evening News*, Walterom Cronkitom, považovaným určité obdobie za najdôveryhodnejšiu osobnosť Ameriky. Počas vojny pracoval pre United Press a sám sa vyjadril: „... videl som všetky aspekty vojny v rôznych jednotkách ... mohol som sa tiež zúčastniť norimberského procesu...“ (s. 283).

Publikované rozhovory poukazujú, okrem iného, na odlišnosť novinárskej práce východných a západných korešpondentov, štýlu písania a myslenia, na ich podmienky, iný status novinára, postoje okolia vo vojenskom i civilnom prostredí a pod. Všetci americkí novinári však spomínajú na stretnutia so sovietskymi ľuďmi so sympatiami.

V tretej časti práce predstavuje B. Šnajder dotazník týkajúci sa 2. svetovej vojny, ktorý vyplňali všetci, s ktorými robil rozhovor. Tvorilo ho 20 otázok zameraných na rôzne udalosti, ktoré boli predmetom najväčších sporov, diskusií a názorových rozdielov medzi Sovietmi a Američanmi, ktorí dobre poznali vojnu z vlastnej skúsenosti. Odpovede na jednotlivé otázky sprevádza hodnotiaci komentár. Z celkového vyhodnotenia dotazníka vyplýva, že odpovede boli výrazne ovplyvnené národnosťou, zovšeobecňovaním osobnej skúsenosti a individuálneho spôsobu vnímania percipienta. Príslušníci oboch štátov považovali svoje názory za pravdivé a objektívne, väčšinou podložené vlastnou skúsenosťou. Rozdielne názory boli vyhodnotené i na povojnové udalosti a od začiatku studenej vojny sa prejavovala rastúca podozrievavosť, vplyv spoločenských stereotypov a propagandy.

Poslednú časť publikácie tvoria všeobecnejšie témy – človek a vojny, muži a vojny. Súčasťou príloh je aj popis zrodu legendy o hrdinských panfilovcoch, skupine 28 vojakov, ktorá pri obrane Moskvy pozdržala nemecký útok, zničila 18 nepriateľských tankov a padla do posledného muža, pričom 29. muža zastrelili spolubojovníci, keďže sa chcel vzdať. Publikácia obsahuje aj fotodokumentáciu a zoznam všetkých 120 účastníkov rozhovorov so základnými biografickými údajmi. A jej názov „Roky nádeje“ v spojení s vojnovými rokmi vychádza zo všadeprítomnej nádeje – nádej, že vojak unikne smrti, že bude mať čo jesť, že vojna sa skončí, že jeho rodina nestráda a pod.

Božena Šedová

WOHLMUTH, Petr (ed.). *VOJENSKÁ SLUŽBA V INTERDISCIPLINÁRNÍ PERSPEKTIVĚ*. Dolní Břežany : Scriptorium, 2022, 174 s., obr., reg. ISBN 978-80-7649-047-5.

Zborník šiestich odborných štúdií, ktoré boli pôvodne prezentované v rámci samostatného vojensko-historického panela na XII. zjazde českých historikov. Zborník je tiež prvým titulom nového edičného radu *Militaria academica*, ktorý vydáva Spoločnosť pro výzkum dějin vojenství.

V prvej štúdii vychádza J. Vojtěch Kessler a Josef Šrámek zo známej premisy, že „pruský učiteľ porazil u Hradce Králové rakúskeho sedliaka“. Skutočnosť, že v prusko-rakúskej vojne roku 1866 zvíťazili pruské vojská formované na základe povinnej vojenskej služby nad rakúskou armádou tvorenou na báze konskripčného systému, považujú síce za dôležitú, avšak upozorňujú na nebezpečenstvo zjednodušovania problematiky. Z uvedenej premisy je potrebné vychádzať len ako z funkčnej skratky, ako z východiskového bodu výkladu reflektujúceho ďalšie súvislosti a dobové determinanty.

Ondřej Král sa venuje geografickému aspektu mierovej dislokácie útvarov rakúskej armády v rokoch 1800 – 1914 na príklade českých krajín. Dislokáciu armády analyzuje postupne v kratších časových úsekoch, v rámci ktorých mu určitá dátová báza umožňuje charakterizovať tiež hlavné črty prístupu najvyšších vojenských a politických činiteľov k správe armády.

Cieľom štúdie Tomáša Kykala a Mareka Fišera je predstaviť pamätníky z vojny ako významný historický prameň pre výskum vnímania povinnej vojenskej služby na území Čiech. Historici vychádzajú z viac ako 60 písomných artefaktov pripomínajúcich priebeh prezenčnej, resp. základnej vojenskej služby, ktoré vznikli v období od 90. rokov 19. storočia do polovice 80. rokov 20. storočia. Sú to spomienky písomnej alebo výtvarnej formy, neskôr fotografie, pozdravy z vojny alebo vojenské tablá. Autori súčasne uvádzajú spôsoby ich dokumentácie

a digitalizácie i perspektívy ich využitia ako historických prameňov.

Jaroslav Kiliás reflektuje historicko-sociálne súvislosti povinnej prezenčnej vojenskej služby v socialistickom Poľsku. Privilegovaná pozícia vyšších tried pretrvala i v socialistickej spoločnosti, ktorá im zaručovala kratšiu a ľahšiu službu. Služba v armáde mala byť povinnosťou hlavne nižších tried. Vo vzdelaných vrstvách vyvolávala negatívne odozvy. Sociálna štruktúra ozbrojených síl tak odrážala štruktúru širšej spoločnosti.

Na základe archivovaných orálno-historických rozhovorov Petr Wohlmuth prináša prierez vplyvom a pôsobením povinnej vojenskej služby na bývalých vojakov v československej socialistickej armáde i Armáde ČR v 90. rokoch. Analyzuje najmä problematiku z hľadiska interpretácie najrôznejších druhov fyzických či imaginárnych únikov zo skúseností a individuálnej pamäti na základnú vojenskú službu. Z autorovho výskumu vyplýva, že nútené absolvovanie povinnej základnej vojenskej služby pre mnohých narátorov predstavovalo taký zásah do subjektivity, že často ešte desiatky rokov potom cítili nutnosť rozprávať o tom, ako sa tomuto zásahu snažili uniknúť. Autor tiež navrhuje typológiu subjektív reprezentujúcich jednotlivé druhy únikov počas služby (únik otupenosťou: alkohol, lieky, drogy; mentálne úniky: kultúrne a pod., úniky pasívne a aktívne).

Posledný príspevok Petra Janouška sa zaoberá pôsobením Čs. samostatného protichemického práporu vo vojne v Perzskom zálive (operácie Púštny štít a Púštna búrka v rokoch 1990 – 1991) z hľadiska jeho personálneho zloženia. Keďže prápor tvorili okrem vojakov z povolania aj vojaci základnej služby, autor konfrontuje činnosť „základňákov“ s profesionálmi, ako aj dôvody, prečo sa rozhodli zúčastniť operácie. Čiastočne sa tiež venuje téme, ako riadiace a veliace kádre vnímali demokratizačný proces prebiehajúci v armáde.

Všetky medziodborovo koncipované vedecké štúdie sú vybavené rozsiahlym

poznámkovým aparátom, zoznamom prameňov a literatúry, niektoré i fotografiami, prehľadovými grafmi, tabuľkami, mapkami a pod. Zborník tiež dopĺňa menný a miestny register a anglické resumé.

Výber publikovaných štúdií dokumentuje zásadný progres v českej vojenskej historiografii za posledných desať rokov. Posun, vyjadrujúci predovšetkým emancipáciu českej histórie vojenstva od evidentne konzervatívnych, neteoretických a pozitivistických koreňov smerom k teoreticky ukotvenej a výskumne reflektovanej histórii vojenstva predstavuje súčasne jeden z dôležitých stimulov pre ďalší rozvoj slovenskej vojenskej historiografie.

Božena Šedová

TOENNISSEN, J. Michael. *OPERATION VARSITY 1945. Die vergessene Luftlandeschlacht.* Wien: Schriftenreihe der Landesverteidigungsakademie Wien, 2024, 187 s.

Autor pplk. Bundeswehru, ročník 1980.

Príslušník síl rýchleho nasadenia sa zúčastnil misií v Afganistane a Mali. Prácu napísal ako poslucháč 23. štátneho kurzu pre dôstojníkov Generálneho štábu na vojenskej akadémii vo Viedni. Ťažisko práce je venované západnému frontu v priestore Dolného Rýna v posledných týždňoch vojny roku 1945.

V úvodnej časti načrtol autor vývoj odborného bádania problematiky 2. svetovej vojny v Nemecku. Konštatuje, že problematika 2. svetovej vojny je od začiatku 21. storočia všeobecne v nemecky hovoriacom priestore odsunutá na okraj záujmu, nakoľko hlavná pozornosť je venovaná civilným obetiam, osudom nasadených cudzincov v zbrojnom priemysle, vojnovým zajatcom, rasovo prenasledovaným a vyhladzovaniu európskych Židov. Vojenská problematika je zameraná na objasňovanie zločinov velenia pri plánovaní a vedení bojovej činnosti. Istou výnimkou je operácia výsadkových vojsk na Kréte, MERKÚR v roku 1941, ktorej je stále venovaná veľká pozornosť. Mýtus tejto operácie

je aj dnes výrazne prítomný aj medzi príslušníkmi Bundeswehru.

Význam nasadenia výsadkových vojsk je spomenutý v súvislosti so vznikom a budovaním tohto druhu vojsk v Nemecku a Sovietskom zväze. Ako prvý impulz je spomenutá udalosť z roku 1930, keď bol vo Voroneži svedkom vojenského zoskoku 12 parašutistov kapitán „tieňového“ Reichswehru Kurt Student, vtedy dôstojník delostrelectva. 12 parašutistov vyskočilo z lietadla Farman F62 Goliath. Padáky použité pri zoskoku boli zakúpené v USA. Okrem už spomenutej informácie zrejme aj ďalší dôstojníci informovali o vzniku „vzdušnodesantných“ síl. Sovietska vojenská veda publikovala údaje o teoretických otázkach nového druhu vojska. Napríklad maršal Tuchačevskij sa zmieňuje o použití výsadkárov pri „hlbkových operáciách“. Velenie Červenej armády vypracovalo v roku 1936 doktrínu vzdušnodesantného vojska a v roku 1939 bolo postavených šesť výsadkových brigád po 3 000 vojakoch.

V Nemecku bolo prvých 800 dobrovoľníkov zaradených do výcviku v roku 1935 a z nich vznikol prvý výsadkový pluk, z dôvodov utajenia označený ako „letecká divízia 7“. Autor k vzniku výsadkového pluku spomína na článok v novinách v Mníchove o hromadnom zoskoku 200 výsadkárov pri manévroch v Sovietskom zväze. Vrcholní predstavitelia režimu to hodnotili ako propagandu, najkritickejší bol Göring. Hitler nechal vystrihnúť článok a o dva dni zavolať Göringovi a urobil príslušné kroky k vytvoreniu výsadkového pluku, ktorého základ tvorilo 800 dobrovoľníkov.

Najväčšia nemecká výsadková operácia MERKÚR, obsadenie Kréty dosiahla určený cieľ, ale za cenu vysokých strát. Padlo 3 339 výsadkárov z 11 000 nasadených a vyhodnotenie operácie hovorí o chaotickom priebehu bojov, zle odhadnutých možnostiach nepriateľskej obrany a neúnosne vysokých stratách. Ako ukázal ďalší vývoj nasadenia výsadkových vojsk, takýto problém platil všeobecne.

Vo Veľkej Británii výsadkové vojsko začali budovať v roku 1940 a v USA v roku

1943 postavili päť výsadkových divízií. Vylodenie v Normandii vyvolalo u spojencov vlnu optimizmu a perspektívu dosiahnutia cieľa do konca roka 1944. Ambiciózny plán presadzoval maršal Montgomery. Operácia Market Garden, nasadenie troch výsadkových divízií, ukázala, aké je riskantné takéto nasadenie.

Plánovanie operácie viedlo k napätiu medzi Montgomerym a Eisenhowerom, ktorý bol skeptický k prerazeniu frontu a úderu do centra hospodárskeho srdca Nemeckej ríše. Znovu sa ukázal problém odhadu možností obrany nepriateľa, kombinovaný so zhoršením poveternostných podmienok, ktoré limitovali podporu zo vzduchu. Dnešné hodnotenie je voči maršalovi kritické a hodnotí ho ako Montgomeryho Waterloo.

Napriek nedosiahnutiu vytýčeného cieľa v operácii Market Garden spojenecké velenie pokračovalo v ďalšom plánovaní výsadkových operácií. Strategickým cieľom bolo prekročenie Rýna v operácii VARSITY. Plánovanie prekročenia dolného toku Rýna bolo zamerané na minimalizovanie rizika a najmä na zabránenie vysokým stratám. Výsadek tvorila americká 17. Airborne Division a britská 6th Parachute Division – celkom 21 000 vojakov, z toho 14 000 výsadcárov a leteckej pechoty. Na operáciu bolo nasadených 1 155 transportných lietadiel a 908 klzákov. Štart prebiehal z 18 letísk v okruhu 150 km od Paríža a z južného Anglicka. Nasadenie klzákov a transportných lietadiel bolo organizačne mimoriadne náročné a problémy boli aj s leteckým personálom. RAF vypomohlo presunom približne 1 400 ľudí.

Strategickým cieľom bolo vytvorenie predmostia v oblasti mesta Wesel, ktoré velenie Wehrmachtu v septembri 1944 vyhlásilo za Festung (pevnosť). Okresné mesto Wesel bolo dôležitou logistickou a takticko-operačnou križovatkou pre nemecké jednotky na západnom fronte.

Spojenci na celom rýnskom fronte vytvárali niekoľko dní umelú hmlu a 24. marca o 6:00 ráno odštartovali prvé lietadlá. Doba letu k cieľu bola približne 3 hodiny.

O 9:35 zoskočilo na plánované miesto asi 1 900 výsadcárov za 15 minút. Do 12:00 bolo na výsadkových plochách už približne 12 000 vojakov a 600 ton materiálu. Cieľ operácie bol dosiahnutý a na predmostie k výsadeku prešla cez Rýn americká pešia divízia.

Napriek polovičným stavom a neúplným jednotkám bolo velenie Wehrmachtu v priestore výsadkovej operácie schopné organizovať obranu. Problém, s ktorým sa pri plánovaní nepočítalo, predstavovalo hlavne 240 protiletadlových diel, prevažne kalibru 20 a 37 mm. Najväčšie straty spôsobila protiletadlová paľba zameraná na výsadkové klzáky. Spojenci mali približne 2 000 padlých, Wehrmacht asi 5 000.

Realizácia operácie VARSITY v posledných dňoch vojny je z dnešného pohľadu ťažko obhájitelná. Generál Eisenhower vo svojich spomienkach venoval operácii len pol strany a maršal Montgomery ju vôbec nespomína.

Na záver autor cituje Montgomeryho, ktorý navrhoval výsadkovú operáciu ECLIPSE na okraji Berlína v posledných dňoch vojny a podobnú operáciu v oblasti Prahy. Argumentoval, že aspoň symbolicky je potrebné ju realizovať, pretože by to rozhodlo neskôr o politickom začlenení Prahy do sovietskej sféry vplyvu.

Karol Kulašik

GRULICH, Josef – ČERNÝ, Václav.
OD SYNA K REKRUTOVI, OD VOJÁKA K VYSLOUŽILCI. Služba v armáde a její vliv na venkovskou rodinu. Jižní Čechy na přelomu 18. a 19. století. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2025, 324 s., ISBN 978-80-7422-540-6.

Poznanie života bežných vojakov, ako aj konfrontácia spoločnosti s vojenským prostredím predstavujú na jednej strane zaujímavú otázku vojenských dejín, ktorá však, čím viac smerujeme do staršieho obdobia, nie je úplne preskúmaná a môžeme povedať, že je pomerne neznáma. Už pri samotnom výskume musíme mať na zreteli, že práve život či myšlienkový svet obyčajného vojaka

nám v období do 19. storočia zostáva často úplne neznámy, pretože len málokto z nich zanechal o svojej vojenskej službe písomné svedectvo. Tak ako v prípade ľudí na okraji spoločnosti, aj tu je pri rekonštrukcii ich života potrebné použiť iné pramene a pokúsiť sa na ich základe priblížiť svet vojakov, ako aj svet poddaných, ktorí boli s armádou konfrontovaní v rámci svojho sociálneho sveta.

Autori predloženej práce, pracovníci Jihočeskej univerzity v Českých Budějovičoch, sa rozhodli pri výskume vojenskej každodennosti využiť bohaté fondy archívov z juhočeského regiónu, ktoré boli už vo viacerých prípadoch využité viacerými českými historikmi na napísanie dôležitých prác z oblasti historickej demografie, dejín kriminality či mikrohistórie. V úvodnej časti tak poskytujú prehľad nielen dostupnej literatúry k danej problematike, ale zároveň poukazujú na využitie archívnych fondov panstiev a centrálnych viedenských archívov (Kriegsarchiv), s ktorými pracovali. Predložená publikácia sa zameriava na obdobie revolučných a napoleonských vojen (1792 – 1815), čím dostala určité makrohistorické rámcovanie.

Ak odrátame úvodnú metodickú časť, práca je rozdelená do ôsmich kapitol, ktoré sa venujú jednotlivým oblastiam vojenského života a spolunažívania vo vidieckom prostredí. Už prvá časť venovaná odvodom poukazuje na problematiku trvania vojenskej služby a verbovania (neskôr konskripcie) vojakov. Až do armádnej reformy arcivojvodu Karola v roku 1802, ktorá znížila dĺžku vojenskej služby z doživotnej na 10 až 14-ročnú podľa druhu zbraní, bola vojenská služba v cisársko-kráľovskej armáde doživotná. Aj z doživotnej služby sa dalo vyňať, najmä ak sa prihliadalo na zdravotný stav vojaka či jeho schopnosť bojovať. Zníženie dĺžky vojenskej služby vytváralo skupinu tzv. vojnových navrátilcov, ktorí sa po skončení služby vracali späť domov a zaradovali sa späť do spoločnosti.

Druhá kapitola sa zaoberá zriadením obrany krajiny v čase napoleonských vojen, a to prostredníctvom vojenských zborov,

česko-moravsko-sliezskej légie arcivojvodu Karola či zemebrany – landwehru. Zachytáva organizáciu a výcvik mužstva práve na konkrétnom panstve. Pre poddaných sa konfrontácia s vojenskou mocou často spájala s povinnosťou zabezpečiť pre armády transport prostredníctvom koní a povozov, čomu sa venuje ďalšia kapitola. Práve tu hrozila strata zvieratá, ako aj ohrozenie na živote, najmä pokiaľ sa tieto povinnosti vyžadovali v čase vojnových ťažení. Kapitola „rodiny vojakov“ vstupuje do sociálneho sveta vojakov a vyslúžilcov, preberá otázku manželského práva, sobášov, demografické údaje, ako boli vek prepustených vojakov, vstup do manželstva, rodinný stav snúbencov, sobáše a pod. Bokom nezostala ani otázka vojenských invalidov, pričom tak ako pri všetkých predchádzajúcich častiach, anotovaná práca ilustruje širšie závery konkrétnymi príbehmi jednotlivých aktérov. Tie majú až mikrohistorický charakter, keď sa autori snažili vysledovať k daným osobám čo najviac podkladov. Posledné časti práce sa venujú otázke zajatcov, dezertérov, poskytovaniu ubytovania (kvartýrov) a predovšetkým problematickému súžitiu vojska a vidieckeho obyvateľstva. Vzťahy neboli vždy ideálne a je tu aj vidieť určitý nadradený postoj vojakov v konaní voči poddaným, pričom sami pochádzali z tejto sociálnej vrstvy. Na strane druhej je zase viditeľný spôsob, ako sa vidiecke obyvateľstvo snažilo obohatiť na vojsku (zvýšenie cien rôznych tovarov, predaj poľnohospodárskych komodít, alkoholu), no stále však ťahalo skôr za kratší koniec.

Anotovaná práca tak prináša v množstve prípadov zaujímavé metodologické postrehy, ako aj výsledky. Poukazuje na rozmanitú využiteľnosť prameňov, ktoré dokážu v mnohých prípadoch „zaľudniť“ dejiny či obohatiť prípadný genealogický výskum vlastných predkov. Slovenská historiografia je pri skúmaní vidieckeho obyvateľstva, v ktorom v predindustriálnom období žila väčšina obyvateľstva krajiny, dlhodobo v akomsi útľme. Grulichovo a Černého dielo tak prináša zaujímavé otázky, metódy, ale aj

odpovede, s ktorými by sa mohol konfrontovať výskum aj na panstvách na našom území. Môžeme tak pevne dúfať, že si táto téma nájde svojho bádateľa aj v slovenskej historiografii.

Michal Duchoň

МИЛЕТИЋ, Марко Б. *ПОЛИТИКА ОДБРАНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (1945-1959)*. Београд : Иститут за савремену историју ; Медија центар „Одбрана“, 2022, 693 стр., илустр., ISBN 978-86-7403-265-7.

Marko Miletić (nar. 1990) je ďalším z mladých srbských historiků, jejichž disertace dostávají knižní podobu. Autor knihy *Ob-ranná politika Jugoslávie (1945 – 1959)* pracoval po studiích v Archivu Jugoslávie a nyní je zaměstnán v Ústavu pro moderní historii v Bělehradě. Spolupracuje s Maticí srbskou na projektu Srbského biografického slovníku a Srbské encyklopedie. Co my vlastně víme o vojenské politice a jugoslávské armádě v poválečném období vůbec? Do-volím si říci, že prakticky nic. Možná jsme v dřívějších dobách po rezoluci Informbyra z roku 1948, kdy se Jugoslávie ocitla před krachem po přerušení veškerých styků s východním blokem, slyšali především o americké vojenské pomoci z první poloviny padesátých let a pak již pouze letectví specialisté zaznamenali vývoj a produkci jugoslávských proudových letounů Soko G-2 Galeb, Soko J-22 Orao nebo Soko J-21 Jastreb a co nám jistě neuniklo, že se Jugoslávie stala jedním z nejvýznamnějších zahraničních uživatelů čs. samohybného protiletadlového dvojkanonu vz. 53/59 na podvozku Praga V3S. Ale to se týkalo již šedesátých a pozdějších let minulého století. Autorova kniha tak pro nás musí být objevná. A je. Miletić využil množství fondů ze srbských archivů, odbornou a memoárovou literaturu a dobový tisk, zároveň si posteskl, že některé fondy byly neúplné a co překvapí, i dosud nedostupné. Autor svou knihu zarámoval geopoliticko-vojenským postavením Jugoslávie mezi dvěma znepřátelenými bloky, neboť se

nacházela na dvou základních strategických směrech v jižní části možného budoucího evropského bojiště: panonsko-lombardském a vardarsko-moravském. Západní blok by kontrolou jugoslávského území zabezpečil pozemní spojení se svým jižním křídlem, kdežto východní blok by kontroloval Jaderské moře a střední část Středozemního moře na úkor západního bloku. Autor při rozebírání jednotlivých otázek týkajících se obranné politiky Jugoslávie v poválečném období musel přihlížet ke třem fázím jejího zahraničně-politického postavení. Po naprosto brutální válce na jejím území, která měla charakter osvobozenecský, bratrovražedný, ideologický i nacionální, kdy jako vítěz na jejím konci se ukázala komunistická strana, se Jugoslávie stala nejvěrnějším spojencem Sovětského svazu. Neměla však ustálené hranice, zejména v otázce statusu Terstu a Julské krajiny a vměšovala se do občanské války v Řecku, což přivádělo západní blok až k protijugoslávské hysterii. Přišla však rezoluce Informbyra, která přivodila zpretrhání veškerých styků s východním blokem, což přivedlo Jugoslávii v druhé polovině roku 1948 a počátkem roku 1949 prakticky k plné mezinárodní izolaci, takže v politickém a státním vedení země převládl názor, že země stojí před krachem umocněným ještě nebezpečím hladomoru ze sucha a následné neúrody. Vedení země počítalo s možnostmi, i když jak se ukázalo nereálnou, vojenského napadení ze strany východního bloku. Všeobecný strach a nejistota se staly každodenním údělem obyvatel. Jako východisko z této situace se jevila spolupráce se Západem. To byl jediný způsob zachování existence. Ekonomická a vojenská pomoc ze Západu, zejména ze Spojených států, pomohly Jugoslávii překonat krizi, do které se dostala po rozchodu s východním blokem. I když tato pomoc nebyla podmíněna žádnými politickými ústupky, přesto se podepsala pod určité změny v Jugoslávii. Jednou z nich bylo postupné sblížení se a alespoň nepřímé zapojování se do NATO. Stalinova smrt a proces normalizace vztahů se Sovětským svazem kulminující v roce 1955 daly vede-

ní země možnost, aby Jugoslávie postupně omezila spolupráci se Západem. Mohla tak započít etapa, která by Jugoslávii přivedla na cestu nového zahraničně-politického kurzu – odstupu od obou bloků ústící do spolupráce s afro-asijskými zeměmi a k politice neangažovanosti, nezúčastněnosti.

Autor se po předmluvě a po úvodu zabývá v kapitole *Koncept, doktrína a válečné plány* vývojem jugoslávské obranné politiky a doktríny. Důležité místo zde zaujímá analýza jugoslávských válečných plánů jak proti Západu, tak Východu, včetně válečných plánů balkánských spojenců, tj. Turecka a Řecka v rámci Balkánského paktu. Obranná politika Jugoslávie nebyla v období 1945 – 1958 z mnoha důvodů teoreticky definována. Teprve rok 1958 přinesl koncept všelidové obrany, kde základní složku představovala centralizovaná armáda. Je zajímavé, že do roku 1948 se předpokládaly ve válce frontové boje a žádná vážnost se nepřisuzovala partyzánské válce v týlu nepřítele, kde měli Jugoslávci nejvíce zkušeností. Po roce 1948 se již předpokládala kombinace bojů na frontě i v týlu nepřítele, opouštěla se sovětská praxe a byly brány do úvahy poznatky z národně-osvobozenického boje za druhé světové války, ale dokonce zkušenosti srbské armády z období balkánských válek a z první světové války! Od poloviny padesátých let už převládalo poznání, že těžiště bojů se musí jednoznačně přizpůsobit momentální válečné situaci, takže jednou je rozhodující činnost na frontě, jednou v týlu nepřítele, jedno bez druhého nepůjde, ale za všech okolností se musí udržet neustálá kontrola území a bezprostřední spojení s lidem. Přešlo se také k vytváření masových partyzánských oddílů, tj. oddílů lidové obrany, ze kterých v roce 1968 vznikla územní obrana. Kapitola *Orgány obranné politiky* se zabývá úlohou hlavních aktérů v obranné politice Jugoslávie. Na prvním místě rozhodujícím postavením vrchního velitele, kterým byl Josip Broz Tito, dále činností komunistické strany v armádě, která došla k významným změnám po reorganizaci komunistické strany na svaz komunistů a po prohloubení

tamního samosprávného systému zrušením hlavní politické správy a funkce politických komisařů a jejich nahrazením jinými orgány. Svazovými orgány, které se zabývaly obrannou politikou, byla vláda a ministerstvo národní obrany, resp. státní sekretariát pro národní obranu, ale po roztržce s východním blokem se vytvořil svazový koordináční výbor národní obrany, dále stejné orgány na úrovni svazové státní správy, ale i při vládách republik, oblastních, městských a okresních lidových výborech. Autor upozorňuje na roli armády a především jejího generálního štábu, který přijímal plány organizace a vývoje armády a vším, co s armádou souvisí (mobilizace, velitelský sbor, výzbroj apod.). V knize je důležitá kapitola *Mezinárodní podmínky obranné politiky*, která podrobně rozebírá úzký vztah k Sovětskému svazu (1945-1948), dodávky jeho výzbroje a vojenského materiálu, který byl často vyroben a použit v druhé světové válce a po válce „přetřen, upraven a dodán jako nový.“ Důležitá byla přítomnost sovětských vojenských poradců na žádost jugoslávské strany. Po roztržce přebírala jugoslávská historiografie propagandistické teze o tisících a tisících poradců, aby ukázala hegemontické záměry Sovětského svazu. Nový historický výzkum prokázal časté střídání poradců, ale ani v jednom okamžiku nepřekročil jejich počet číslo 150. Pokud se týče vojenské spolupráce s dalšími zeměmi východního bloku, autor zmiňuje Albánii, kam směřovala jugoslávská pomoc, dále Bulharsko, které bylo pod sankcemi mírové dohody a bylo povinno omezit svou armádu, takže předalo Jugoslávii 291 letounů různých typů, aby nemusely být zničeny. Za pozornost stojí i Československo, kde se předpokládala spolupráce ve vojenském průmyslu, ale autor uvádí i případný nákup určitého počtu letounů Zlín Z-381 a K-65 Čáp. Jugoslávské velení muselo po roztržce přijmout okamžitě nezbytná opatření, neboť sovětské poradcí byli dobře obeznámeni se situací jugoslávské armády. Došlo k přečíslování útvarů od armády až do samostatných praporů, změny v číslování polních pošt

a přemísťování útvarů do jiných posádek. Autor se věnuje i otázce přibližování se Jugoslávie k Západu a otázce spolupráce se zeměmi NATO (1950 – 1958), což byl důsledek roztržky s východním blokem a nebezpečí útoku ze strany sousedních zemí Maďarska, Rumunska, Bulharska a Albánie s podporou Sovětského svazu. Jugoslávie měla v druhé polovině roku 1948 a v průběhu roku 1949 takové vojenské problémy, že bez západní pomoci by se neobešla. Západ, zejména Spojené státy, došel v roce 1950 k závěru, že Jugoslávie nutně potřebuje vojenskou pomoc. Rozhovory o vojenské pomoci se vedly na státní i armádní úrovni, do Jugoslávie přišla v roce 1951 americká vojenská mise. Dodávky americké vojenské výzbroje (letadel, obrněné techniky, lodí, výzbroje pro pozemní vojsko apod.) se uskutečnily v letech 1951 – 1958, britská pomoc měla symbolickou hodnotu v dodávce víceúčelových letounů typu de Havilland Mosquito. Vedly se také rozhovory o začleňování Jugoslávie do západního obranného systému, což mělo vyústit do včlenění Jugoslávie do NATO a to i skrze tzv. Balkánský pakt utvořený s Tureckem a Řeckem, čemuž oponuje srbský historik Bojan Dimitrijević, který jako základ přibližování Jugoslávie k NATO vidí v její účasti na americkém Programu společné obrany. Jugoslávie se tomu však bránila, nechtěla se angažovat na straně Západu proti východnímu bloku, pokud by nebyla sama napadena. Autor podrobuje vztahy a rozhovory s Tureckem a Řeckem podrobnému rozboru. Nevyhýbá se procesu smíření se Sovětským svazem po roce 1953 a vztahem vůči Varšavské smlouvě, kdy se pomalu obnovovaly vojenské vztahy. Sovětský svaz navštívily nejprve v roce 1955 delegace jugoslávského letectva a jugoslávského námořnictva, aby v následujících dvou letech následovala série vzájemných návštěv. Jugoslávci měli velký zájem o proudový přepadový letoun MiG-19 a další soudobou sovětskou techniku, ale Sověti se obávali, že by byla dostupná Američanům, iritovala je přítomnost americké vojenské mise v Bělehradě. Překvapí, že Jugoslávci dali Sovětům

tajnou nabídku na dodání proudového letounu North American F-86G Sabre, středního tanku M-47 Patton, trenažéru pro lety ve složitých meteorologických podmínkách a radarů z americké vojenské pomoci! Zhoršení jugoslávsko-sovětských vztahů koncem roku 1957 přineslo i přerušení vojenských kontaktů, k jejichž obnově došlo až v roce 1961. Vztah k Varšavské smlouvě byl stejně negativní jako k NATO, podle Jugoslávců šlo v obou případech o ideologická seskupení, což neodpovídalo Chartě OSN. Jugoslávie se zde nechtěla angažovat, do Varšavské smlouvy, stejně jako do NATO odmítala vstoupit. Naprosto objevené jsou části knihy týkající se spolupráce se třetími zeměmi v padesátých letech, kterým Jugoslávie dodávala vojenský materiál. Jugoslávie navázala úzkou vojenskou spolupráci s Barmou, dále s Egyptem, Sýrií, Indonésií a podporovala alžírskou Frontu národního osvobození. Kapitoly *Lidské zdroje, Vojenské hospodářství, Budování infrastruktury a obranná politika, Věda ve službách branné politiky* podrobně rozebírají naznačené oblasti rozvoje vojenského potencionálu Jugoslávie se všemi z toho vyplývajícími nedostatky málo rozvinuté země pod tlakem velmocí. Autor se nevyhýbá všem kontroverzním otázkám, jako příklad uveďme jeho rozbor značné zmetkovitosti ve zbrojní výrobě podložený patřičnými číselnými údaji.

Knihu doprovází soubor 63 fotografií, v němž fanoušky tankové techniky zaujme fotografie pěti tanků *Vozilo A*, což byl jugoslávský pokus o výrobu vlastního tanku, ale šlo o kopii sovětského tanku T-34/85 s malými úpravami. Všech pět vyrobených kusů bylo představeno na prvomájové přehlídce v roce 1950, ale k sériové výrobě nedošlo. Věže všech tanků s upevněným kulometem byly opatřeny vlasteneckými hesly, např. *Tito-ÚV-Strana*. Obálku knihy pak tvoří barevná fotografie tohoto tanku s vojáky a montéry a heslem *Náš průmysl-Naší armádě*. Knihu lze vřele doporučit všem zájemcům o jugoslávské vojenství v padesátých letech minulého století.

Oldřich Pejs

DIMITRIJEVIĆ, Bojan B. *OD JNA DO SRPSKE VOJSKE : SRPSKA VOJNA ISKUŠENJA NA KRAJU 20. VEKA.* Beograd : Institut za savremenu istoriju ; Medija centar „Obrana“, 2022, 375 str., ilustr., ISBN 978-86-7403-264-0 (ISBN 978-86-335-0811-7).

Bojan Dimitrijević je nejznámějším srbským vojenským historikem, který má na svém kontě jako autor nebo spoluautor více jak 80 publikací a více jak 130 článků doma i v zahraničí. Jeho kniha *Od JNA k srbskému vojsku. Srbské válečné zkoušky koncem 20. století* představuje vlastně souhrn jeho (či ve spoluautorství) článků již dříve publikovaných, nebo jiných autorů vhodně doplněných, některé jsou v angličtině. Ukazuje přelomové období v historii vojska na území Jugoslávie od počátku války ve Slovinsku v roce 1991 až do konce prvního desetiletí 21. století. Autor připomíná, že Jugoslávská lidová armáda (JNA) byla vnímána jako vojsko všech občanů socialistické Jugoslávie pod ideologií komunismu skrze organizaci Svazu komunistů s jeho politikou bratrství a jednoty s dědictvím národně-osvobozenického boje za druhé světové války. Armáda tak představovala nadnárodní entitu, oddanou a věrnou „Titovi a straně“, která však na vnitrostátní politické problémy a rozbroje, jež podstoupila v devadesátých letech minulého století, vlastně nebyla připravena. Krátkodobá válečná zkouška, která se odehrála ve Slovinsku, znamenala začátek konce jednoty Jugoslávie a její mnohonárodní armády. Autor se věnuje bojům ve Slovinsku v Severním Přímoří, což je ovlivněno jeho osobním vztahem k tomuto kraji, autor si zde odbýval rok své vojenské služby. Následovaly střety v Chorvatsku, kde JNA hrála celkem nejasnou úlohu tzv. „tampon-zóny“ mezi srbskými a chorvatskými paravojenskými silami. Boje, které se zde odehrávaly v průběhu podzimu 1991, jsou v Srbsku označovány jako občanská válka, kdežto v Chorvatsku jako srbská agrese. Autor se konkrétně zabývá použitím obrněných jednotek JNA v bojích v Chorvatsku.

Po přijatém příměří počátkem ledna 1992 se boje přenesly na území Bosny a Hercegoviny, kde se rozvinuly do nečekaných rozměrů, zde se často měnila spojenectví a strádaly tisíce vojáků a civilistů. Intervencí vzdušných sil NATO a americkou diplomacií se válka skončila na podzim 1995. Autor ukazuje, jak se interpretují boje na srbské straně, na chorvatské straně a na bosenské straně. Srbská strana je znovu a znovu označována za agresora, přičemž se zapomíná, že chorvatské ozbrojené síly vstoupily na území Bosny a Hercegoviny ze severu s cílem přetnout srbský etnický prostor a oddělit Srbskou Krajinu od východní Bosny a Srbska. Na bosenské straně se vše interpretuje jako vpád paravojenských sil ze Srbska, Srbové jsou povstalci, proti nimž se zasáhne vojenskou silou, neboť jde o nacisty. Autor, jak je jeho záměrem, si všímá především postojů a účasti JNA v těchto bojích v různých bosenských a hercegovinských krajích, přičemž situace zde byla ovlivněna odchodem značného počtu vojáků JNA do rámce nového státu - Svazové republiky Jugoslávie.

Autor se také věnuje Vojsku Republiky Srbské, v počáteční fázi pod jménem Vojsko Srbské republiky Bosny a Hercegoviny, ve čtyřech úrovních velení – strategického (vrchní velení a hlavní štáb a jemu podřízené čtyři týlové bázy), operačního (šest sborů pozemního vojska a letectvo s protivzdušnou obranou), operačně-taktického (operativní a taktické skupiny podle potřeb časově ohraničených úkolů), taktického (brigády, pluky a samostatné prapory). Během války sloužilo v tomto vojsku 30 generálů. Do jeho jednotek byli přijímáni důstojníci a poddůstojníci JNA – Srbové narození na území Bosny a Hercegoviny a pak ti, kteří se hlásili z ostatních krajů bývalé Jugoslávie, hlavní břemeno nesli důstojníci a poddůstojníci v záloze, sloužili i někteří vojáci nesrbské národnosti. Ve vojsku se mělo v srpnu 1994 nacházet 2926 profesionálních vojenských osob. Koncem války se početní stav Vojska Republiky Srbské blížil 210 000 mužů a žen. Autor rozebírá sestavy jednotlivých sborů a dalších jednotek.

Právě odchod jednotek JNA způsobil kolaps zbylých srbských jednotek a linie jejich obrany, takže západní část Srbské Krajiny zůstala bez spojení se Srbskem. Tuto nebezpečnou situaci řešila válečná operace, která dostala název Koridor 92. Autor se následně podrobně zabývá další vojenskou operací Lukavac 93. Nevyhýbá se ani zločinům u Srebrenice pod názvem Co se událo v Srebrenici v červenci 1995, což uvozuje slovy „Srbští váleční protivníci a jejich poválečná historiografie, publicistika a memoaristika a ještě více Haagský tribunál svým jednáním, vytvořili dominantně negativní obrázek o událostech, na nichž se podílelo Vojsko Republiky Srbské ve válce 1992-1995.“ Autor se snaží seřadit události této krvavé epizody tamní války, tak jak šly časově za sebou, a klade si řadu otázek, především zda šlo o plánovanou likvidační akci. Podle něho vytváření negativního stereotypu o Srbech v západní společnosti pod hlavičkou srbská agrese a etnické čištění se stalo úvodem k vojenské intervenci NATO.

Následuje kapitola Závěrečná zpráva o Srbském Vojsku Krajiny zabývající se počátkem a průběhem chorvatské agrese vůči Republice Srbská Krajina, organizací srbského velení a prací jejího hlavního štábu, morálkou srbských vojáků, ztrátami v průběhu bojů, prací týlu. Srbské Vojsko Krajiny se považovalo za součást Vojska Jugoslávie, odkud ovšem nepřišla potřebná pomoc. Ze zprávy srbského velitele genplk. Mile Mrkšiće pak vyplývá, že Srbské Vojsko Krajiny se bez pomoci nemohlo udržet a utrpělo porážku. Autor se následně věnuje válce v Kosovu v letech 1998 – 1999, což uvozuje přeformováním JNA do Vojska Jugoslávie 19. května 1992, zabývá se stavem letectva a protivzdušné obrany, dále tím, co předcházelo útoku NATO na Jugoslávii v roce 1999, jaká dilemata prožívalo jugoslávské vrchní velení, neopomíná vyhlášení válečného stavu 24. března 1999, vzdušné útoky NATO, zahájení diplomatických rozhovorů a konec vzdušné operace NATO. Autor připouští, že jugoslávské stíhací letectvo se ukázalo jako podřadné oproti leteckým silám NATO, zou-

falé pokusy odporu ze strany stíhacích letounů MiG-29 skončily neslavně.

Autor nevynechává neutrální postoj jugoslávské armády při přechodu moci v říjnu 2000 po všeobecných volbách a pádu režimu Slobodana Miloševića, i když armáda byla v podstatě připravována k zásahu proti opozici, ani jednotky pro speciální operace resortu státní bezpečnosti se v této době bojově neangažovaly. Armáda se postupně reformovala, období let 2000 – 2009 lze charakterizovat jako období partnerství s NATO s přechodem do vojenské neutrality Srbska, neboť svazek Černé Hory a Srbska se 21. května 2006 rozpadl.

Kniha představuje určitou mozaiku, kde si čtenář může vyhledat podrobnosti k vybraným vojenským otázkám ze srbského pohledu. Osobně mě na s. 125 – 129 zaujal popis leteckého střetnutí nad Bosnou a Hercegovinou 28. února 1994, který autor publikoval již v knize *Letecká válka nad Republikou Srbskou a Republikou Srbská Krajina* v roce 2017. Ve vzduchu se nacházelo 6 proudových letounů J-21 Jastreb (Jestřáb) a 2 proudové letouny J-22 Orao (Orel) s cílem bombardovat továrny v muslimských rukou. Srbské stroje byly zachyceny letounem včasné výstrahy AWACS. Jakmile piloti Orao zahlédli americké F-16, radši se vytrahili. Skupině Jastrebů bylo signalizováno, aby přistála nebo opustila zónu zákazu letů. Srbští piloti nereagovali. Hlídkující F-16 ze sestavy 526. Squadron 86. Wing nejprve napadly tři srbské letouny a následně další americká formace ještě dva. V prvních dvou zasažených letounech Jastreb zahynuli kpt. I. tř. Ranko Vukmirović (naražil do vrcholku hory a stroj se převrhl) a kpt. Goran Zarić (katapultoval se v malé výšce a padák se mu neotevřel). Dalším dvěma – kpt. I. tř. Uroš Studen a kpt. Zlatko Mikerević – se podařilo zasažené letouny opustit, zatímco kpt. Zvezdan Pešić zahynul při explozi letounu. Kpt. I. tř. Zlatan Crnalić s poškozeným letounem přistál na mateřském letišti. Srbská strana dementovala, že by šlo o jejich stroje, přeživší piloti nesměli o ničem hovořit. Z úmrtích listů padlých letců se vytratila jejich profese „pilot“.

Oldřich Pejs

KRONIKA

NEDOBYTNÁ SKALA: GIBRALTÁR A JEHO VOJENSKÉ PAMIATKY

Gibraltár – malá bodka na mape sveta s veľkým strategickým významom. 6,8 km², kde nájdete asi najväčšiu koncentráciu vojenských pamiatok na svete a kde je viac podzemných tunelov ako ciest na povrchu. Ústrednou časťou Gibraltáru, ktorá ho aj najviac definuje, je Gibraltárska skala (The Rock). 426 m vysoký skalný masív kontrolujúci dopravnú tepnu medzi Stredomorím a Atlantikom – Gibraltársky prieliv – z ktorého je za dobrého počasia vidieť až do Afriky, konkrétne do Maroka. Zároveň je to jediné miesto v Európe, kde žijú vo voľnej prírode opice – makaky. Svojou prítomnosťou dotvárajú špecifický charakter tohto jedinečného miesta, kde sa písala svetová história.

V tieni polmesiaca

Vojenské dejiny Gibraltáru sa začali písať od roku 711, keď sa moslimskí Mauri pod velením Tárika ibn Zijáda vylodili na Pyrenejskom polostrove a podmanili si Vizigótske kráľovstvo. Práve v mene tohto arabského vojvodu je pôvod názvu Gibraltár – *Džebel Táriq*, vrch Táriqa. Prvé opevnenia tohto strategického bodu však vznikli až v 12. storočí, keď sa zvýšila hrozba zo strany kresťanských štátov, najmä Kastílie. V roku 1309 bol slabo opevnený Gibraltár dobytý kastílskymi vojskami, avšak nadvláda trvala iba do roku 1333. Nasledujúcich vyše 100 rokov pokračovali viaceré pokusy o opätovné dobytie zo strany Kastílie, ktoré sa definitívne skončili v roku 1462. Tak sa skončila moslimská éra trvajúca 751 rokov.

Z tohto obdobia sa do dnešných dní zachoval iba *Maurský hrad* (Moorish castle), prestavaný po roku 1333, keď Abu'l Hassan znovu dobyl Gibraltár. Bližší pohľad na vežu ukazuje množstvo bojových stôp od katapultov a delových gúľ, ktoré stavba utŕžila počas rôznych obliehaní a bitiek o toto územie. Okrem vnútornej expozície venovanej histórii maurskej nadvlády je najväčšou atrakciou hradná veža s nádherným výhľadom na veľkú časť dolného mesta, prístav a hlavne na ikonické letisko. Pri hrade sa nachádza jeden z viacerých vstupných bodov na návštevu Gibraltárskej prírodnej rezervácie, ktorej súčasťou sú aj vojenské pamiatky Gibraltáru, teda i Maurský hrad.

Od Španielov k Britom

Pod španielskou nadvládou mesto Gibraltár výrazne upadlo. Koniec moslimskej nadvlády v Španielsku značne znížil strategickú hodnotu polostrova a stredoveké opevnenia naďalej chátrali. Zmena prišla až po ničivom nájazde berberských pirátov v roku 1540, ktorá podnietila stavbu nových opevnení. Najdôležitejším opevnením zo španielskeho obdobia, ktoré sa neporušené zachovalo až do dnešných dní, je *Múr Karola V.* (Charles V Wall). Prepája hornú časť Gibraltárskej skaly so spodnou a chráni mesto z južnej strany. Zároveň hradba slúži ako schody, vďaka ktorým viete prekonať značný výškový rozdiel a dostať sa až na hrebeň skaly. Tu stretnete i najväčšiu koncentráciu makakov.

Kľúčovým obdobím pre dejiny Gibraltáru je vojna o španielske dedičstvo (1703 – 1714), počas ktorej sa ho spojenej anglo-holandskej flotile pod velením Sira George Rooka 4. augusta 1704 podarilo z dôvodu nedostatočnej obrany obsadiť. Ešte v tom istom roku sa však novonadobudnutá strategická pevnosť stala terčom opačného pokusu o dobytie, tentokrát zo strany Španielska a jeho spojenca Francúzska. Polročné obliehanie zo súše i mora však neprinieslo úspech a v konečnom dôsledku zmarilo snahy o dobytie Gibraltáru až do skončenia vojny o španielske dedičstvo v priebehu roku 1713. Podpisom Utrechtského mieru 12. apríla 1713 získala britská koruna Gibraltár do trvalého vlastníctva. Pokusy o jeho opätovné získanie zo strany Španielska však nekončili. Druhý pokus, rovnako neúspešný, nasledoval v roku 1727. Najväčší a vlastne aj posledný španielsky pokus o násilné obsadenie sa udial uprostred americkej vojny za nezávislosť, keď Španielsko v roku 1779 (Francúzsko rok predtým) vyhlásilo vojnu Veľkej Británii.

Veľké obliehanie Gibraltáru (1779 – 1783)

V polovici roka 1779 využilo Španielsko situáciu, že Veľká Británia bola v Severnej Amerike plne sústredená na boj proti americkým revolucionárom a ich francúzskym spojencom. Jej hlavným cieľom bolo opätovne získať Gibraltár. Obliehanie zo súše i z mora trvalo dlhé 3 roky a 7,5 mesiaca od júna 1779 do februára 1783.

Zraniteľná gibraltárska posádka o sile 6000 mužov pod vedením Georga Augustusa Eliotta bola blokováná spočiatku iba Španielmi, ale blokáda sa ukázala ako neúspešná, pretože dva záchranné konvoje vplávali nerušene napriek prítomnosti španielskych flôt. Začiatkom roka 1782 španielskych obliehateľov posilnili francúzske sily a ich počty presiahli viac ako 65 000 vojakov.

Obrana Gibraltáru spočívala v mohutných mestských hradbách (Line wall) na čele s Veľkou batériou (Grand Battery) a Kráľovským bastiónom, ktoré chránili mesto zo súše, ale i zo strany mora. V súčasnosti je veľká časť tohto opevnenia voľne dostupná pre návštevníkov vo forme pešej zóny s množstvom lavičiek, stromami a v neposlednom rade dobovými kanónmi. Dôležitá časť obrany bola vybudovaná na severnej strane

Gibraltárskej skaly, ktorá tvorila prirodzenú, priam neprekonateľnú obrannú líniu. Nachádzali sa tu početné delostrelecké batérie a obranné línie – Kráľovské, Kráľovnine a Princove línie.

Avšak najväčšiu pozornosť si zaslúžia *Tunely Veľkého obliehania* (The Great Siege Tunnels). Podnetom na výstavbu tunelov bola potreba posádky zakryť slepý uhol na severovýchodnej strane skaly. Jediným riešením na zakrytie tohto uhla bolo delo umiestnené na skalnom pilieri známom pod menom „The Notch“. Pre zvislú stenu útesu nebolo možné vybudovať cestu, a tak seržant Henry Ince z jednotky Vojenských remeselníkov (Soldier Artificer Company – predchodca dnešných Kráľovských inžinierov) navrhol vykopať tunel, aby sa k nemu dostal. Plán bol schválený a stavebné práce sa začali 25. mája 1782. Práce sa vykonávali ručne, prevažne pomocou kladív a páčidiel či s pomocou pušného prachu. Počas pomalej a nesmierne náročnej práce trpeli slabým vetraním. Problém sa vyriešil vyrazením malého otvoru v útese. Okamžite sa však zistilo, že by to poskytlo vynikajúcu palebnú pozíciu.

Na konci obliehania sa v novovytvorenej Windsorskej galérii nachádzali štyri delá namontované na špeciálne vyvinutých „sklápacích lafetách“ (vynález vojenského inžiniera Georga Fredericka Koehlera), ktoré im umožňovali strieľať smerom nadol na španielske pozície. K skalnému pilieru sa podarilo dostať až po skončení obliehania v lete 1783 a namiesto umiestnenia dela nad ním bol zárez vyhlbený zvnútra, aby sa vytvorila široká palebná miestnosť. Kopáči ju pomenovali Sieň svätého Juraja. Neskôr bola vybavená až siedmimi delami. Strieľne možno zreteľne vidieť na svahoch Gibraltárskej skaly pri priblížení sa z pevniny i z mora. Razenie tunelov pokračovalo ďalej a do roku 1790 bola celková dĺžka tunelov úctyhodných 1200 m. Pôvodne boli strieľne vybavené závesmi z tkaných lán, ktoré chránili delá a delostrelcov pred nepriateľskou paľbou a bránili iskrám a dymu vnikáť späť do strieľní. Ako ďalšie bezpečnostné opatrenie bolo každé delo izolované mokrou handrou zavesenou nad ním na lane, aby sa zabránilo zapáleniu zvyšného pušného prachu iskrami.

V súčasnosti patria Tunely Veľkého obliehania k najväčším atrakciám na Gibraltárskej skale. Návštevník sa môže o pohnutých dejinách tohto miesta dozvedieť formou informačných tabúl, audiovizuálnych ukážok, dobových máp a ilustrácií s množstvom informácií. Prvou časťou je Windsorská galéria, ktorá návštevníkov po klesajúcom vybetónovanom chodníku zavedie k najväčšiemu lákadlu – Sieni svätého Juraja. Sieň je vybavená siedmimi delami, nie však dobovými z čias Veľkého obliehania, ale modernejšími z druhej polovice 19. storočia. V celom tunelovom systéme je i množstvo figurín v dobovom oblečení, ktoré znázorňujú činnosti, ktoré tu vojaci vykonávali počas obliehania. Nájdeme tu delostrelcov, kopáčov, veliacich dôstojníkov. Figuríny pôsobia priam živo, nie sú v strnulej polohe a každá má iný výraz či emóciu v tvári. Kto patrí medzi milovníkov vojenskej histórie a podzemných tunelov, bude určite nadšený. Nevýhodou však môže byť to, že ide o jedno z miest v Gibraltári, ktoré navštevuje najväčší počet turistov. Jedno upozornenie na záver: vyšší návštevníci si budú musieť dávať občas pozor na hlavu.

Gibraltár v období pred 2. svetovou vojnou

Od skončenia Veľkého obliehania v roku 1783 až po 2. svetovú vojnu sa Gibraltár nedostal do akútneho nebezpečenstva. Napriek tomu počas tohto obdobia bola obrana intenzívne modernizovaná, hlavne od konca 19. storočia. Vznikali delostrelecké batérie s otočnými delovými vežami chrániace vstup zo španielskej pevniny a ešte početnejšie otočené na

obranu zo strany mora. Medzi najznámejšie, ktoré sa dajú aj navštíviť, patria Princess Anne's Battery a Princess Caroline's Battery, ktoré sa nachádzajú v blízkosti Tunelov Veľkého obliehania na severnej strane Gibraltárskej skaly. *Napier of Magdala Battery* chránila juhozápadnú časť pred útokom z mora. Jej hlavnou výzbrojou je 100-tonové delo Armstrong kalibru 450 mm z roku 1883. Išlo o najväčšie delo na svete, ktoré používalo čierny pušný prach. Do súčasnosti sa zachovali iba 2 exempláre. Okrem Gibraltáru je druhý kus umiestnený v Rinella Battery na Malte.

Azda najstrategickejšie sú umiestnené *O'Hara's Battery* a *Lord Airey's Battery* nachádzajúce sa na južnom cípe skaly vo výške okolo 400 m. Delové veže z roku 1901 s kalibrom 9,2 palca (233,7 mm) dosahovali maximálny dostrel 26,7 km, čo by stačilo i na prestrelenie Gibraltárskeho prielivu až na africkú pevninu. Obidve batérie sú od roku 2010 dostupné verejnosti. Okrem samotných delových veží je súčasťou batérií i podzemná časť, kde sa nachádza strojovňa, výstavná miestnosť s delostreleckými granátmi, náčrtmi, mapami a tunel prepájajúci obe batérie.

Koncom 19. storočia sa opäť rozbehli intenzívne práce na razení tunelov. Súviselo to aj s tým, že Gibraltár sa stal významnou námornou základňou so suchými dokmi, ktorá po otvorení Suezského prieplavu nabrala na význame. Pri stavbe tunelov boli využité početné jaskyne v Gibraltárskej skale, ktoré sa spolu s novými tunelmi použili okrem vojenských účelov aj na vybudovanie podzemných nádrží na dažďovú vodu, keďže britská základňa trpela dlhodobým nedostatkom vody. Najvýznamnejším tunelom postaveným v tomto období bol *Tunnel Admiralty*, ktorý v dĺžke 963 m prechádza z východu na západ popod Gibraltársku skalu. Počas 2. svetovej vojny v ňom boli vybudované priestory s rozlohou 3000 m², ktoré sa stali jedným z najmodernejších komunikačných centier v danej dobe. Mal vlastné systémy pre čerstvý vzduch, elektrinu, osvetlenie a komunikačné spojenie s vonkajším svetom. Tunel slúžil ako kľúčové veliteľstvo pre spojenecké operácie a nachádzalo sa v ňom Veliteľstvo spojeneckých síl (AFHQ) pod vedením generála Dwighta D. Eisenhowera. Z tejto podzemnej základne Eisenhower plánoval operáciu Torch, inváziu spojencov do severnej Afriky v novembri 1942. V súčasnosti sa tunel využíva ako vysoko zabezpečené dátové centrum prevádzkované spoločnosťou Continent 8 Technologies. Pre verejnosť nie je prístupný.

Gibraltár vo víre 2. svetovej vojny

Opätovný nárast stavebnej činnosti bol podnietený vzostupom nacistického Nemecka a vypuknutím španielskej občianskej vojny. Stavali sa protiletcecké kryty, podzemné nemocnice, ďalšie podzemné vodné nádrže. V predvečer začiatku 2. svetovej vojny dosahoval podzemný tunelový komplex dĺžku úctyhodných 11 km. Všetko ale zmenila nadchádzajúca vojna.

Vypuknutie 2. svetovej vojny spočiatku nepredstavovalo pre Gibraltár akútne nebezpečenstvo, keďže Španielsko a Taliansko boli v tom čase neutrálne. Situácia sa drasticky zmenila po apríli 1940, keď Nemecko napadlo Francúzsko a Taliansko sa v júni 1940 pripojilo k invázii na francúzske územie. Britská vláda sa obávala, že do vojny vstúpi aj Španielsko, a preto sa v máji 1940 rozhodlo o evakuácii väčšiny civilného obyvateľstva Gibraltáru, čo predstavovalo približne 16 000 civilistov. Z toho 13 000 bolo premiestnených do okolia Londýna, 2000 na portugalský ostrov Madeira a 1000 na ostrov Jamajka, v tom čase britská kolónia. Následne bola výrazne navýšená vojenská posádka na približne 16 000 vojakov posádky a 20 000 námorníkov a letcov. Vojenské letisko postavené v 30. rokoch 20. storočia na úzkej šiji medzi Gibraltárom a Španielskom bolo na začiatku

vojny vyasfaltované a postupne predĺžované až na 1600 m. Použil sa na to materiál vykopaný pri razení tunelov. Na posilnenie protileteckej obrany boli vybudované početné protiletadlové batérie a svetlomety.

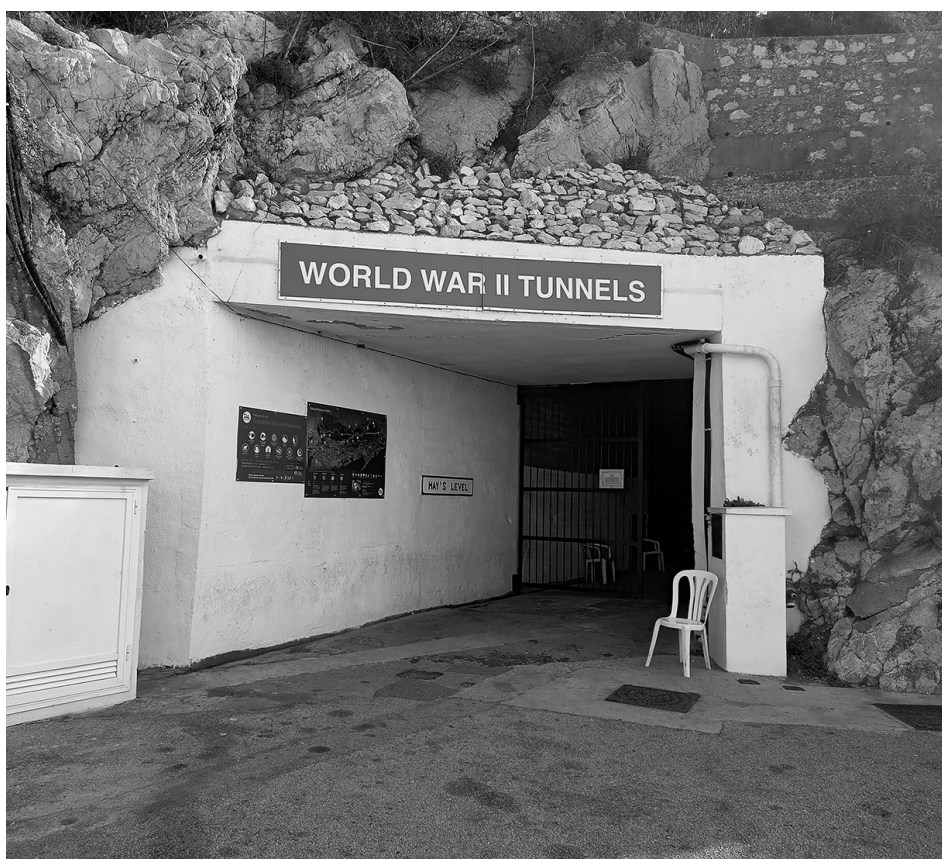
Gibraltár sa počas vojny niekoľkokrát dostal pod priame útoky. Lietadlá vichystického Francúzska vykonali bombardovacie útoky v júli a septembri 1940 ako odvetu za prekvapivý útok britského námorníctva na ich flotilu 3. júla 1940 v Mers-el-Kébir na pobreží francúzskeho Alžírsku. Sporadické nálety podnikali aj talianske a nemecké lietadlá s dlhým doletom, avšak bombardovania svojou slabou intenzitou nespôsobili veľké škody. Hitler plánoval i priamy útok na Gibraltár pod krycím názvom Operácia Felix v priebehu roka 1941. Plánovaná operácia predpokladala prekročenie hraníc Španielska nemeckou armádou a spoluprácu španielskeho diktátora Francisca Franca. Operácia bola nakoniec odvolaná najmä kvôli Francovej neochote vstúpiť do vojny.

Okrem priamych leteckých útokov bol Gibraltár vystavený aj početným sabotážnym akciám zo strany talianskych „žabích mužov“ a agentov nemeckého Abwehru naverbovaných v Španielsku či priamo v Gibraltári. Podarilo sa im potopiť niekoľko dopravných lodí v prístave, vykonať bombové útoky či zničiť muničný sklad, množstvo útokov však bolo odhalených. Vo všeobecnosti, tieto akcie nemali veľký vplyv na celkový chod britskej základne a skončili koncom roka 1943. Priame nebezpečenstvo pominulo v druhej polovici roka 1943 po kapitulácii Talianska. V priebehu roka 1944 sa začali vracat prví evakuovaní civilisti, hoci poslední sa vrátili až v priebehu roka 1951.

Podzemné mesto

Najnáročnejšia, avšak z diaľky ťažko viditeľná práca sa počas 2. svetovej vojny odohrávala na Gibraltári pod povrchom. Je až ťažko pochopiteľné, že počas takého krátkeho obdobia bol už existujúci tunelový komplex násobne rozšírený z 11 km na viac ako 40 km, čo predstavovalo takmer dvojnásobok existujúcej povrchovej cestnej siete. V zrýchlennom procese bolo vykopaných množstvo nových tunelov, aby sa vytvorilo ubytovanie pre rozšírenú posádku a aby sa uskladnilo dostatočné množstvo potravín, vybavenia a munície. Tunely slúžili v podstate ako podzemné mesto. Celá 16 000-členná posádka sa tam mohla ubytovať spolu s dostatkom jedla na 16 mesiacov. V tuneloch sa nachádzala aj podzemná telefónna ústredňa, elektráreň, destilačná stanica vody, nemocnica, pekáreň, muničné sklady a dielňa na údržbu vozidiel. V južnej časti Gibraltáru na stredomorskom pobreží, chránenej pred potenciálne nepriateľskou španielskou pevninou, bola zriadená hlavná základňa a boli vytvorené nové spojovacie tunely, ktoré ju spojili s vojenskými základňami na severnej a západnej strane. Dva tunely, Great North Road a Foss Way, boli vykopané takmer po celej dĺžke Gibraltárskej skaly, aby prepojili veľkú časť vojnových tunelov. Šírka a výška dosahovala 4,6 m, čo dovoľovalo využívať ich na podzemný presun materiálu nákladnými vozidlami.

Tunelovanie vykonávali štyri špecializované tunelárske pluky z Kráľovských inžinierov (Royal Engineers) a Kanadskej armády vybavené pokročilými diamantovými vrtákmi, ktoré výrazne urýchlili postup a umožnili rýchlejšie prenikanie do tvrdej vápencovej skaly. Vnútorňa teplota sa pohybovala stabilne od 16 °C do 18 °C, ale vlhkosť vzduchu dosahovala až 98 percent, čo spôsobovalo rozsiahlu kondenzáciu a vlhkosť. Aby sa pre ubytovaných vojakov zvýšil komfort, boli tu inštalované prefabrikované plechové chaty typu Nissen a bola zabezpečená dostatočná cirkulácia vzduchu tunelovými prieduchmi. Najväčšou podzemnou miestnosťou bola dielňa Kráľovského elektrotechnického a mechanického inžinierstva (REME) na údržbu vozidiel, ktorá dosahovala

šírku 15 m, výšku 10 m a dĺžku 115 metrov. V súčasnosti je podzemná hala súčasťou múzea World War II Tunnels a nesie meno Spitfire hall. Replika v skutočnej veľkosti legendárneho britského lietadla, ktoré operovalo aj z gibraltárskeho letiska, visí priamo zo stropu. Hala sa používa na rôzne verejné podujatia.

Súčasťou „podzemného mesta“ bolo aj jedno z najtajnejších miest Gibraltáru – jaskyňa Stay Behind Cave, postavená pre operáciu Tracer. Išlo o plán na udržanie tajného pozorovacieho stanovišťa so šiestimi mužmi v blízkosti Lord Airey's Battery, ak by Gibraltár padol do nemeckých rúk. Tajný komplex zahŕňal hlavnú komoru (18 x 5,5 metra) so zvukotesnou korkovou podlahou, vodnú nádrž s objemom 38 000 litrov, vysielaciu miestnosť vybavenú rádiovými súpravami a ručne ovládanými generátormi, samostatné hygienické chodby, skryté pozorovacie štrbiny pre námorný dohľad a dostatočné zásoby na dlhých 7 rokov. Tajná operácia však nikdy nebola aktivovaná a vstup do tohto priestoru bol zapečatený. Znovuobjaviť sa ho podarilo až v roku 1997.

Tunelárske práce pokračovali aj po skončení vojny a definitívne sa ukončili v roku 1968. Celková dĺžka tunelovej siete, ktorá sa začala budovať koncom 18. storočia, dosiahla 55 km. Dnes je veľká väčšina tunelov nevyužívaná alebo uzavretá z dôvodu nestabilnej horniny. Týka sa to hlavne tunelov v najspodnejších častiach Gibraltárskej skaly. Dva z povojnových tunelov, Keightley Way a Dudley Ward Way, sú otvorené pre civilnú dopravu, aby sa uľahčila cesta medzi severom a juhom Gibraltáru a pozdĺž strmého východného pobrežia polostrova.

Okrem už spomínaných Tunelov Veľkého obliehania z konca 18. storočia je verejnosti sprístupnená aj menšia časť tunelov z obdobia 2. svetovej vojny. Nájdete ich pod názvom *World War II Tunnels* na severnej strane skaly v blízkosti Maurského hradu. Podzemný komplex prešiel kompletnou rekonštrukciou a znovuotvorený bol vo februári 2025. Medzi exponátmi nájdete originálne zábery z vŕtania tunelov, informácie o osobnostiach a udalostiach z tej doby vrátane výstrižkov z novín a originálnych artefaktov. Nájdete tu sekciu o šponáži z 2. svetovej vojny, emotívnu expozíciu venovanú evakuácii Gibraltárčanov, expozíciu venovanú Kráľovským inžinierom, tvorcom týchto tunelov,

sekcii vysvetľujúcu strategickú hodnotu Gibraltáru a už spomínanú Spitfire hall. Počas samoobslužnej prehliadky môže návštevník vidieť, ako tu žili obyčajní vojaci. Chaty Nissen slúžiace ako kasárne a nemocničné lôžka s množstvom figurín v dynamických pozíciách. Prehliadka vás zavedie od vstupu na západnej strane skaly až k strieľňam na východnej strane s pohľadom na more. Na lepšiu orientáciu v tomto podzemnom „labyrinte“ slúžia všadeprítomné smerovníky.

Modernizácia tiež priniesla priestory pre podujatia vhodné pre konferencie a súkromné podujatia, čím sa zvýšila všestrannosť lokality. Pri vstupe sa nachádza i obchod so suvenírmi a tematicky ladený bar The Tunneller's Rest. Nechýbajú ani toalety. Celková dĺžka sprístupnených tunelov dosahuje približne 1,5 km. Podlaha v tuneloch je vybetónovaná, prístup je bezbariérový a fotografovanie je dovolené. Okrem 25. decembra a 1. januára sú tunely otvorené 363 dní v roku. Pre tých, ktorí hľadajú niečo navyše, je k dispozícii VIP prehliadka so sprievodcom. Tieto prehliadky, vedené tímom odborných sprievodcov, vás zavedú hlbšie do príbehov, tajomstiev a detailov zo zákulisia vojnových tunelov. Komentované prehliadky si treba rezervovať dopredu.

Praktické rady na záver

Gibraltár som navštívil v novembri 2023 počas týždňového výletu po španielskom regióne Andalúzia. Východiskovým bodom pre jeho návštevu je Malaga – veľké prímorské letovisko a hlavné mesto Andalúzie, kde sa vieme od minulého roka dostať jednoducho vďaka priamemu leteckému spojeniu s Bratislavou i Košicami. Odtiaľ je to na Gibraltár autom alebo autobusom približne dve hodiny. Gibraltár má aj vlastné letisko, ale to využívajú hlavne britské spoločnosti zabezpečujúce spojenie s domovskou krajinou.

Na návštevu tohto malého kúska Veľkej Británie si vyhradte minimálne jeden celý deň, ideálne ale rovno dva. Hlavne ak ste milovníkom vojenských pamiatok. Ubytovanie však hľadajte radšej na španielskej strane v hraničnom meste La Linea de la Concepción, keďže Gibraltár neponúka lacné možnosti ubytovania, pretože ide o jednu z najbohatších a zároveň i najdrahších častí sveta. Všetky vyššie opisované vojenské pamiatky sa nachádzajú v Gibraltárskej prírodnej rezervácii, ktorá je otvorená počas celého roka: máj – september od 9:30 do 19:00, október – apríl od 9:00 do 18:00. Vstupenka na jednodňový vstup stojí 30 libier, v prepočte 35 eur.

Viac praktických informácií a možnosť kúpiť si online vstupenku nájdete na oficiálnom webe <https://naturereserve.gi/>

Dve malé rady na záver. Ak chcete poodhaliť všetky zákutia Gibraltáru, vojenské i prírodné, treba sa pripraviť, že to nebude ako prehliadka klasického múzea. Areál tohto takpovediac vojenského skanzenu je rozsiahly nielen svojou rozlohou, ale hlavne čo sa týka výškových rozdielov. Dá sa to z veľkej časti absolvovať aj taxíkom či organizovaným výletom, ale prídete o možnosť precítiť toto fascinujúce miesto doslova na vlastných kostiach. Druhá rada je, že ak sem idete s ruksakom, všetky veci majte v jeho vnútri. Takisto cennosti nemajte na ľahko prístupných miestach. Dôvodom sú miestne opice makaky, ktoré dosť často okrádajú turistov. Pocítil som to na vlastnej koži. Ukradnuté keksy však za ten zážitok stáli.

Ondrej Haládik

NÁVŠTEVA II. ŠTÁTNEHO TAJOMNÍKA MINISTERSTVA OBRANY SR MARTINA VOJTAŠOVIČA VO VHÚ

Dňa 10. marca 2026 navštívil Vojenský historický ústav v Bratislave II. štátny tajomník Ministerstva obrany SR Martin Vojtašovič. Počas návštevy ho sprevádzali generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností Ministerstva obrany SR Martin Rímeš, riaditeľ Kancelárie II. štátneho tajomníka Ministerstva obrany SR Marián Líškay, poradca II. štátneho tajomníka Ministerstva obrany SR genmjr. v. v. Miroslav Kocian, vojenský poradca II. štátneho tajomníka Ministerstva obrany SR pplk. Matúš Glinda a vedúci oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov Ministerstva obrany SR Richard Zimányi.

Riaditeľ Vojenského historického ústavu plk. Miloslav Čaplovič predstavil delegácii činnosť jeho bratislavských pracovísk, ako aj ich vedúcich. M. Vojtašovič poďakoval za pri-

jatie a predstavenie pracovísk a ich vedúcich. Ocenil prácu vojenských historikov, archivárov a múzejníkov, ako aj ostatného personálu, s ktorých pracou sa oboznámil počas návštevy našich pracovísk vo Svidníku, Piešťanoch a nakoniec aj v Bratislave.

Oficiálny program návštevy vyvrcholil ocenením jeho príslušníkov a zamestnancov za dlhodobu kvalitnú prácu pri rozvoji tohto vedecko-výskumného, archívneho a múzejného zariadenia Ministerstva obrany SR pre oblasť vojenskej histórie a uchovávaní odkazu bojovníkov za slobodu a demokraciu.

Štrnásť príslušníkov a zamestnancov Vojenského historického ústavu obdržalo z rúk M. Vojtašoviča Pamätnú medailu k 80. výročiu Slovenského národného povstania a skončenia druhej svetovej vojny, ktorú im udelil podpredseda vlády SR a minister obrany Robert Kaliňák.

Záver pracovnej návštevy II. štátneho tajomníka Ministerstva obrany SR a jeho sprievodu prebehol v neformálnej priateľskej atmosfére.

Text: VHÚ

*Foto: KaŠT MO SR, VHÚ
www.vhu.sk 11. 03. 2026*

36. VALNÉ ZHROMAŽDENIE ZVÄZU MÚZEÍ NA SLOVENSKU

Kinosála Múzea SNP v Banskej Bystrici privítala 12. marca 2026 viac ako stovku múzejníkov z vyše štyroch desiatok členských múzeí Zväzu múzeí na Slovensku („ZMS“). Podujatia sa zúčastnili aj významní hostia, ktorí dlhodobo spolupracujú so ZMS – zástupcovia Ministerstva kultúry SR, Sekcie kultúrneho dedičstva a štátneho jazyka, Odboru múzeí a galérií, predsedníčka Rady galérií Slovenska Mgr. Miloslava Borošová Michalcová a predsedníčka slovenského komitétu ICOM Mgr. Margáreta Musilová.

Predstavenstvo ZMS na čele s predsedníčkou Mgr. Michaelou Škodovou informovalo prítomných o hodnotení činnosti ZMS, vrátane predstavenia činnosti jeho jednotlivých odborných komisií. Prednesená bola aj správa o hospodárení za uplynulý rok a zároveň bol schválený návrh nového rozpočtu do nasledujúceho valného zhromaždenia. Nechýbali ani informácie a diskusia k príprave Noci múzeí na Slovensku, celoeurópskeho podujatia, ktoré sa tento rok uskutoční 23. mája 2026. Za Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum („VHÚ-VHM“)

boli ako delegáti prítomní riaditeľ VHM, pplk. Ing. Milan Kubizniak a vedúci múzejného oddelenia Piešťany – zástupca riaditeľa VHM, Mgr. Jerguš Váry. Ako tajomníčka ZMS a podpredsedníčka Odbornej komisie pre múzejné odborné činnosti ZMS sa podujatia zúčastnila PhDr. Viera Jurková, vedúca referentka – kurátorka VHM Piešťany.

Súčasťou programu bolo aj tradičné odovzdávanie ocenení ZMS za uplynulý rok – pamätného listu a pamätnej medaily. Odovzdaných bolo 16 pamätných listov a 10 pamätných medailí, medzi ocenenými nechýbali ani dve jubilujúce členské múzeá, ktoré si v tomto roku pripomínajú významné výročia – Podtatranské múzeum v Poprade (150. výročie vzniku) a Ľubovnianske múzeum – hrad Ľubovňa v Starej Ľubovni (70. výročie vzniku).

Azda najvýznamnejším bodom programu však boli voľby nových členov do orgánov ZMS – predsedu ZMS, Predstavenstva ZMS, predsedu Revíznej komisie ZMS a členov Revíznej komisie ZMS, o ktorých rozhodlo 99 delegátov z múzeí z celého Slovenska.

V období 2026 – 2029 bude v ZMS aj naďalej vo funkcii predsedníčky ZMS pokračovať Mgr. Michaela Škodová. Predstavenstvo ZMS bude v spomínanom volebnom období zastupovať aj naďalej PhDr. Viera Jurková (VHÚ – Vojenské historické múzeum Piešťany), Mgr. Zuzana Homolová (Podtatranské múzeum v Poprade), Mgr. Róbert Gregor Mareta, PhD. (Slovenské národné múzeum), Mgr. ThLic. Martin Hoferka, Th.D. (Záhorské múzeum v Skalici), pričom bude doplnené o nových členov: Mgr. Janu Kováčovú (Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi), Ivana Janitora, M.Sc. (Slovenské technické múzeum Košice), Mgr. Martina Hromadu (Liptovské múzeum v Ružomberku) a Mgr. Lukáša Volentiera, PhD. (Múzeum SNP Banská Bystrica). Na ich činnosť bude dohliadať Revízna komisia ZMS, ktorej predsedom sa stal PhDr. Ing. Dominik Béreš, PhD., MBA, LL.M. (Východoslovenské múzeum v Košiciach) a členmi Mgr. Michal Jajcaj (STM – Múzeum dopravy v Bratislave) a Mgr. Jana Potocká (Pohronské múzeum v Novej Bani).

Text: VHÚ - VHM

Foto: ZMS

www.vhu.sk 17. 03. 2026

Pokyny pre autorov

Formálne náležitosti príspevkov

Príspevky do Vojenskej histórie posielajte v textových editoroch **Word**. Poznámky vrátane bibliografických odkazov je potrebné vkladať pomocou programu Word vkladaním poznámok/ odkazov pod čiarou – nie mechanickým spôsobom.

Redakčná rada si vyhradzuje právo na základe vyžiadaných odborných posudkov rozhodnúť o uverejnení, prípadne vrátení príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú.

Súhrnný zoznam použitej literatúry treba uvádzať v abecednom poradí na konci príspevku. Zoznam je potrebné štruktúrovať podľa typu zdroja na:

- „Archívne pramene“;
- „Publikované pramene“;
- „Dobová tlač“;
- „Monografie a zborníky ako celok“;
- „Kapitoly v monografiách, štúdie a články“;
- „Internetové zdroje“.

K štúdiu je potrebné pripojiť **abstrakt** (v slovenčine, do 10 riadkov), **5 kľúčových slov** v slovenskom jazyku; **resumé** v slovenčine v rozsahu cca jednej normovanej strany.

Prosíme zaslať **osobné údaje** o autorovi/autorke: rodné číslo, adresu, číslo účtu v tvare IBAN, telefónický a emailový kontakt, adresu zamestnávateľa a digitálne identifikačné číslo ORCID. Zasláním príspevkov a osobných údajov dávajú autori redakcii a určeným pracovníkom plný súhlas na ich spracovanie, pričom tí plne rešpektujú pravidlá GDPR na ochranu osobných údajov.

Text sa posielá **bez zalamovania a špeciálnych úprav**, odstavce bez tabulátora. Písmo Times New Roman, veľkosť 12, riadkovanie 1,5. V prípade citácií prameňov sa text píše kurzívou, pri citovaní sekundárnej literatúry bez kurzívy. Riadkovanie textu pod čiarou 1, veľkosť písma 10.

Obrazové prílohy poprosíme zasielať samostatne vo formáte jpg, jpeg, bmp v rozlíšení min. 300 dpi a riadne označené a identifikovateľné. V texte uveďte, kde by mal byť obrázok umiestnený. Tabuľky, grafy treba zasielať v osobitnom súbore v štandarde xls, xlsx (Excel).

Rozsah príspevkov

Rozsah **štúdií** by mal mať minimálne 27 000 znakov (15 normostrán) a maximálne 72 000 znakov (40 normostrán) vrátane poznámkového aparátu a medzier.

Recenzie môžu byť v rozsahu od 7200 (4 normostrany) do 27 000 znakov (15 normostrán).

Anotácie a správy majú mať rozsah do 5400 znakov (3 normostrany).

Pri anotáciách a recenziách je potrebné uvádzať kompletnú bibliografickú informáciu o diele.

Citačná norma STN ISO 690

Základnou citačnou normou je **STN ISO 690** – Dokumentácia. Bibliografické odkazy.

Všeobecné pravidlá

Jazyk. Väčšina údajov pre bibliografický odkaz sa uvádza v *jazyku citovaného dokumentu*, pretože sa preberá z citovaného dokumentu. Existujú však aj výnimky v prípade údajov, ktoré nepreberáme priamo z informačného zdroja, ale ich dopĺňame: rozsah strán, formát a typ nosiča, dostupnosť, údaj o citovaní. Tieto údaje zaznamenávame v jazyku citujúceho dokumentu (slovenčine).

Príklady:

- anglický zdroj: MORGAN, Philip. Studying Fascism from the Particular to the General. In: *East Central Europe*, 2010, Vol. 37, s. 334 – 337. [v slovenčine údaj o stranách]

- nemecký zdroj: LIEB, Peter. Täter aus Überzeugung? Oberst Carl von Adrian und die Judenmorde der 707. Infanteriedivision 1941/1942. In: *Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte*, Jg. 50, Heft 4, s. 523 – 557. Dostupné na: «

https://www.ifz-muenchen.de/heftarchiv/2002_4_1_lieb.pdf]. [v slovenčine údaj o stranách a dostupnosti]

Odkaz na už citovaný zdroj v texte

Pozor zmena! Neuvádzať ref., ako to bolo doteraz.

Zdroj, ktorý bol už v texte citovaný, uvádzame v skrátenej podobe obsahujúcej údaje: priezvisko, skrátený názov diela, strana. Príklady:

LIEB, *Täter aus Überzeugung?*, s. 526.

MORGAN, *Studying fascism*, s. 336.

Názvy zdrojov ako celkov sa píše kurzívou. Pri častiach z tradičných informačných zdrojov uvádzame kurzívou názov hostiteľského informačného zdroja.

Ak nie je **vydavateľ** známy, použije sa medzinárodne zrozumiteľný tvar [s. n.].

Ak nie je uvedený **rok** vydania, ale vieme si ho odvodiť, uvedieme ho v hranatých zátvorkách [1980], ak nie je možné rok vydania dohľadať, uvedieme [s. a.].

Ak nie je uvedený **miesto** vydania, uvedieme [s. l.].

Ak sa vyskytne **viac vydavateľstiev** s rozličným rokom vydania, zápis je: Blackburn, 1998; Oxford University Press, 2003.

Na vymedzenie časového, dĺžkového, rozsahového aspektu sa používa **pomlčka** ako znamienko vety. Príklady: v rokoch 1848 – 1865, dosah 200 – 300 metrov, 15 – 20 mužov, na stranách 238 – 239.

ISBN a ISSN uvádzame až v záverečnom zozname literatúry, nie v poznámkach pod čiarou.

Bibliografický odkaz končí vždy bodkou, aj ak je posledným údajom dostupnosť online zdroja.

Ročníky časopisov a čísla zborníkov sa uvádzajú arabskými číslicami. Pokiaľ sú dokumenty v edíciách číslované, je potrebné uvádzať okrem strán aj číslo.

Pri **online zdrojoch** uvádzame „Dostupné na:“ a hyperlink ako https alebo https URI, napr. Dostupné na: « <https://www.ustrcr.cz/uvod/doba-nesvobody-1938-1945/nemeckebezpecnostni-a-represivni-slozky/> ».

Dátum citovania/zobrazenia/sprístupnenia je povinný len pre tzv. dynamické online informačné zdroje, tzn. pre zdroje, ktoré menia (aktualizujú, revidujú) svoj obsah, príp. ho dopĺňajú (= zdroje na pokračovanie). Príklad zápisu: [cit. 12. 12. 2023].

Vzory bibliografických odkazov

Archívne pramene

Vojenský historický archív (VHA) Bratislava, f. Archívna zbierka 11, šk. 9, č. 447 291, štátny tajomník Zahraničného úradu Ernst von Weizsäcker nemeckému konzulovi v Bratislave 17. 3. 1939.

Archív Múzea SNP, f. XII (Dokumenty memoárového charakteru), S 490/93, Xerokópia spomienok, Alfréd Rusnák /Rosenbaum/: VI. pracovný tábor, Hajfa, október 1977, s. 18.

Národní archiv Praha (NA), f. 136 – Auswertiges Amt Berlin, sig. 136-71-3, č. 588 785-6, nočná služba 23/24. 3. 1939 – záznam hovoru s Abwehrstelle des OKW, Gruppe I.

Archiwum Akt Nowych Warszawa (AAN), f. Mikrofilmy aleksandryjskie, mf. T-77, R 879, č. 626 803, č. 627 023-35, správa o činnosti DHM od apríla do septembra 1940.

Magyar Országos Levéltár Budapest (MOL), P 439 – a Kossuth család iratai. 2. csomó. 1800 – 1851. A Kossuth Család Családülési jegyzőkönyve. Prothocollon Inclytae Familiae Kossuth de Udvard.

Príklad na citovanie **telefonického rozhovoru**: STRMEŇ, Vladimír – VARGA, Peter. [Bez názvu]. Telefonický rozhovor. 10. 10. 2015, 10:25.

Publikované pramene

BYSTRICKÝ, Jozef – ŠUMICHRASŤ, Peter (eds.). *Letka 13 v dokumentoch a obrazoch*. Bratislava : Magnet Press Slovakia, 2004. 120 s. ISBN 80-89169-02-3.

SEGEŠ, Vladimír – ŠEDOVIČ, Božena (eds.). *Pramene k vojenským dejinám Slovenska 1387 – 1526. Zv. I/3*. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2013. 352 s. ISBN 978-80-89523-25-2.

TUKYDIDES. *Dejiny peloponézskej vojny*. Preložil Kuklica, Peter. Bratislava : Tatran, 1985. 552 s.

Príklady na citovanie **mapy**:

BAŇACKÝ, Vladimír – ŠABOLA, Anton. *Geologická mapa Záhorskej nížiny*. 1 : 50 000. Kartografický ústav, 1973. 500 x 420 mm.

Príklad na citovanie **zaznamenaného telefonického rozhovoru**: NIXON, Richard Milhous

– COLSON, Charles. [Bez názvu]. Telefonický rozhovor; online. 18. 7. 1972, 07:58- 08:18. Prepis dostupný na: <https://www.nixonlibrary.gov/sites/default/files/forresearchers/find/tapes/watergate/trial/exhibit_01.pdf>. [cit. 19. 11. 2022].

Dobová tlač

Výcvikovní dôstojníci Hlinkovej gardy. In: Slováč, 1938, 18. decembra, č. 288, s. 1.

Nové časy – Orgán Sdruženia slovenských legionárov, 1931, roč. 5, 30. októbra, č. 7 – 10, s. 14.

Monografie a zborníky ako celok

ZATKOVA, Jana. *Zabudnutí vojaci. Zajatci v oblasti Vojenského veliteľstva Bratislava 1914 – 1918*. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2013. 175 s. ISBN 978-80-89523-21-4.

HOLEC, Roman. *Trianon – triumf a katastrofa*. Bratislava : Albert Marenčin, 2020. 368 s. ISBN 978-80-569-0588-3.

Kapitoly v monografiách, štúdie a články

CAPLOVIC, Miloslav. Milan Rastislav Štefánik. In: ZUDOVÁ-LEŠKOVÁ, Zlatica a kol. *Undaunted by Exile! To the Victims of Religious, Political, National and Racial Persecutions in Central Europe between the 16th and 20th Century with an Accent on the Czech Lands*. Praha : Historický ústav, 2015, s. 145 – 159. ISBN 978-80-7286-259-7.

CHORVÁT, Michal. „Die Katze muss weg!“ Odchod českého obyvateľstva zo Slovenska 1938. In: *Právněhistorické studie*, 2018, roč. 48, č. 2, s. 75 – 92. ISSN 0079-4929.

MEDVECKÝ, Matej. Československí vojenslí diplomati po skončení 2. svetovej vojny. In: BINAR, Aleš a kol. *Ozbrojené síly a československý stát*. Brno : Univerzita obrany, 2020, s. 275 – 286. ISBN 978-80-7582-353-3.

Elektronické zdroje

SKRAMOUŠSKÝ, Jan. *Pušky rakousko-uherské branné moci – 1. díl*. Zverejnené 2. 3. 2015. Online. Dostupné na: <<https://www.vhu.cz/pusky-rakousko-uherske-branne-moci-1-dil/>>.

SCULLION, Séan F. *Continuing the fight: Three anarchists from Spain in the British army, 1939 – 1945*. Online. Dostupné na: <<https://freedomnews.org.uk/2023/08/07/continuing-the-fight-three-anarchists-from-spain-in-the-britisharmy-1939-1945/>> [cit. 9. 11.2023].

Príklad na citovanie **podcastu**: OLIVER, Zajac – VALENT, Jaroslav. *Napoleon svojich súperov ničil s mechanickou presnosťou*. Podcast. SME, zverejnené 5. 11. 2023. Dostupné na: <<https://podcasty.sme.sk/c/23240172/napoleon-svojich-superov-nicil-s-mechanickou-presnostou.html>>. [cit. 3. 3. 2024].

Príklad na citovanie **blogu**: STEHLÍK, Michal. *Zápotocký a válečné zločiny? Mezi fámou a realitou*. Blog. Zverejnené: 19. 3. 2021. Dostupné na: <<https://blog.aktualne.cz/blogy/michal-stehlik.php?itemid=39313>>. [cit. 4. 8. 2022].

Príklad na citovanie **online mapy**: GIS mesto Nitra. Mapa; online. Verzia 0.0.5.1. [s. n.]. Dátum aktualizácie 23. 04. 2019. Dostupné na: <<https://gis.nitra.sk/>>. [cit. 25. 8. 2022]. GOOGLE. Google maps. Online. 2023. Dostupné na: <<https://www.google.sk/maps/@48.3125969,18.0182667,12z?hl=sk>>. [cit 25. 2. 2023].

Príklad na citovanie **príspevku na sociálnej sieti**: POST BELLUM SK. *Ďalší pokus o odkúpenie Tisovho domu*. Príspevok na Facebooku. Zverejnené 22. 4. 2024. Dostupné na: Facebook <<https://www.facebook.com/postbellumsk>>. [cit 25. 4. 2024].

Používanie skratiek a označovanie

Skratkou pre označovanie strán alebo strany je s., ročníky časopisov a čísla zborníkov sa uvádzajú arabskými číslicami. Pokiaľ sú dokumenty v edíciách číslované, je potrebné uvádzať okrem strán aj číslo.

Redakčná rada si vyhradzuje právo na základe vyžiadaných odborných posudkov rozhodnúť o uverejnení, prípadne vrátení príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú.

Vojenská história 2/2026

Časopis pre vojenskú históriu, múzejníctvo a archívniectvo

Vydáva Vojenský historický ústav v Bratislave
v spolupráci s Ministerstvom obrany SR

Editor a šéfredaktor: plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.

Kontaktná adresa: miloslav.caplovic@vhu.sk

Redakcia časopisu: Mgr. Peter Chorvát, PhD., Mgr. Matej Medvecký, PhD.,
PhDr. Katarína Mináriková

Jazyková redakcia: Mgr. Tamara Janecová, PhD.

Kontaktná adresa redakcie: vojenskahistoria@vhu.sk

Grafická úprava: Pavla Takáčsová

Redakčná rada: PhDr. Igor Baka, PhD. (predseda) – Vojenský historický ústav, Bratislava; PhDr. Milena Balcová (podpredsedníčka) – Vojenský historický ústav-Vojenský historický archív, Bratislava; PhDr. Viliam Čičaj, PhD. – Historický ústav SAV, Bratislava; doc. Mgr. Michal Habaj, PhD. – Masarykova univerzita, Brno, Česká republika; PhDr. Viera Jurková – Vojenský historický ústav-Vojenské historické múzeum, Piešťany; Mgr. Peter Kralčák, PhD. – Vojenský historický ústav-Vojenský historický archív, Bratislava; prof. Mgr. Miroslav Lysý, PhD. – Právnická fakulta UK, Bratislava; PhDr. Slavomír Michálek, DrSc. – Historický ústav SAV, Bratislava; PhDr. Richard Pavlovič, PhD. – Štátny archív, Košice; doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD., Bratislava; PhDr. Michal Schvarc, PhD. – Historický ústav SAV, Bratislava; doc. PhDr. Marek Syrný, PhD. – Filozofická fakulta UMB, Banská Bystrica; plk. v. v., PhDr. Peter Šumichrast, PhD. – Vojenský historický ústav, Bratislava; PhDr. Marian Uhrin, PhD. – Múzeum SNP, Banská Bystrica

Medzinárodná redakčná rada: plk. prof. Dr. Tibor Balla, DrSc. – Nemzeti Közszerkeleti Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Budapest; Dr. István Janek, PhD. – Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Budapest; PhDr. Michal Lukeš, PhD. – Národní muzeum, Praha; Mgr. Mateusz Gniazdowski, PhD. – Uniwersytet Warszawski, Warszawa; PhDr. Jiří Rajlich – Vojenský historický ústav, Praha; Dr. Harold E. Raugh, Jr., U.S. Army Europe, APO AE 09096 USA; Dr. Martin Zückert – Collegium Carolinum e. v. Forschungsinstitut für die Geschichte Tschechiens und der Slowakei, München

Časopis je indexovaný v medzinárodných databázach:

Scopus

The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH)

European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS)

Index Copernicus (ICI)

Vychádza štyrikrát ročne.

Rozširuje: Vojenský historický ústav, Krajná 27, 821 04 Bratislava

Schválené do tlače dňa: 29. mája 2026

EV734/08

IČO vydavateľa: 00802751

Nepredajné

ISSN 1335-3314 (print), 1338-7154 (pdf)

Tlač: DMC s.r.o., J. Murgaša 100, 940 64 Nové Zámky

Predná strana obálky: Fotografia - Bitka pri Moháči (1526) znázornená na dobovej rytine.

(Foto: VHÚ-VHA Bratislava).